

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Herlufsholms

lærde Skole og Opdragelsesanstalt

i Juli 1853.

Nestved.

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

Judbydelseskrift

til

den offentlige

Afgangseramen og Hovederamen

i

Herlufsholms

lærde Skole og Opdragelsesanstalt

i Juli 1853.

- I. Nogle Personal-Efterretninger om de Disciple, som ere dimitterede fra Herlufsholms Skole i Aarene 1794—1852, samlede af Inspecteur P. G. Rosenørn.
- II. Om Forberedelsen til og Optagelsen i de udvidede Skolers yngste Classer, nærmest med Hensyn til Herlufsholms Skole. Af Adjunct N. Leth.
- III. Skoleefterretninger for Skoleaaret 1852—53 af Rector G. Dielman.

Nestved.

Trykt i N. B. Bangs Bogtrykkeri.

Nogle Personal-Efterretninger

om de Disciple, som ere dimitterede fra Herlufsholms Skole, begyndte med Aaret 1794
til 1852 incl.,

samlede af

P. E. Rosenörn.

De efterfølgende Personal-Efterretninger om de Herlovianere, som ere dimitterede fra Herlufsholms Skole siden Aaret 1794, slutte sig nærmest til Efterretninger af lignende Indhold i afdøde Professor Melchior's „Historiske Efterretninger om Herlufsholm“. Jeg har begyndt med Aaret 1794, da den ældste nulevende Herlovianer er dimitteret i dette Aar, og fra Aaret 1822 anføres Hovedcharacteren, som Dimittenderne have erholdt ved Examen artium, da den for de tidligere Aar findes anført hos Melchior, hvortil henvises. Fra forskjellige Herlovianere og Andre har jeg erholdt Dplysninger, hvorfor de særdeles takkes, og modtager jeg gjerne fremdeles Berigtigelser.

1794.

- Manthey**, Carl Friderich Paul, Cand. jur., var Amtss- og
Toldforvalter i Sønderborg, hvor han nu er. Statsraad,
R. af D. (Den ældste nulevende Herlovianske Student.)
Moss, Joseph Albert, Cand. jur., Jernværkseier i Norge.
Winther, Thomas Holst, Cand. jur., død som Bysfoged
paa St. Croix.

1795.

- Friis**, Eric, Sognepræst til Marsløv og Birkende i Fyen,
død 1836.

1796.

- Wederkinch**, Hans Peter, Cand. jur., Krigsraad, Raad-
mand og Bysskriver i Odense, død 1832.
Withusen, Carl Christopher, Compagnichir., Regiments-
chirurg, Overchirurg paa Frederiks-Hospital, Professor
ved det chirurgiske Academi, Statsraad, senere Conferens-
raad, Cmd. af Ob. og Dm.
Funch, Johannes Michael, Premierlieutenant ved Husarerne,
død 1814.
Arehoe, Peter Christian Erasmus, Consulatssecretair og
Tolder i Tranquebar, død 1824.
Görtz, Georg Suhr, død 1804 som Reservechirurg i
Sretaten.

1797.

Mölsted, Simon Christian, Sognepræst til Hierst og
Harre i Jylland, død 1828.

Wolf, Eiler Mathias, Skoleholder og Kirkesanger, død 1829.

Bülow, Nicolai Christopher, Godsforvalter ved Herlufsholm,
blev pensioneret 1836 og lever nu paa Herlufsholm.

1798.

Krebs, Carl Ferdinand Wilhelm, Digeinspecteur i Holsteen,
lever i Burg paa Fehmern.

Möller, Mathias Benjamin, Bankassistent, død 1822.

1799.

Linde, Johan Gabriel, Zahlcasferer, Casferer ved de kgl.
Kunstsamlinger, Justitsraad, Etatsraad, Conferentsraad,
Emd. af D. og Dm.

Bernth, Lauritz Andreas, Cand. jur., Justitsraad, Herredsfoged i Boer og Nim Herreder, R. af D.

Budde, Jens Henrik, Landmand.

Grüner, Peter Christian, død som Student 1817.

Geisler, Johan Christian, Kjøbmand i Grønland, død 1836.

1800.

Braes, Johan Adam, Sognepræst til Holeby og Bursø,
død 1831.

Arthman, Jens Peter, var Forvalter.

Bartholdy, Nicolai Conrad Middeltshon, Skovrider ved
Vallø Stift, død 1835.

Gerner, Henrik, Capitain, R. af D., Grosferer i Bergen.

1802.

Bentzen, Peder, Cand. jur., Justitsraad, Directeur ved
den færøeste og grønlandske Handel, Etatsraad, R. af D.

- Sibbern, Frederik Christian, Doct. og Professor philos.
ved Kjøbenhavns Universitet, Etatsraad, R. af D. og Dm.
Rehfeldt, Albert, var Copist i Generaltoldkam., død 1814.
Rehfeldt, Henrik Christian Ernst, død 1821.
Budde, Christian Smith, Præst i Norge, død 1830.
Sommerfeldt, Hans, Cand. jur., Sorenssriver for Moss
Sorenssriveri, død 1822.

1803.

- Hammer, Heins Gottlob Melchior, Sognepræst til Bis-
tofte i Jylland.
Schmidt, Johan Ludvig, Cand. jur., Justitsraad, By-
foged i Aalborg, død 1837.
Gartner, Herman Treschow, Dr. med., Regimentskirurg
ved Hestgarden, død 1827.
Palludan, Hans, Cand. jur., Krigsskolesfor, Politimester
i Drammen, R. af Vasæord., død 1842.
Krebs, Peter Axel Christian, Cand. juris., Kammeraad,
Amtsforvalter i Ringsted senere i Ringkjøbing, død 1850.

1804.

- Reiersen, Andreas Ludvig, Cand. jur., Justitsraad, Her-
redsfoged i Rongsvæ, Svinderhald og Østerlisberg Herre-
der, død 1850.
Koss, Joseph Albrecht Friderich Christoph, Cand. jur.,
Kammerherre, Legationssecretair ved det østerrigiske Hof,
senere befuldmægtiget Minister hos Kongen af Frankrig,
Emd. af D. og Dm., Ridder af Leopoldsordenen; til-
bagekaldt 1845.
Wedel-Jarlsberg, Frederik Wilhelm, Baron, Cand.
jur., Amtmand over Bratsberg Amt; Toldinspecteur i
Laurvig, Emd. af Nordstjernen.

1805.

Friis, Otto Engelsted, Sognepræst til Kjølstруп og Aggerdrup i Byen.

Gyldenfeldt, Hans Henrik, Cand. jur., Byfoged i Sorø, Justitsraad, afskediget 1841.

Schmidt, Mathias Henrik, Ritmester ved hollsteenske Landsejere.

Krebs, Christian Emil, Capitain i Artilleriet, død 1830.

Bang, Jens, Kgl. Skovrider i det Viborgske Skovdistrikt, Forstraad, R. af D.

Holtermann, Hans, Cand. jur., Overretsprocurator i Vestindien, død 1818.

1806.

Homann, Christian Ludvig, Sognepræst til Østervø paa Færverne, død 1824.

1808.

Carstensen, Christopher Brandt, Sognepræst til Baadum og Udby i Jylland, død 1852.

Gartner, Benjamin, Char. Regimentschirurg, Læge paa St. Thomas, død i Kjøbenhavn 1834.

Fasting, Ludvig, Cand. philos., Major og Inspecteur i Nordgrønland, er nu constitueret Directeur for Kjøbenhavns Fattigvæsen.

Koss, Adam Joachim, Herre til det adelige Gods Witz i Mecklenborg.

Nissen, Christian Ditlev Høegh, Cand. juris, Overretsprocurator og Procurator i Kallundborg.

1809.

Ræder, Nicolai Ditlev Amund, Cand. jur., Justitsraad, Etatsraad, Byfoged og Borgemeester i Horsens, R. af D.

1810.

- Hansen, Carl Ludvig, Krigsassessor, Toldcontrolleur i Holnis, død.
- Holck, Søren Hagerup, Præst til Sandby i Lolland, død 184.
- Clausen, Christopher Michael, Præst til Horslunde og Nordlunde i Lolland, død 1844.
- Reiersen, Peder Testrup, Cand. jur., Secretair og Regnskabsfører ved Almue-skole-Directionen i Kbhvn., Cancelliraad, Justitsraad.
- Reiersen, Christian, Cand. jur., Assessor i Politiretten, Cancelliraad, Statsraad, Censor i Kjøbenhavn.
- Aschlund, Einer Severin, Cand. jur., død 1827.

1811.

- Bluhme, Christian Albrecht, Cand. jur., Auditeur, ansat ved Regjeringen i Tranquebar, Byfoged i Storeheddinge, dernæst Byfoged og Borgemeister i Næstved, Stiftamtmand over Aalborg Stift, Directeur for Generaltoldkammeret, 1848 Minister, Amtmand over Præsto Amt, Cabinetssecretair, Directeur for Drefunds Toldkammer, Udenrigsminister og Premierminister, Storfors af Dannebrog og Dbmd., Ridder af den russiske Alexander Newsky Ord., østerrigiske Leopolds Ord., preussiske Røde Orn, franske Grevlegion, 1853 Udenrigsminister.
- Wilhelm, Jacob Nicolai, Distriktslæge i Maribo.
- Lassen, Niels Frederik, Cand. jur., Overauditeur, Byfoged i Frederikshavn, 1843 bortreist til Nordamerika, lever nu i Nizza.

1812.

- Artzt, Jens Nicolai, Lieutenant ved de vestindiske Tropper, død 1817.

Mansa, Frederik Wilhelm, Dr. med., Stabslæge i Sæetaten, R. af D. og Ridder af Nordstjernen.

Crone, Hans Christian, Distriktslæge i Kjøbenhavn, Læge ved Regentsen indtil 1845.

Wulff, Johan Christian, Cand. philos., Bomsforpagter, død 1837.

Aschlund, Carl, Distriktslæge i Ringsted, død 1837.

Knudsen, Philip Julius, Cand. jur., Kammerraad, Lands-
overretsprocurator, død 1851.

1814.

Wedsted, Jens Michael, Præst til Serritslev i Aalborg Stift, død 1835.

Begtrup, Julius, tog theologisk Attestats ved Christiania Universitet, Overlærer i Trondhjem, Præst i Røraas i Norge, Provst.

Zahle, Johan Christian Julius, Adjunkt ved Herlufsholms Skole fra 1818—1831, Præst til Jellinge, senere til Hvejsel og Givstøb, Provst i Herredet, 1848 Præst til Stillinge og Provst i Slagelse Herred, R. af D.

Lund, Michael Heggelund Kildal, Bataillonskirurg, under Krigen constitueret Overlæge i Kjøbenhavn.

Windkilde, Johan Peter, Cand. philos., havde Institut i Kjøbenhavn, senere Lærer ved Realskolen i Næstved.

Neergaard, Johan Ferdinand, Cand. jur., Amtmand over Ringjoberg Amt, senere over Præsts Amt, Kammerherre, Stænderdeputeret, Eier af Fuglsang og Prierskov paa Lolland og Troiborg i Nordflævig, R. af D., død 1849.

Göricke, August Martin Wilhelm, Bataillonskirurg i Rendsborg.

Göricke, Georg David, blev aldeles blind.

Reedtz-Thott, Peter Frederik, Baron, Kammerjunker,
Lieutenant i Garden tilhest, død 1825.

Cramer, Johannes, Præst til Tolstrup og Stenum,
død 1830.

Cramer, Carl, Præst til Veilby og Homsø, senere til
Vesterfjerninge og Ulbølle i Thyen.

1815.

Galskiöt, Jens Severin Hviistendal, Præst i Gølding,
senere i Holbek og Meertløse.

1816.

Kielland, Gabriel Kirsebom, Sognepræst i Lyngdal i Norge.

Schouw, Frederik Christian, Præst paa Færøerne, senere
paa Fejø ved Lolland.

Tillisch, Christian Ludvig, Cand. jur., Auscultant i Rente-
kammeret, Amtmand paa Færøerne, senere Amtmand i
Åpenrade, Cabinetssecretair hos Kong Christian den 8de,
Kammerherre, Gmd. af Dvg. og Dvm., død 1844.

Götzsche, Hans Frederik, var Catechet i Fredericia, Præst
til Søby, død.

Götzsche, Nicolai Edinger Valle, Cand. jur., Politi-
assistent i Kjøbenhavn, Byfoged i Ringkjøbing, Herreds-
foged i Ulfborg og Hind Herreder, entlediget 1846, lever
nu i Hamborg.

Smith, Andreas Niels Christopher, første residerende Capellan
til Frue Menighed i Kjøbenhavn, N. af D.

1817.

Zahle, Ernst Sophus Wilhelm, Præst til Alsjens og Klakring
i Sylland, senere til Hvedstrup og Flynng ved Roeskilde.
Hospitpræst i Kjøbenhavn, død 1837.

Torst, Philip Andreas, Cand. philos., Adjunct ved Slagelse lærde Skole, senere ansat i Kultusministeriet som Expedient og Registrator.

1818.

Nielsen, Knud Christian, Rector ved Realskolen i Aarhus.

Wissing, Peter Mandrup Due, Sognepræst til Skallerup og Vennebjerg i Aalborg Stift, senere til Dronninglund i samme Stift.

Balslow, Carl Adolph, Præst til Pausker paa Bornholm, senere til Hørby ved Holbek.

Pritzel, Jens Christian, Cand. jur., Fuldmægtig i Generalpostdirectionen, Assessor, Cancelliraad, død 1848.

Borch, Ole Christian, Cand. philos., fransk Sprogslærer i Kjøbenhavn.

Rützuu, Poul, Præst til Alsens og Klakring i Jylland, død 1839.

Gjellerup, Carl Adolph, Hospitalslæge i Odense, Cancelliraad, R. af D., død 1849.

Baland, Christian Carl Adolph, Cand. juris., Secretair, Fuldmægtig i Rentekammeret, Lottocasjerer i Altona, død 1845.

Hee, Christen, Cand. philos., har havt en Skole i Aarhus.

Formann, Jacob Christian, Præst til Kundby ved Holbek.

Petersen, Morten Smith, Præst i Norge, død.

1819.

Carstens, Frederik Carl, Præst til Frederikskirke og Karup i Aarhus Stift, senere i Borum i samme Stift, 1850 til Thystrup og Hjerndrup ved Christiansfeldt.

Saxtorph, Johan Christian, Distriktslæge i Ribe, død 1828.

1820.

Petersen, Jens Christian, Præst til Borum og Lyngby i Aarhus Stift, senere til Tersløse og Skjelleberg i Holbæk Amt.

Tillisch, Frederik Ferdinand, Cand. jur., Garnisonsauditeur i Rendsborg, Amtmand paa Færøerne, Kammerjunker, Amtmand i Ringkjøbing Amt, R. af D., Stiftamtmand over Aalborg Stift, Kammerherre, Cabinetssecretair hos Kong Christian den 8de, Dbm., Gmd. af Dbg.; 1848 Storfors af Dbg. og Cabinetssecretair hos Kong Frederik den 7de, Regjeringscommisair i Slesvig, Geheimeconferentsraad, Ridder af Elephanten, Indenrigsminister, frattraadte Indenrigsministeriet og Cabinetet 1852, Ridder af den svenske Nordstjerne-Orden. 1853 Januar Chef for Hs. Majestæt Kongens Cabinet.

Edsberg, Jens Frederik Wilhelm, Præst til Hornslet i Aarhus Stift, senere Præst til Thorsager og Bregnet i samme Stift.

Brasen, Jens August, Catechet i Odense, Præst i Karrebæk, senere til Skjelsjør og Provst i Øster- og Vester-Slackebjerg Herreder, R. af D.

Clausen, Nicolai Edinger Valle, Præst til Aalslev og Misting i Aarhus Stift, senere Præst paa Bogs ved Falster.

Sorterup, Jørgen, Cand. jur., Assistent ved Auctionscontoiret i Kjøbenhavn, Cancellisecretair.

Krarup, Otto Christian, Cand. theol., død 1827.

Hertel, Hans Wilhelm, Præst til Nølstrup og Bjerning i Haderslev Provsti, R. af D.

Oxholm, Carl Arthur O'Neil, Brigadegeneral i spansk Tjeneste, faldt 1839 i Revolutionskrigen i Spanien.

Oxholm, Baldemar Tullius, Kammerherre, Hofchef hos Frederik den 7de som Kronprinds, Generalmajor, Storfors af Dbg. og Dbm., Eier af Taarnborg.

1822.

Herfra anføres Hoved=Charact., som ere erholdte ved Examen artium.

Oest, Ditlev Ludvig, Laudab., var Adjunct paa Herlufsholm fra 1827—30, senere Præst til Tirstrup og Bugtlev i Aarhus Stift, død 1836.

Lund, Johan Christian Resen, Laudab., Præst til Udby og Drølev i Præstø Amt.

Thorarensen, Jacob, Laudab., død 1829 paa Island.

Raffenberg, Michael Kjær, Laudab., Cand. jur., Contoirchef i Soldkammeret, Kammerraad, Justitsraad, Comiteret ved Kongerigets Sold- og Consumtionsvæsen, Statsraad, R. af D.

Funch, Johan Casper Theodor, Laudab., Præst til Msted i Aalborg Stift.

Arendrup, Christian Rasmus, Laudab., Garnisonschirurg i Frederikshavn, Distriktslæge i Grenaa.

Hoffman-Bang, Nicolai Grif, Laudab., Schæferibestyrer ved de kongelige Schæferier i Søverrig, erholdt den svenske Fortjenstmedaille. Nu Bestyrer af det landoekonomiske Institut paa Hofmangave i Høen.

Christensen, Knud, Laudab., Cand. jur., Krigscancellisecretair, Cancellist i Generalitetet, Justitsraad, Generaldecisor ved Armeens Revisionsvæsen, Statsraad, R. af Dbg. og Dbm.

Roos, Johan Casper, Laudab., Præst til Lidemark og Bjeverskov i Præstø Amt.

Rosenkrantz, Gottlob Emil Frederik Carl, Baron, Laudab.,
Cand. jur., Aufcultant i Rentekammeret, Kammerjunker,
Capitain i Livcorpsen, Hofjægermester, Amtmand i Thi-
sted Amt, Kammerherre, R. af D. og Dbm.

Stockfleth, William Valfer, Laudab., Cand. jur., Garni-
sonsauditeur i Rendsborg, Overauditeur, Herredsfoged i
Norrang og Torild Herreder, Amtmand i Haderslev Amt,
Kammerherre, R. af D. og Dbm.

Steenstrup, Joachim Otto Paul, Laudab., Præst til
Taars paa Lolland, senere til Bødstrup paa Langeland.

Rosenkrantz, Frig Werner, Baron, Laudab., Ritmester
og Eskadronchef ved 3die Dragonregiment, Medlem af
Remontekommissionen, R. af D.

Lunn, Ditlev Christian, Laudab., Cand. jur., Contoir-
chef i Cancelliet, Cancelliraad, Justitsraad, Departe-
mentschef og Lehnsecretair i Justitsministeriet, Statsraad,
R. af D.

1824.

Rung, Georg Frederik, Laudab., Cand. philos., Sprog-
lærer i Kjøbenhavn, Lærer ved den militaire Højskole,
Professør.

Posselt, Henrik, Laudab., Catechet i Nyborg, Præst til
Holeby og Bursø paa Lolland, Provst i Herredet.

Lichtenberg, Frederik, Laudab., Cand. jur., Forst- og
Jagtjunker senere Jægermester, Eier af Løstrup ved Ran-
ders. Deeltog i Krigen som menig Jæger ved 1ste
Jægercorp, R. af D.

Funch, Johan Christian Vilhelm, Haud. ill., Præst i
Nordgrønland, senere til Thostrup og Roum i Viborg
Stift, til Brøndum og Hvidberg i samme Stift.

Fugl, Ulrich Nicolai, Laudab., Cand. jur., Underrets-
procurator i Vestindien, Auditeur, Notarius publicus
paa St. Thomas, Justitsraad.

- Fischer, Ernst Christian, Haud. ill., Præst til Tuur i Viborg Stift.
- Gad, Henry Christian, Haud. ill., Cand. jur., Politiasstent i Kjøbenhavn, Byfoged i Sæby, og Herredsfoged i Dronninglund Herred, Cancelliraad og senere Justitsraad.
- Ahlefeldt-Laurvig, Carl Heinrich, Greve, Haud. ill., Cand. jur., Toldforvalter i Sæby.
- Bonnez, Edouard, Haud. ill., Cand. jur., Birkedommer paa Benzon i Sjælland, Procurator i Grenaa.

1825.

- Wegener, Julius Henrich, Laudab. præ cet., Cand. jur., Gouvernementssecretair i Odense, Justitsraad, Statsraad, Amtmand paa Bornholm, Kammerherre, R. af D.
- Holtén, Carl Rømer, Haud. ill., død 1827.

1826.

- Baumann, Ferdinand, Laudab., Adjunct ved Bordingborg Skole, Præst til Hjerte, senere til Tanderup i Odense Amt.
- Schade, Rasmus Carl Julius, Laudab., Præst til Nebbelunde og Seddinge i Maribo Amt.
- Hjaltelin, Niels Nelssted, Haud. ill., Cand. philos., Archivarius og Registrator i Cabinetssecretariatet, Kammeraad, senere Justitsraad, R. af D.
- Kraft, Hans Rudolph, Laudab., Cand. juris., Landsoverretsprocurator i Kjøbenhavn.
- Sick, Oluf Ditlev, Haud. ill., practij. Læge i Veile.
- Lichtenberg, Carl Gerhard, Haud. ill., Cand. jur., Eier af Gaarden Hessel ved Grenaa.
- Lund, Morten Frederik, Haud. ill., Cand. jur., Sysjelman paa Island, Byfribter i Nakskov, død 1852.

Övre, Hermann, Haud. ill., practiserende Læge i Halleby ved Kallundborg.

1827.

Blædel, Ludvig, Laudab., Præst til Brande i Veile Amt, senere til Nustrup i Haderslev Amt.

Petersen, Frijs Julius Rømmemann, Laudab., Cand. jur., Fuldmægtig i Cancelliet, Herredsfoged i Bjerre og Næsum Herreder i Odense Amt, Cancellisekretair.

Smidth, Anton Julius, Laudab., Cand. philos., Skuespiller ved Theatret i Christiania.

Melchior, Heinrich Emil, Haud. ill., Cand. philos., Institutbestyrer i Kjøbenhavn.

Colding, Ludvig Wilhelm, Haud. illaud., Cand. philos., død 1830.

Feilberg, Wilhelm Ferdinand, Laudab., practif. Læge i Bestindien, i Nysted, i Nykjøbing paa Falster, senere Distriktslæge paa Amager.

1828.

Hänschell, Carl August Emil Friedenreich, Laudab., Cand. jur., Landfoged, Auktionsdirecteur og Notarius publicus paa St. Jan.

Holstein, Adolph Ferdinand, Haud. ill., Cand. philos., Capitain i Livcorpsen, senere Postmester i Nykjøbing Sjælland, var 1848 med i Krigen som ridende Jæger.

Overgaard, Christian, Haud. ill., Cand. jur., paa et Justitscontoir i Bestindien.

Jeger, Eduard William, Laudab., Præst til Vedersø i Ringkjøbing Amt.

Eschricht, Gotthilf Ferdinand, Laudab., Bataillonschir. ved Landfen. i Colding, senere Overlæge ved 2det Jægercorps, deeltog i Krigen 1848—50, R. af D.

- Uldall, Carl Eduard, Laudab., Cand. philos., død 1830.
 Brockdorff, Frederik Nicolai, Haud. ill., Præst til
 Nørstev og Ørding i Aalborg Stift, senere til Altv i
 Aarhus Stift.
 Biilman, Christian Ludvig, Haud. ill., Cand. theol.,
 informerer i Kjøbenhavn.

1829.

- Holtén, Ernestus Carl Ludvig, Laudab., Cand. jur.,
 Fuldmægtig i Directionen for Armeens Materiel, Krigs-
 afdesfor.
 Balle, Hans Peter Ovesen, Laudab., Præst til Altv og
 Braaby, senere til Aversie og Tøstrup i Præstø Amt.

1830.

- Rosenörn, Ernst Emil, Laudab., Cand. jur., Medeleer
 af Woergaard i Jylland, Kammerjunker.
 Hänschell, Hother Gustav Adolph Sabine, Laudab.,
 Præst til Frederiksted og Christiansted paa St. Croix,
 død i Mai 1853.
 Schougaard, Peter Christian Erhardt, Laudab., Adjunkt
 paa Herlufsholm fra 1835—43, Præst paa Fæmø, senere
 til Refsnæs i Holbek Amt.
 Becker, Thyge Alexander, Laudab., Cand. philos., Med-
 hjælper ved det Kgl. Geheimearchiv, Professor, deeltog
 1848 i Krigen som Lieutenant i 3die Reserwebataillon.
 Bassewitz, Christian Siegfred, Laudab., Cand. jur.,
 Lieutenant ved 4de Jægercorps, gif 1848 over til Infur-
 genterne. Boer i Berlin.
 Crone, Wilhelm Christopher, Laud., Cand. jur., Regn-
 stabsfører ved syenste Infanteriregiment, senere Auditeur
 og Regimentsquartiermester ved 6te Dragonregiment,

var med i Krigen 1848 og 49; Byfoged og Politimester samt Chef for Brandcorpsen i Helsingør, Overauditeur.

Castenschjold, Bernth Adolph, Laudab., Cand. jur., ved Toldvæsenet i Odense, senere Toldcontrolleur i Kjøbenhavn.

1831.

Brasen, Niels Georg, Laudab., Cand. philos., informerer i Kjøbenhavn.

Jørgensen, Frijs Henrik, Laudab., Cand. juris., Cancellist i Cancelliet, senere Byfoged i Haaile, Herredsfoged i Nørre Herred paa Bornholm.

Hesselberg, Hans Martin Colbjørnsen, Haud. ill., Cand. theol., informerer i Kjøbenhavn.

Falkenskjold, Esy Sophus, Laudab., Adjunct paa Herlufsholm fra 1843—49, senere Præst til Rind og Herning i Ringkjøbing Amt.

Bülow, Emil, Haud. ill., Cand. philos., Assistent ved Godthaab, senere Colonibestyrer i Nordgrønland.

1832.

Lillienskjold, Hans Gustav, Haud. ill., Cand. jur., Overtoldassistent i Ringsted, senere Toldcontrolleur ved Farsø Strand.

Rosenörn, Peter Eleon, Haud. ill., Cand. philos., fra 1841 Inspecteur paa Herlufsholm.

Lunn, Peter Zvar Julius, Laudab. præ cet., Cand. jur., Auditeur og Regnskabsfører ved 5te Jægercorps i Kiel, Brigadeauditeur i Rendsborg, Borgermester og Byfoged i Apenrade, Justitsraad.

Castenschjold, Theodor Christian, Laudab., Cand. jur., Fuldmægtig i Generalpostdirectionen, Contoirchef i første Postsecretariat, Postsecretair.

Dons, Carl Anton, Laudab., Adjunct paa Herlufsholm, fra 1837—43, Præst til Madsted i Maribo Amt.

Henrichsen, Jørgen Tommerup, Laudab., Cand. theol., informerer i Kjøbenhavn.

Knudsen, Ludvig Anton Christian, Laudab., Adjunct ved Horsens lærde Skole, Præst til Uggie og Egeus i Randers Amt.

Brorson, Gregorius Martinus, Haud. ill., Cand. philos., Oppebørselscontrolleur ved Toldvæsenet i Løgstor.

1833.

Voss, Henrich Theodor, Laudab., Lærer ved Borgeriskolen i Aarhus, senere Catechet i Nykjøbing paa Falster.

Wengel, Peter Emil, Laudab., Cand. philos., Landmand, 1853 Deconom paa Herlufsholm.

1834.

Krebs, Frederik Christian, Laudab., Skibslæge, Underlæge i Søetaten, Distriktslæge paa Læsø.

Jessen, Johan Christian, Laudab., Cand. jur., Byfoged og Politimester i Svendborg, Kammerjunfer.

1835.

Gad, Henry Theodor, Laudab., Cand. jur., Politiasistent i Lyngbye, senere Birkedommer og Skriver paa Læsø, Rigsdagsmand.

Uldall, Christian, Laudab., Cand. jur., Fuldmægtig i Criminal- og Politiretten, Capitain i Livcorpsjet, var med i Krigen 1848.

Simonsen, Lauritz Laurberg Rongsløw, Laudab., Capellan pro loco i Linaa ved Silkeborg, senere Præst til Aastrup og Starup i Ribe Stift.

Staun, Jacob Christian, Laudab., Personescapellan i Flodstrup og Illerslev i Thyen, død 1852.

1836.

Mühlensteth, Jørgen Erhardt, Laudab., Præst ved Etablissementet paa Guinea-Kysten, senere Præst i Bjølnderup i Apenrade Amt.

1837.

Leuning, Carl Peter Gram, Laudab., Cand. jur., Fuldmægtig i Indenrigsministeriet.

Kroyer, Georg, Laudab., Cand. philos., Eier af Engesholm, ved Beile.

Bruun, Fris, Haud. ill., Cand. theol., Inspecteur ved Viborg Tugthuus, senere ved Tugthuset i Horsens.

1838.

Aarestrup, Andreas Theodor, Haud. ill., Reservechirurg paa almindelig Høspital, Overlæge ved et Lazaret i Kjøbenhavn under Krigen. Distriktslæge i Kjøbenhavn.

1840.

Poulsen, Bernth Hartmann, Haud. illaud., Underlæge i Krigen, senere pract. Læge paa Føhr.

Rothöll, Christen Friis, Haud. ill., Cand. theol., Bibliothekar ved det Glansenste Bibliothek.

Hansen, Peter Carl Frederik, Haud. ill., Under-Eklibslæge under Krigen 1848, senere practiserende Læge i Sarløbing.

Fyhn, Thomas Ambrosius, Haud. ill., Cand. theol.

Knæckenborg, Georg Severin, Haud. illaud., Cand. theol., Adjunct ved Frederiksborgs lærde Skole.

1843.

Reiersen, Christian Frederik, Haud. ill., Cand. theol.,
var med i Krigen som Børnepligtig.

Lund, Frederik Christian, Laudab., Cand. philos., er Vo-
lonteur i det udenlandske Departement, var med i Krigen
1848 som Underofficier.

Ibsen, Jens Carl Christian, Haud. ill., Cand. philos.,
gik med i Krigen 1848—49, blev Lieutenant ved 2den
Reservebataillon og faldt i Slaget ved Fredericia 1849.

1844.

Zahle, Peter Christian, Haud. ill., Cand. theol., Stud.
jur., 1853 Rigsdagsmand.

Treschow, Ove Guldberg, Haud. ill., var med som
Børnepligtig i Krigen 1849.

1845.

Mielche, Johan Christopher, Haud. ill., Cand. philos.,
1849 Lieutenant i Linien, senere Premierlieutenant ved
14de lette Infanteribataillon.

Uldall, Otto Sophus Frederik, Laudab., død 1846.

Zahle, Henrik Christopher Valentin, Haud. ill., Cand.
philos., 1849 udstreven som Børnepligtig, efter Krigen
paa et Postcontoir.

1847.

Lund, Laurig, Laudab. .

Shested, Alexander, Haud. ill., gik med i Krigen 1848,
blev Lieutenant ved 2det Jægercorps og faldt i Slaget
ved Fredericia 1849.

1849.

Bendtsen, Bernhard Alexander, Laudab.

Tønnesen, Hans Bartholomæus, Laudab.

1850.

Töpfer, Julius, Laudab.

Ravnkilde, Peter Gudmund, Laudab.

Mielche, Christian Ulrich Topp, Haud. ill.

1852.

(Fuldstændig Afgangseramen i Juli.)

Ingerslew, Johan Vilhelm Christian, Mg.

Rohding, Carl Adolph, Mg.

Høegh-Guldberg, Frederik, Mg.

Om

Forberedelsen til og Optagelsen i de udvidede Skolers yngste Classer, nærmest med Hensyn til Herlufsholms Skole.

af

Albert Leth.

Jen ikke ganske kort Aarrække har min Virksomhed som Lærer væsentligst og i det sidste 1½ Aar, efter mit eget Ønske, udelukkende været henviist til de yngste Classer. Jeg har saaledes idetmindste havt Leilighed nok til at lære baade Lys- og Skyggesiderne ved denne Underviisning at kjende; og om jeg end gjerne indrømmer, at jeg idet Hele taget med Glæde tænker tilbage paa de mange Timer, jeg har tilbragt i de yngste Classer, saa veed jeg dog ogsaa, at jeg mangengang har følt og endnu føler, at netop denne Underviisning, der i og for sig er trættende og byrdefuld nok, lider under Hindringer, der kunde og burde undgaaes, og som, hvor de forefindes, gjøre denne Underviisning mindre frugtbringende og mere byrdefuld og derfor for Lærerne mindre opmuntrende og mindre lønnende, end det under andre Omstændigheder vilde have været Tilfældet.

Jeg sigter herved til: den lidet tilfredsstillende Forberedelse, der ofte bliver Disciplene tildeel for deres Optagelse i Skolens yngste Classer, og Optagelsen af Disciple i Altid 3: i Skoleaarets Løb.

Med det Dufte og i det Haab, at jeg muligens maatte kunne bidrage til at befrie de yngste Classers Underviisning for de store Hindringer, som de nævnte Ulemper lægge den iveien, skal jeg her meddele nogle korte Bemærkninger „om Disciples Forberedelse til og Optagelse i de udvidede Skolers yngste Classer“.

Det er naturligt, at jeg ved disse Bemærkninger nærmest har havt Herlufsholm for Øie; thi det er paa den Erfaring, jeg her har samlet, at jeg støtter min Dom. Mit Kjendskab til de andre Skoler er desuden saa ringe, at jeg ikke tør afgjøre, hvorvidt disse Bemærkninger ogsaa ville passe paa dem; dog troer jeg, at de til en vis Grad ville være anvendelige paa alle Skoler, om end maaskee ikke i samme Udstrækning som paa Herlufsholm.

En Discipel, som er bestemt til at gjenmemgaae en af de udvidede Skoler, er upaatvivlelig bedst tjent med at optages i Skolen i en yngre Alder. Dette erkjendes nu i Regelen ogsaa af Forældre og Børger; idetmindste er det nu temmelig sjældent, at en Discipel nyder privat Underviisning længere end til det 11te eller 12te Aar. Optages enkelte i en ældre Classse, da hidrører dette i Regelen fra, at de af en eller anden Grund omflyttes fra en Skole til en anden. Det er derfor aldeles i sin Orden og ligemeget i Skolens og Disciplenes egen Interessse, at den langt overveiende Deel af nye Disciple optages i 1ste, 2den eller 3die Classse, hvilket ogsaa er Grunden til, at de yngre Classser, idetmindste hos os, ere langt stærkere frekventerede end de ældre. Dette vilde nu være meget godt og glædeligt, hvis blot disse nye Disciple altid medbragte de Forkundskaber, der ere en absolut

nødvendig Betingelse for, at de kunne følge den Underviisning, som gives i de Classer, hvori de indtræde. En Discipel, som til Exempel ved Skoleaarets Begyndelse optages i 3die Classe, bør omtrent være paa samme Standpunct som den, der ved den nylig afholdte Hovedexamen er opflyttet fra 2den til 3die Classe, og de nye Disciple, som optages i 2den Classe, maae omtrent have de samme Forfundskaber, som de Disciple, der ere opflyttede fra 1ste til 2den Classe. De Disciple endelig, som optages i 1ste Classe, maae paa ingen Maade savne det Minimum af Kundskaber og Udvikling, som i Anordning af 13de Mai 1850 er fastsat som Betingelse for Optagelse i de udvidede Skolers yngste Classe. Men desværre er det meget almindeligt, at de nye Disciple, som optages i de yngste Classer, ingenlunde medbringe de nødvendige Forfundskaber, og Erfaringen har, idetmindste hos os, tilstrækkeligt godtgjort, at en stor Deel af de nye Disciple ved deres Optagelse i Skolens yngste Classer, er maadeligt forberedt. Hvem der jevnligt har prøvet nye Disciple, som ønske Optagelse i en af de yngste Classer, vil sikkert ogsaa have haft god Leilighed til at erfare Bestaffenheden af den private Underviisning, der hyppigt er bleven dem tildeelt. Det er stor Uret at sende en Dreng daarligt forberedt i en Skole, og Uretten bliver større, jo mindre Drengen er; thi deels er det saameget lettere at forberede en mindre Dreng, og deels er en lille Dreng, som paa Grund af mangelfuld Forberedelse ikke kan følge med Classen, meget værre faren end en ældre Discipel under lignende Betingelser.

Vi ville foreløbigt holde os til dem, der ønskes optagne i 1ste Classe; om dem, der aspirere til 2den og 3die Classe, skulle vi senere tale.

Som bekjendt fordres der efter Anordningen af 13de Mai 1850 af en Discipel, som skal kunne optages i 1ste Glasſe, „at han kan læſe færdigt danſk og latinſk Tryk og Skrivt, ſkrive det danſke Sprog uden betydelige orthographiſke Feil, ſamt regne de fire Species og i det Ringeſte har lært et kort Begreb af den bibeliſke Hiſtorie“.

Diſſe Fordringer ere nyægtelig meget billige, og dog kan en ſtor Deel af de nye Diſciple ikke tilfredſtille dem. Ikke ſjældent læſe de daarligt; jeg ſkal ikke tale om den ſyngende eller drævende Tone eller om, at de ſlet ikke forſtaaer eller tænke over, hvad de læſe; men naar de ſtoppe foran ethvert Tre- eller Fiirſtavelſeſord for at tage Lilløb og ſaa dog kun efter adſkillige miſlykkede Forſøg formaar at ſaae Ordet frem, ſaa mener jeg, at de ikke tilfredſtille de allertarveligſte Fordringer. I de Aar, jeg har været anſat her ved Skolen, ere flere, om jeg ikke feiler: fire, Aspiranter til 1ſte Glasſe afviſte, fordi de hverken kunde læſe eller ſtave.

Hvad Retſkrivning angaaer, da fordres der, at de ſkulde kunne ſkrive nogenlunde ſprogriktigt efter Dictat. Diſſe daarligt forberedte Diſciple, hvorom her er Tale, opfylde aldeles ikke denne Fordring. Men naar man erindrer, hvorledes det ofte ſtaaer ſig med Læſningen, vil deres Uſelighed i Retſkrivning ikke kunne forundre. Og hertil kommer, at Skrivten meget hyppigt er ſaa maadelig, at ſelv den meeſt velvillige Læſer kan have Noie nok med at tyde den. Med Regning ſtaaer det ſig ofte ligeſaa daarligt.

Man miſforſtaaer mig nu blot ikke, ſom om jeg meente, at alle de Diſciple, der optages i 1ſte Glasſe vare daarligt forberedte. Saa ſemt er det da heller ikke; navnlig ere de Diſciple, der komme fra Kjøbenhavn, hvor der jo gives gode

Forberedelsesfokoler, i Regelen godt forberedte. Det Samme er heller ikke faa fjeldent Tilfældet med dem, der komme fra Kjøbstæderne; dog komme de ofte ligeud af en Vigeskole, og hvis faa er, da kan man ikke let stille sine Forventninger lavt nok. Naturligviis gives der ogsaa iblandt dem, der have nydt aldeles privat Underviisning, nogle, der ere godt forberedte; men om en stor Deel af dem kan man med fuldkommen Sandhed og uden nogensomhelst Overdrivelse sige, at de ere daarligt forberedte. Mange af disse Disciple ere ligetil deres Optagelse i Skolen underviste i Forbindelse med Smaapiger af disses Lærerinder.

Det kunde synes, som om Skolen ingen Ret har til at beklage sig over den daarlige Forberedelse, da det staaer den frit at afvise enhver Discipel, der ikke er saaledes forberedt, som han efter Anordningen af 13de Mai 1850 skal være, for at kunne optages i 1ste Klasse. Ja ganske vist har Skolen denne Ret; men det er en Ret, som Skolen hverken kan eller bør benytte sig af i den Udstrækning, som vilde være nødvendig, for at al billig Grund til Klage fra Skolens Side kunde hæves. Vi skulle strax see hvorfor. Da jeg ikke kjender de andre Skoler tilstrækkeligt, nødes jeg til at holde mig til Herlufsholm, hvor Forholdene ere mig vel bekendte.

I Skoleaarets Løb indmeldes til Skolens Forstander de Disciple, som ved det nye Skoleaars Begyndelse ønskes optagne i de forskjellige Classer. Henimod Skoleaarets Slutning bestemmes en Dag, gjerne den sidste i Sommerferien, paa hvilken alle de nye Disciple skulle møde for at prøves. Disse Disciple ere ikke hos os fra en bestemt By eller Provinds, hvad der vel jagtens i Regelen er Tilfældet ved Provindsfokolerne. Vor Skole rekruteres fra hele Landet, hvilket er en

ligefrem Folge af, at Herlufsholm tillige er en Opdragelsesanstalt. Vi have saaledes Disciple fra Jylland, Fyen, Langeland, Vro, Lolland, Falster, Moen, Sjælland, Færøerne og Kjøbenhavn. Paa denne bestemte Dag møde Forældre og Bærger, meget ofte langveis fra, fra Landets forskjellige Provindsfer. De føre med sig Alt, hvad Drengen ifølge Skolens Reglement selv skal medbringe, altsaa: Seng, Sengklæder, Klæder, Linned, Bøger o. s. v. De have i Et og Alt belavet sig paa at aflevere Drengen her; han er, før han møder her, bleven udstyret og equiperet saaledes, som Skolens Orden foreskriver det. Nu viser det sig ved Proven, undertiden til Bedkommendes store Forundring, at Drengen er maadeligt forberedt og ingenlunde tilfredsstillende de Fordringer, som Skolen, meest i Disciplenes egen Interessje, baade er berettiget og forpligtet til at stille til en Discipel, som skal optages i 1ste Klasse. Hvad saa? Ja, Rector har unægtelig Ret til at afvise ham og lade hans Forældre eller Bærger tage ham og hans Gods med sig tilbage til deres undertiden fjerne Hjem. Nu vel! det er ogsaa skeet og vil forhaabentlig ogsaa skee igjen, hvis her atter skulde indstille sig Disciple, der ere saa daarligt forberedte, at det vilde være baade umuligt og uforvarligt at modtage dem. Men kan Noget fortænke Rector i, om han kun nødtigt, og kun, naar det er absolut nødvendigt, griber til denne Forholdsregel. Maae ikke meget mere humane og billige Hensyn tilskynde Rector til at gaae til Overbærenhedens yderste Grændse. See, derfor faae vi og maae, hvis der ikke anvendes større Omhu paa den private Forberedelse, nødvendigviis vedblive at faae mange maadelige Disciple; thi at en Discipel optages i Skolen, viser endnu ikke, at han er saa godt forberedt, som han burde være

for at kunne optages, men kun, at han ikke er saa slet forberedt, at man er nødt til at afvise ham.

Desuden ere der ikke saa Disciple, som efter deres Alder og opgivne Pensa aspirere til 2den Glasſe; men ved Proven vise de sig saa ringe forberedte, at der aldeles ikke kan være Tale om at optage dem i denne Glasſe. Grunden til at de afvies fra 2den Glasſe er i Regelen ikke den, at de ikke have læst nok, hvad der sjeldnere er Tilfældet; tværtimod have de ofte læst langt Mere, end der udfordres. Men hvorledes have de læst det? De have læst Meget, men lært og forſtaaet Lidet eller Intet. Diſſe Disciple komme da i Regelen i 1ſte Glasſe, uagtet de i Virkeligheden ere ligesaa maadeligt forberedte til 1ſte Glasſe som til 2den. Thi det er meget langt fra, at en Discipel, som paa Grund af mangelfuld Forberedelse ikke kan optages i 2den Glasſe, uden videre kan anſees for godt forberedt til 1ſte Glasſe. I de allerfleſte Tilfælde ville de paſſe ligesaa daarligt i 1ſte Glasſe som i 2den.

Som alt bemærket, gjælder, hvad her er ſagt om Forberedelse til 1ſte Glasſe, langt fra om alle Disciple; thi i ſaa Fald vilde al Underviisning efter Skoleplanen være en ligefrem Umulighed. Men det gjælder under enhver Omſtændighed om en ikke ringe Deel, der er mere end ſtor nok til at virke ødelæggende paa hele Glasſens Underviisning og trættende og nedtrykkende paa Læreren, der trods al Flid, Taalmodighed og Udholdenhed ikke kan bringe Glasſen frem, naar han tillige, hvad der maa anſees for hans Pligt, af bedste Evne ſkal ſøge at bringe diſſe forſømte Disciple frem til det Standpunct, hvorpaa de alt burde have været ved deres Indtrædelse i Skolen. Han tør ikke lade dem ſidde,

uden at bekymre sig om dem; thi har Skolen optaget dem, har den ogsaa paataget sig Forpligtelsen til at undervise dem.

Men denne mislige Forberedelse har en anden, meget uheldig Folge; det er ikke nok, at disse Disciple komme i Skolen, blottede for de faa, absolut nødvendige Forkundskaber, som de efter Anordningen skulde besidde, men de ere hyppigt saa lidet udviklede, at der hengaaer lang Tid, inden de forstaae at lære en Lectie, der iforveien er gennemgaaet, eller forstaae en eller anden Ting, der bliver gennemgaaet for Classen. Her er ikke Tale om en større eller ringere Begavethed, men om en ligesvem Mangel paa Udvikling, som bevirker, at disse Disciple, uden at tale om deres Mangel paa de nødvendigeste Forkundskaber, ikke ere istand til at følge eller forstaae Underviisningen paa Classen. De have endnu ikke nogen Forestilling om, hvad det vil sige at lære; thi dette forudsætter en Tankvirksomhed fra deres egen Side, som hidtil er bleven dem aldeles fremmed.

Jo visere det er, at Skolen, idetmindste vor Skole, ikke kan undgaae at optage daarligt forberedte Disciple, og at disse Disciple i høi Grad hindre Classens Fremgang og trætte og sløve Lærerne, desto mere magtpaaliggende maa det være Skolen, at Disciplenes private Forberedelse for deres Optagelse i Skolens yngste Klasse maa være en saadan, at den formaaer at bringe dem saavidt, at de med Nytte for sig selv og uden Skade for Classen kunne deeltage i Underviisningen.

Det er en temmelig almindelig Mening, at enhver, der selv kan læse og skrive o. s. v., godt kan læse med Smaadrenge, hvis Underviisning skal paabegyndes. Det er derfor meget hyppigt, at Forældre, der isvrigt med stor Omhu vaage

over deres Børns Vel, uden nogen Betænkelse overlade deres Smaadrenge's Underviisning til den Første den Bedste, hvis Character frembyder de fornødne Garantier, og hvis Dannelse berger for, at han eller hun er i Besiddelse af disse elementaire Kundskaber. Men denne Mening, at enhver er god nok til at læse med Smaadrenge, er efter min Overbeviisning ligesaa grundfalsk, som den er almindelig, og jeg skulde være tilbøielig til i Modsetning hertil at gjøre den Baaftand, at man ikke kan være omhyggelig nok i Valget af en Lærer netop for Smaadrenge. For dem er Læreren Et og Alt; de kunne ikke gjøre et eneste Skridt fremad uden hans Hjælp, og netop derfor er det af Bigtighed, at Hjælpen er sikker og god. De Feil, der begaaes ved Underviisningen i denne Alder, have meget flemme og ofte uudslettelige Følger, og det forekommer mig derfor rigtigt at undgaae disse, ved, saavidt det lader sig gjøre, at have deres Grund. Fremfor Alt maa jeg fraraade at overlade Smaadrenge's Underviisning til Lærerinder; en Dreng bør, saasnart det paa nogen Maade lader sig gjøre, undervises af en Lærer. Ligesaa passende en Lærerindes Underviisning er for Smaapiger, ligesaa lidet passer den for en Dreng. Her ere optagne mange Disciple i 1ste, ja ikke sjelden i 2den Klasse, som til deres 10, 11, undertiden 12te Aar have været underviste af Lærerinder i Forbindelse med Smaapiger; men jeg har ikke truffet en eneste af dem, som kunde kaldes vel forberedt. Dette maadelige Resultat hidrører ingenlunde nødvendigviis fra Mangel af Dygtighed eller Flid hos Lærerinden, men maaskee væsentligst deraf, at enhver Dreng, der er Noget ved, længe inden det 10de, 11te eller vel endog 12te Aar emanciperer sig fra den qvindelige Tugt, og uden Tugt gives der ingen ordenlig

Underviisning. Desuden faae Drenge ved at gaae for længe i Pigeſkole let noget Pigeagtigt ved ſig; de blive flæbevorne og forfjælede og tabe det Raſte, der er et ſaa elſtværdigt Træk hos en flink Dreng. En ſaadan lille forfjælet Perſon har ogsaa undertiden Ulykke nok med at begaae ſig imellem andre Drenge, naar han kommer i en Skole; thi Gøjoneri og Kjærlingagtighed taale de ikke imellem ſig, og heri kan man i Grunden ikke fortænke dem.

Jeg har allerede ovenfor omtalt, at der flere Gange her ved Skolen har indſtillet ſig Diſciple, ſom bleve afviſte, fordi de ikke kunde læſe. De, der optages, kunne naturligviis alle læſe, men det er langſtra, at de alle læſe godt. Meget hyppigt er Dplæſningen drævende eller ſyngende; ofte ſpringe de Ord eller Staveller over eller læſe noget ganſte Andet, end hvad der ſtaaer i Bogen. Mange indſtyde, ligefrem af ſlet Bane, foran hvert Ord en uarticuleret Lyd, der nærmest opfattes ſom „a“ eller „næ“; nogle gjentage et og ſamme Ord flere Gange, indtil de have udfundet, hvad der følger efter. Heelt almindeligt er det, at Dplæſningen er ſaa tankeløs og klangløs, at en opmærkſom Tilhører ikke kan tvivle paa, at den, der læſer, aldeles ikke forſtaaer eller tænker paa hvad han læſer. De ændſe ikke Skilletegnene, og en Tilhører, der ikke har Bogen for ſig, vil ikke kunne forſtaa, hvad de læſe. Thi Spørgſmaal, Udraab o. l. fremhæves ikke med den ſæregne Betonning, der tilkommer dem; men det gaaer altſammen i den ſamme evindelige Syngetone, undertiden med jagende Haſtværk og meget ofte med ſaa lav og uklar Stemme, at Tilhøreren med den bedste Villie ikke er iſtand til at opfatte de enkelte Ord. Alle diſſe Feil ved Dplæſningen have ene

og alene deres Grund i den første Underviisning. Ved omhyggelig Underviisning kunde de have været undgaaede, hvor de ikke ligefrem ere en Følge af en Naturfeil f. Ex. Stammen eller deslige. Hvad det isærdeleshed kommer an paa ved den første Læseunderviisning, er, at Drengen holdes til med høi og tydelig Stemme at fremstige de enkelte Ord fuldt og reent, uden at tage Noget fra eller lægge Noget til, og at han vænnes til at see rigtigt paa Ordene, for han udtaler dem, for at han maaskee ikke skal læse noget ganske Andet, end hvad der staaer. Men for at dette kan skee, maa Drengen fremfor Alt fra Begyndelsen holdes til at læse langsomt, uden al Jagen og Hastværk, der er aldeles uforenelig med god Dplæsning. Er Drengen saaledes vant til at læse med høi og tydelig Stemme, at udtale Ordene fuldt og reent uden alle indstødte Mellemlyde og at læse med den Ro og Sindighed, som levrer ham Tid til at see sig rigtig for, da vil han, naar han ivørigt holdes til at lade Tankerne følge med Indholdet, hurtigt lære at læse logisk rigtigt. Det er ikke vanskeligt at lære en Dreng at læse godt fra Begyndelsen, men derimod er det meget vanskeligt at udrydde alle de flemme Baner, der følge med og af slet Dplæsning. Det er, saavidt min Erfaring strækker, en usfravigelig Regel, og det er da ogsaa aldeles naturligt, at slet Dplæsning i Dansk aldeles sikkert fører til endnu slettere Dplæsning i andre Sprog, og det er da heller ikke sjældent at høre selv ældre Disciple læse daarligt op i andre Sprog, baade ældre og nyere. De samme Feil, som jeg har fremhævet som de almindeligste hos de yngste Disciple, gjentage sig her og ere ikke længer til at høre. Dplæsningen savner meget hyppigt den Noagtighed, Sikkerhed og Ro, der aldrig undlader at gjøre et behageligt

Indtryk paa Tilhøreren. Jeg anseer det ogsaa for meget rimeligt, at disse indgroede Feil ved Oplæsningen i Tiden ikke blive uden Indflydelse paa Foredraget. At slet Underviisning i Læsning kan bringe Drengene til at stamme baade ved Læsning og i Tale, er jeg temmelig vis paa, ligesom jeg ogsaa troer, at en omhyggelig Underviisning formaaer at forebygge eller dog forringe denne ulykkelige Feil hos Drengene, der af Naturen have Tilbøjelighed dertil.

Grunden til det paaafaldende daarlige Resultat, som med Hensyn til Retskrivning viser sig hos saamange 10, 11 og 12 Aars Drengene, som optages i de yngste Classer, er efter min Overbeviisning næsten alene at søge deri, at de ikke have lært rigtigt at stave. Naturligviis lære alle Drengene at stave; thi uden dette vilde det være umuligt at lære dem at læse. Men meget ofte fortsættes Staverøvelserne ikke længere, end til Drengen kan læse nogenlunde flydende og vel ofte ikke engang saalænge; thi den haffende og stammende Læsning har vistnok, hvor den ikke beroer paa en Naturfeil, for en stor Deel sin Grund i, at Drengen har faaet Lov til at læse, før han var tilstrækkeligt sikker i at stave. Men det er netop Ulykken; Stavningen er nemlig ingenlunde blot en nødvendig Forøvelse for Læsningen, men i fuldkommen saa høi en Grad for Retskrivningen. Jeg indrømmer, at det er muligt at lære en Dreng at læse godt, uden at han er sikker i at stave, men derimod er det naturligviis uden denne Forudsætning aldeles umuligt at lære ham at skrive rigtigt. Naar en Dreng har en Bog for sig og iøvrigt nogen Øvelse i at læse, kommer det ham ud paa Et, om han læser „vakt“ eller „Vagt“, „Ryk“ eller „Ryg“, „gandske“ eller „ganske“ o. s. v.; thi Ordet kan kun udtales paa een Maade. Men vil man lade

den samme Dreng skrive disse Ord, da er han strax i Forlegenhed og maa gjætte sig frem, hvis han ikke har lært at stave saa godt, at han er vis paa, hvilken Stavemaade der er den rette for disse og lignende bekjendte Ord. Stavning er et Punkt i Børneunderviisning, som jeg anser for at være af den allerførste Vigtighed. Ingen vil nægte, at det er uundgaaeligt nødvendigt at kunne skrive sit Modersmaal rigtigt, og dog anvendes der ofte saa lidet Omhu paa det Punkt i Børneunderviisningen, hvoraf Tilværelsen af denne nødvendige Færdighed i saa høj Grad er afhængig. Naar en Dreng er kommen ud over en vis Alder uden at have lært at skrive orthographisk, er det yderst vanskeligt at lære ham det; thi det eneste radicale Middel, nemlig vedholdende Staveøvelser, kan paa dette Punkt ikke længer anvendes. Men der har for ham, som for enhver anden Dreng været et Tidspunkt, hvor han med temmelig Letthed og saa at sige umærkeligt vilde være kommen i Besiddelse af denne nødvendige Færdighed, som han siden kun med stort Besvær, eller dersom han som Ustuderende forlader Skolen i en tidlig Alder, maafee aldrig tilegner sig; thi hvem der ikke har lært at skrive orthographisk, for han bliver voksen, lærer det næsten aldrig. Man kunde maafee mene, at en ualmindelig ringe Begavethed kunde være Skyld heri, men det er neppe Tilfældet. Der gives vist kun meget saa, der ere saa ringe begavede, at de ikke kunne lære at skrive Dansk orthographisk, naar de, vel at mærke, lære det i rette Tid; men den væsentligste Betingelse er, at de som Smaa drenge med Utrættelighed blive vovede i at stave. Sikkerhed i almindelige og bekjendte Ords Skrivemaade er nemlig et Resultat, som flittige Staveøvelser altid føre med sig; thi naar Drengen hver Dag bliver nødt til at see paa Ordene,

bliver deres rette Skrivemaade ham lidt efter lidt saa bekendt og tilvant, at han vil stødes ved derfra afvigende Skrivemaader, som han derfor og mindst falder paa at anvende selv. Hans Øie og Øre ere ved den hyppige Starning blevne saa vant til at see og høre Ordet i dets rette Skikkelse, at han uden nogen synderlig Anstrængelse fra sin egen Side, næsten uden at mærke hvorledes, opnaaer en Sikkerhed i at gjengive Ordene rigtigt, som han, hvis den ikke opnaaes i denne Alder og paa denne Maade, kun vanskeligt siden vil opnaae ved al Verdens Rettskrivningsregler. Den danske Rettskrivning er ingenlunde let, og Regler staae langtfra til overalt. Hvorledes skal man til Exempel faae en Dreng til at lære, at det hedder „bukke“, men „hugge“, „tyf“, men „styg“, „strax“, men „Slags“ o. s. v. uden alene derved, at han ved sine Læse- og Stavøvelser er bleven saa vant til at see disse og lignende Ord; at han er fuldkommen vis paa, at Ordene ere rigtige saaledes og vilde være forkeerte i enhver anden Skikkelse. Noget Grund til, at disse Ord skrives forskjelligt, veed han slet ikke, hvilket ikke er underligt, da der ingen anden er end Sprogbrugens Bydende; men at de ere rigtige saaledes og ikke anderledes, veed han bestemt. Man maa derfor vogte sig for at høre op med Stavøvelserne, naar Drengen er kommen saa vidt, at han kan stave rigtigt; det er meget langt fra nok; man skal tværtimod vedblive dermed saalænge, indtil Drengen er bleven saa sikker, at han ikke kan stave almindelige og bekendte danske Ord forkeert. Og gjør man dette, da troer jeg at turde love, at man i Rettskrivning vil opnaae et ganske andet Resultat med Drengene paa 9½ a 10 Aar, end der hidtil har været opnaaet med en stor Deel af dem, der ere optagne i 1ste Klasse, idetmindste

her i Skolen, og hvis Præstationer tydeligt nok vise, hvor Manglen er at søge.

Er en Dreng paa 10 a 11 Aar først kommen i Skole, uden at have lært ordenlig at stave, da er han uægtelig meget ilde faren; thi Staveøvelser i den Udstrækning, som vilde kunne hjælpe ham, kunne og skulle ikke anstilles i disse Skoler. Og dog føler Læreren meget snart, hvor nødvendigt det er at indhente det Forsømte; thi det er virkelig en *conditio sine qua non*. Naturligviis vil han ogsaa finde Leilighed til at vove ham i Stavning, men tilstrækkelig Dvælse kan han ikke forskaffe ham. For idetmindste nogenlunde at raade Bod paa denne væsentlige Mangel i Forberedelsen, har jeg brugt følgende Fremgangsmaade. Saasnart de nye Disciple havde været her saalænge, at jeg havde haft Leilighed til at kjende dem, der vare langt tilbage i Retskrivning, lod jeg dem hver Dag, i egne dertil indrettede Bøger, efter deres danske Læsebog ligefrem affrive 8 a 10 Linier. Denne Afkrivning maatte foretages med den største Noiagtighed. Jeg opnaaede herved, hvad der paa et langt tidligere Stadium kunde have været opnaaet ved omhyggelige Staveøvelser, nemlig at Disciplene blive nøbte til at see noie paa ethvert enkelt Ord, for at kunne skrive det rigtigt, og at de endelig ved den daglige Gjentakelse fik de almindeligste og meest bekjendte Ord at see saa tidt, at jeg kunde gjøre mig Haab om, at de vilde opnaae den ovenfor omtalte Sikkerhed i Opfattelsen og Gjengivelsen af disse Ords rette Skrivemaade. Men jeg havde ogsaa en anden Hensigt med denne Forholdsregel. Det er ikke sjældent, at Disciple, som optages i 1ste Glassee, ja undertiden ogsaa i 2den og 3die Glassee, skrive en decideret slet Haand. Som en Folge af deres Ubehjælpssomhed i at føre

Pennen, og mangengang vel ogsaa af slet Bane, vare deres Stilebøger maculerede og vrinklede af ubehændigt foretagne Rettelser, foranledigede ved hyppige og paa deres nuværende Standpunct maaskee uundgaaelige Feilskrivninger. I det første Halvaar bestaae Stileøvelserne i 1ste Glasſe her i Skolen næsten udelukkende af Dictatstil. Diſſe Diſciple vare ſaa lidet vøede i at ſrive, at de ikke vare iſtand til at følge Dicteringen, ſelv om denne var yderſt langſom, hvis de ſamtidigt ſkulde efterleve det dem givne Tilhold om at ſrive ſaa tydeligt og ſmukt, ſom de kunde, og uden altfor mange Rettelſer i Stilebogen. Naar jeg altſaa ſkulde rette mig efter diſſe Diſciple, — og det var jeg nødt til; thi at dictere til 2 Partier tillod Tiden ikke — maatte jeg enten dictere ſaa langſomt, at Dicteringen medtog den dobbelte Tid, ſom da gif ſpildt for de ſlinkere, eller jeg maatte være betænkt paa at finde paa en Øvelse, ſom ſnart kunde hjælpe dem til at føre Pennen med nogenlunde Færdighed, uden at det gif ud over Stilens hele Udſtyring, baade hvad Skrivens Befkaffenhed (Tydelighed og nogenlunde anſtændige Udſeende) og Stilebogens Keenhed angif. Da nu denne daglige Udſkrivning var et Extraarbejde, ſom var paalagt de Daarligeſte, og af dem hver Dag uden Undtagelſe maatte beſørges i deres Fritid eller Forberedelſeſtid, ſaa indſaa jeg nok, at det vilde være Diſciplenes Opgave at expedere denne meget nyttige, men ikke meget intereſſante daglige Gjerning ſaa hurtigt ſom muligt. Men da de ſnart fik at ſee, at jeg ikke ſlog noget af i min Fordring paa den fuldkomneſte Nøiagtighed i Udſkrivningen og Stilens propre Behandling, baade hvad Skrivt og Klatter angif, blev det deres Opgave at frembringe det beſt mulige Reſultat i den korteſt mulige Tid. Og dette vøſtede jeg netop, for at den

Dvælse i at føre Bønnen, som de opnaaede ved denne daglige Afskrivning efter Læsebogen, baade kunde komme dem selv og deres Kammerater tilgode i Stiletimerne.

Men denne Dvælse henhører rettest til et Tidspunct, der gaaer forud for Disciplenes Optagelse i Skolen, forsaavidt som den tilstræber Resultater, der med Billighed kunne fordrøes opnaaede af enhver Discipel, der skal optages i 1ste Klasse. Jeg troer, at en saadan daglig Dvælse i correct Afskrivning med god Nytte kan foretages med enhver Dreng, der har lært at skrive Sammenfærd, dersom der kun bestemt holdes paa, at Afskrivningen skal være fuldkommen correct og Skriften saa tydelig og smuk, som Drengen paa nogen Maade er istand til at præstere den.

Som alt bemærket, er det meget almindeligt, at Drengene ved deres Optagelse i Skolen, ikke altid blot i 1ste Klasse, skrive en meget maadelig Haand, og overhovedet — maaskee meest som en Folge heraf, men dog vel ogsaa ofte af en slet Bane — behandle deres skriftlige Arbejder paa en Maade, der er alt andet end proper. At skrive en god, tydelig og flydende Haand er i alle Tilfælde et stort Gode, og i mangfoldige Tilfælde en ligefrem og uafviselig Nødvendighed for at kunne komme frem; det forekommer mig derfor, at det vel var Umagen værdt ved den første Skriveunderviisning at have for Øie om muligt at sætte Disciplene i Besiddelse af dette Gode. Man indvende ikke, at Mange ikke kunne lære at skrive en god, tydelig og flydende Haand. Bistnok kommer det ogsaa her an paa en vis Begavethed, og jeg indrømmer gjerne, at der gives Mange, som ikke kunne lære at skrive en smuk Haand; men efter min Overbeviisning kan enhver uden Undtagelse lære at skrive en tydelig og flydende Haand, hvis

han blot fra Begyndelsen faaer passende Veiledning. Der er sikkert ingen Underviisning, hvor det i høiere Grad kommer an paa en bestemt progressiv Methode, og hvor en fornuftig og planmæssig Underviisning saa sikkert fører til det forønskede Resultat. Naar Drengene paa 10 a 11 Aar derfor skrive en slet Haand, er jeg fuldkommen vis paa, at Feilen ligger i den Methode, der er anvendt ved Skriveunderviisningen, hvis der overhovedet er anvendt nogen Methode. Det er ikke mange Aar siden, at en Mand i Kjøbenhavn, en Udlænding, tilbød Underviisning i Skrivning efter en Methode, som han, om jeg ikke feiler, kaldte den „amerikanske“. Han udlovede i sit Program, at han usejlsomt vilde bringe enhver, der vilde benytte hans Underviisning, i en just ikke meget lang Tid, saavidt, at han skulde komme til at skrive en smuk, tydelig og flydende Hand. Uagtet jeg vistnok antog, at her var lovet endeel Mere, end der kunde holdes, var jeg dog overbevist om, at Meget vilde kunne udrettes, hvis Metoden var god, og besørge de derfor nogle unge Mennesker, der i høi Grad trængte dertil, optagne i hans Cursus. Jeg fik derved hyppigt Leilighed til at see ikke blot disses, men ogsaa hans andre Elevers Skrivebøger og maatte studje over det hurtige og sikre Resultat, som viste sig i dem alle. Ved enhver Skrivebog var nemlig vedlagt eller vedheftet en Prøve af Elevens Skrift ved Underviisningens Begyndelse, og enhver Sammenligning talte afsjort til Fordeel for Metoden, der, saavidt jeg kunde dømme, ogsaa forekom mig god og sikker. Hemmeligheden stak fornemmelig i ved en heel Række af omfattende Forøvelser at lære Eleven at holde rigtigt paa Pennen og med Sikkerhed og Correcthed at udføre alle de enkelte Træk, som forefindes i de forskjellige Bogstave. Først efter en

heel Deel saadanne Øvelser kom Eleven til at skrive Bogstaver; men nu skrev han dem ogsaa godt strax og gif hurtigt over til Sammenskrift, som, naar den sammenholdtes med den vedhæstede Skrivprøve, ikke kunde andet end vække en god Tro til dette eller lignende progressive Skrifvesystemer. Et vel noget forskjelligt, men dog altid godt Resultat viste sig i alle de Skrivebøger, jeg saa, og deres Antal var ikke ganske ringe.

Men formaaer en methodisk Skriveunderviisning at forbedre Haanden hos Borne, saa kan man vist saameget sikkert gjøre Regning paa, at den vil slaae an, naar den anvendes strax ved den første Skriveunderviisning, hvor den ingen slette Vaner eller tilvante Manerer har at overvinde. Nu veed jeg meget vel, at det ikke vil være muligt at skaffe enhver Dreng, der veiledes privat, en Skrivelærer, der har bragt Skriveunderviisningen i et System, og hvis Livs Opgave og daglige Gjerning det er at undervise i Skrivning; men Meget vilde dog kunne naaes ved at anvende en Methode, som fornemmeligt gif ud paa, at Drengen lærte at holde rigtig paa Pennen og opnaaede Sikkerhed i de enkelte Træk, før han skrev Sammenskrift. Thi ved at lade Smaadrenge sidde og skrive slet Sammenskrift den ene Dag efter den anden, maa man ikke vente at forbedre deres Skrift, selv om man skaffer dem nok saa gode Forstriverter.

Er det vist, at det i alle Livsstillinger er et Gode og i mange en ligefrem Nødvendighed at skrive en god Haand, saa er der sikkert ogsaa al Grund til at henvende nogen større Opmærksomhed paa Smaadrenge's Underviisning i Skrivning og ikke trøste sig med, at om Skriften end er aldrig saa slet, kan Indholdet af det Skrevne dog være fortræffeligt. Iøvrigt

skal jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at jeg mener oftere at have gjort den Erfaring, at Skrivtens Bestaffenhed og Stilens Bestaffenhed hos yngre Disciple staae i et temmeligt noie Forhold til hinanden. I samme Forhold som en Dreng faaer Sands for at behandle sine skriftlige Arbejder med større Elegants, Skriften naturligviis derunder indbefattet, i samme Forhold hæver Stilen sig ogsaa fra Indholdets Side. Jeg kan vel ikke bestemt afgjøre, om det er et post hoc eller propter hoc; men det forekommer mig ikke saa usandsynligt, at en Dreng faaer mere og mere Glæde af sine skriftlige Arbejder og derfor anvender større Flid og Omhu paa dem, jo takkeligere de tage sig ud for Diet.

Hr. Adjunct Mossin har paa min Anmodning velvillig meddeelt mig følgende Bemærkninger om den forberedende Regneunderviisning:

Da Anordningen af 13de Mai 1850 med Hensyn til Regning indskrænker sig til at forlange af dem, der optages i de udvidede Skolers første Klasse, Færdighed i de 4 Species, kunde det synes let at bringe en tiuaars Dreng til dette Maal. Da imidlertid Erfaring viser, at denne Fordring kun meget ufuldstændigt fyldestgøres, maa dette uden tvivl nærmest være begrundet i Mangler ved den foregaaende Underviisning. En Feil, som vistnok er hjælden, men sikkert ikke uden Exempel, troer jeg at være den, at Læreren, for fra Begyndelsen af at vænne Eleverne til den mathematiske Stringents, anvender en overveiende theoretisk Methode. Saa vist som det nu er, at Reglerne, selv for de allerimpleste og letteste Operationer med Tallene, lade sig fremstille som mathematiske Sætninger og høre med til et mathematisk System, og saa vist som det er, at Regneunderviisningen skal danne et brugbart Grundlag for den

følgende mathematisk Underviisning, saa unødvendigt og urligt turde det derimod være at fremsætte eller bevise disse Sætninger for Børn i en yngre Alder, som ikke ere vant til at abstrahere, og for hvem en saadan Tankevirksomhed ligger meget fjern. Som allerede anført anseer jeg det nævnte Misgreb, idetmindste ved den første Regneunderviisning, for sjældnere, deels fordi denne vel som oftest meddeles af Personer, som ikke have havt Leilighed til at gjøre noget egenlig mathematisk Studium, deels fordi de, der have dette, vel ogsaa almindelig vilde vide at vurdere et Barns Faaetevne. Langt hyppigere er identivis den modsatte Feil, at Læreren indskrænker sig til at bibringe Eleven en mechanic Færdighed i at udføre de forskjellige Regninger, uden at forvise sig om, at denne forstaaer eller forbinder noget Begreb med hvad han saaledes foretager. En saadan Færdighed vil altid være usikker, og ved den mindste usædvanlige Vanskelighed i Opgaven udsættes Eleven for at begaae Feil. Det maa ansees for absolut fornødent, at Eleven faaer en tydelig Forestilling om Bestaaffenheden af de Regninger, han selv udfører, men denne Forestilling maa bibringes ham, ikke ved Definitioner eller Beviser, som for ham ingenlunde vilde bidrage til Tydelighed, men ved den Methode, for hvilken et Barn altid vil være meest modtagelig: den umiddelbare eller sandfælsige Anstuelse. Det er oftere fremsat, og Enhver, der selv har et tydeligt Begreb om Regningsarterne, vil kunne sige sig det selv, hvorledes man ved Hjælp af sandfælsige Gjenstande eller ved Streger eller Prikker paa en Tavle kan give et Barn en let og ivinesalvende Forklaring over, hvad det er at addere, subtrahere, multiplicere og dividere. Hertil maatte saa komme en Forklaring, saa simpel som mulig, om disse Regningers

Udførelse, og man maatte sikke sig, at Eleven bliver sig denne i dens Detail bevidst, at han veed, hvorledes han skal prøve Udførelsens Rigtighed o. s. v. Alt dette vil nu ikke kunne stee, uden at give ham en Forestilling om Titalssystemets Beskaffenhed, og for blot nogenlunde opvakte Elever turde det være hensigtsmæssigt samtidigt at lære dem at skrive Romertal, og ved Sammenligning med disse gjøre opmærksom paa, hvor særdeles beqvemt og let vort Talsystem er til alle Regningers Udførelse. Hermed staaer da i Forbindelse, at det er fernødent stadigen at vedligeholde Øvelse i at læse Tal og skrive Tal efter Dictat. Ogsaa mundtlige Øvelser ville her kunne gjøre god Nytte, f. Ex. ved at lade Eleverne besvare Spørgsmaal som saadanne: hvor stort er Nullernes Antal i hundrede Tusinde, i ti Millioner; hvorledes læses et Tal, skrevet med otte Cettaller o. s. v.? Men at slige Øvelser vistnok hyppigt forsvømmes, synes at fremgaae deraf, at ikke saa Elever ved Prøven ere befundne hverken at kunne læse eller skrive Tal.

Det er disse Bemærkninger, hvortil min hidtidige Erfaring angaaende dette Fag har givet mig Anledning. Det Anførte finder tildeels ogsaa Anvendelse paa den fortsatte Regneunderviisning, navnlig Underviisningen i Brofregning, men da denne ikke fordres til Optagelse i Skolens yngste Klasse, skal jeg desangaaende indskrænke mig til den Bemærkning, at det maa ansees for særdeles uheldigt, hvad her nogle Gange har været Tilfældet, naar en Dreng, som ifølge sin Alder og sine Kundskaber i de øvrige Fag er anmeldt til Optagelse i 2den Klasse, slet ikke har lært at regne Brof, da han saa næsten aldeles ikke vil kunne følge med Klassen, med mindre han, hvad der baade er vanskeligt at tilveiebringe

og i sig selv lidet ønskeligt, erholder privat Veiledning udenfor Skoletiden.

Anordningen af 13de Mai fordrer endelig, at den Discipel, der vil optages i 1ste Klasse, i det Ringeste maa have lært et kort Uddrag af den bibelske Historie. Maaſtee ville Mange foretrække at bibringe Eleven denne bibelhistoriske Kundskab uden at bruge nogen Bog, blot ved at fortælle ham og lade ham selv, i et ſaavidt muligt sammenhængende Sprog, gjensfortælle de bibelske Historier. Læreren kunde da ved Spørgsmaal let forſikre sig om, at Drengen virkelig forstod, hvad der var ham fortalt, og hvad han selv fortalte. Viſt er det, at Fortælling og Gjensfortælling er en Deel af Børneunderviisningen, der aldrig bør undlades. Saadan mundtlig Fortælling, det være sig nu af bibelske Historier, Fabler, fædrelandſke Historier eller hvad Andet, der kan tiltale Drengens Phantasi eller Følelse, vil han, dersom Fortælleren ikke er aldeles uheldig, følge med den meeft udeelte Interesse. Læreren har igjennem denne Meddelelsesform en Leilighed, der ikke bør forſømmes, til at virke befrugtende og oplivende paa det barnlige Gemyt.*)

*) J. Røgind: Om den formale Dannelse. „Man ſkulde ſee den Glæde, der er over (de ſamme) Børn, naar de høre Noget, hvori Phantasien har Ordet, eller blot en ſimpel Fortælling, hvor livligt tegnede Perſoner og Begivenheder træde frem for dem. Man lægge dernæſt Mærke til, hvilken Forſjel det gjør, om de ſelv ſtulle læſe ſig det til, eller de høre det af En, ſom nogenſunde forſtaaer ſig paa Oplæsning eller Fortælling. Enhver, der har prøvet dette, vil have erfaret, hvor ſtærkt de forſjellige Stemninger og Situationer gribe dem, hvor noie de lægge Mærke til enhver Modulation af Stemmen. Og nu ſkulde hele dette Barndommens ſjønne Liv ikke reſpecteres, men Alt fortrænges, for at ſaac et borneret Forſtandsmenneske ud, ſom er ſat og ſindig, fordi han er død og intereſſeløs.“

Men foretrækker man at bruge en kortfattet Bibelhistorie, hvortil man maaskee kunde lade sig bestemme af det Dufte, at Drengen maa vænnes til selv at lære en Lectie, da erindre man vel, at det ved den første Lectielæren kommer an paa, at Drengen strax holdes til at lære med Eftertanke og Nøiagtighed, saa at han virkelig tilegner sig sin Lecties Indhold og under Examinationen formaaer at overberøse sin Lærer om, at han har forstaaet, hvad han har lært. Al skjodesløs og tankeløs Læsning maa strax udryddes, hvad enten den viser sig deri, at Drengen har lært sin Lectie daarligt, eller deri, at han vel paa en tankeløs Maade kan opremse sin Lectie med Bogens Ord, men hverken har tilegnet sig eller bekymret sig om at tilegne sig deres Mening. Vilde dog blot enhver Lærer strax fra Begyndelsen af søge at gjøre sin Elev indlysende, hvilken uhyre Forskjel der er paa „at lære“ og „at læse“; thi det gjælder ligesaa vel om det aandelige som om det physiske Liv, at kun det, der i Sandhed fordoies, giver ny Næring og ny Kraft.

Det hændes ikke sjældent, at Disciple, som aspirere til 1ste Klasse, opgive langt Mere, end der fordres, s. Gr. Tydsk, Fransk, Historie o. s. v. Dette kan jo være meget godt, men er slet ikke nødvendigt, og hvis disse Ting have bortledet Opmærksomheden fra de absolut nødvendige Forkundskaber, saaledes som de ere fastsatte i Anordningen af 13de Mai 1850, da ere de ligefrem til Skade. Elige opera supererogatoria, der erhverves paa det absolut Nødvendiges Beføstning, kan Skolen slet ikke paastjonne. En Drengs egenlige Underviisning bør vel ikke paabegyndes, før han er henimod 7 Aar gammel. Der er altsaa 2½ à 3 Aar til at lære ham Læsning, Skrivning, Rettskrivning, Regning og et kort Udtog af

Bibelhistorien og gjennem disse Fag bibringe ham saamegen Udvikling, at han i en Alder af 9½ à 10 Aar vil være istand til at deeltage i Underviisningen i en af de udvidede Skolers yngste Classje. Den Tid, der kan blive tilovers herfra, kan sikkert ikke blive stor, hvis ellers Resultatet skal blive nogenlunde. Desuden maa man vel erindre, at Smaadrenge i denne Alder bør have megen Frihed; de bør ikke mere end nødvendigt er generes med Lectier eller Eligt; det kunde ellers let hænde, at de paa den ene Led vilde tabe langt Mere, end de vilde vinde paa den anden. Dog vil jeg troe, at man med oprakte Drengene vil kunne komme noget videre i det sidste Aar. Maaſtee vil man kunne begynde paa Tydſk, og om Drengen end ikke driver det videre end til at læse godt op, samle ſig et lille Ordſorraad og erhverve ſig nogen Dvelje i at overſætte, vil allerede Meget være rundet for ham. Geographie efter Kortet alene, uden Bog, vilde ogſaa være meget at anbefale, hvis Tiden og de vvrige Forhold tillade at gaae videre. Jeg troer, at Geographie bedre egner ſig ſom Forberedelsesmiddel end Hiſtorie, fordi Landkortet i hoi Grad vækfer Drengens Interesje. Er Læreren en lille Emule heldig med at fortælle ham om Lande og Blande, Floder og Bjerge, Byer o. ſ. v., vil Drengen ſikkert ved Kortets Hjælp følge hans Fortælling med Interesje og ved en Mængde Spørgsmaal give tilkjende, at Læreren ikke taler for døve Dren. Hans Lectie maatte da beſtaa i, at han ſelv paa Kortet efterſaa og gjennemgik, hvad der var ham fortalt; og dette maatte han da næſte Dag noliagtigt kunne gjøre Rede for. Han vilde ſaaledes ved Anſtuelsen lidt efter lidt ſaae en rigtig Foreſtilling om Landenes Beliggenhed imod hinanden, om deres relative Størrelſer, om de ſterſte Bjergmaſſer og Floder

o. s. v. Alle detaillerede Bestemmelser og Talangivelser burde vistnok forbigaaes; thi store Tal kan Drengen endnu slet ikke magte; han forbinder enten slet ingen eller en forkeert Forestilling dermed. Han vil, naar han bliver gjort opmærksom derpaa, paa sit Kort nogenlunde kunne see, at Frankrig omtrent er 10 Gange saa stort som Danmark; men derimod vilde det neppe kunne nytte noget at sige ham, naar man vilde give ham et Begreb om Frankrigs Størrelse, at det er c. 10,000 \square Mile, selv om man først har forklaret ham, hvad en \square Mil er. Det kan ikke nytte at ville give en lille Dreng, der aldrig har seet Kjøbenhavn, en Forestilling om dens Størrelse ved at fortælle ham, at den har 130,000 Indvaanere. Han vilde omtrent være lige flog derfor. Maaskee vilde han faae en bedre Forestilling om dens Størrelse, hvis man fortalte ham, at Kjøbenhavn var 20 eller 30 Gange saa stor som den eller den Kjøbstad, hvori han boer, eller som han tilfældigviis kjender.

Naturligviis vilde man paa samme Maade, ved Hjælp af Ufbildninger af Dyr, kunne fortælle Drengen om Dyrenes Leven og Færd. Maaskee kunde denne naturhistoriske Underviisning let og passende bringes i Forbindelse med den geographiske. Hos de fleste Dreng vilde herved vækkes en Interesse for disse Dyr, som vilde afgive et godt Udgangspunct for den naturhistoriske Underviisning, der jo begynder strax i 1ste Klasse.

Det vilde sikkert ogsaa være meget gavnligt at lade Drengen lære nogle Smaadigte udenad, som han maatte fremsige uden Stammen eller Syngen. Helst burde man vel vælge Digte af fortællende Indhold.

Eigesaa nødvendigt det er, at en Dreng, der skal kunne

følge med Classen, maa være nogenlunde godt forberedt, naar han optages, ligesaa nødvendigt er det ogsaa, at han er i Besiddelse af et vist Minimum af Udvikling, som sætter ham istand til at følge og forstaae Underviisningen og til at lære sine Lectier, naar de hverken i Henseende til Udstrækning eller Indhold overgaae, hvad der med al Ret kan og skal fordres af denne Alder. Imidlertid træffes der ikke saa sjældent Drengene i 1ste Classse, som ere saa paafaldende lidet udviklede, at de hverken kunne lære eller begribe det Ene eller det Andet. Dette kan naturligtvis have sin Grund i, at Drengen enten paa Grund af Svagelighed eller ifølge sin Natur udvikler sig langsommere end andre Drengene. I saa Fald burde han endnu ikke være sat i Skole; Forældre gjøre sig selv og Drengene en meget daarlig Tjeneste ved at sende deres Sønner til en Skole i en saadan embryonisk Tilstand. Tid spares der ikke; thi er Drengen ved sin Optagelse saalidt udviklet, vil han efter al Rimelighed ikke kunne gaae 1ste Classse igjennem paa 1 Aar. Og Drengen lider meget derved, især hvis han har Følelsen af, at hvad der fordres af ham, overstiger hans Kræfter. En lille Dreng, der strax faaer forkeert fat, taber let Modet og bliver heelt forkrnyt. Han vilde have været meget bedre tjent med at forblive endnu et Aar under privat Veiledning og saa slippe 1ste Classse paa et Aar. Hans private Lærer, der maa- skee har ham alene eller høiest i Forbindelse med nogle faa andre, vilde kunne beskæftige sig langt mere med ham og hjælpe ham langt bedre paa Glid, end Tilfældet kan være i Skolen, hvor Læreren, trods den bedste Villie, ikke kan offere den Tid paa ham alene, der er bestemt for den hele, undertiden talrige Classse. Men dette Hensyn synes Forældre ikke at lægge stor Vægt paa. Ikke sjældent bestræbe de sig end-

og læs for at faae deres Sønnen optagne i 1ste Glasje, endnu førend de have naaet den befalede Alder af over 9½ Aar. Maaſkee har dette ſin Grund i, at Forældre, ſom naturligt er, ere tilbøielige til at nære de bedſte Tanker om deres egne Børn. Men det er viſt og ſandt, at man baade vilde gjøre Skolen og Drengene en meget væſenlig Tjenefte ved at oppbeie det Tidſpundt, da de have naaet en ſaadan Modenhed og Udvikling, at de kunne have Gavn og Skolen ingen Skade af, at de optages i 1ste Glasje.

Hypigere troer jeg dog rigtignok, at denne paafaldende Mangel paa Udvikling hos diſſe Dreng er en ligefrem Folge af den mindre tilfredſtillende Forberedelse, der er bleven dem tildeel for deres Optagelse i Skolen, og jeg antager det for afgjort, at en mere omhyggelig Underviisning mere end noget Andet vil bidrage til at føre Drengene ud over denne aandelige Foſtertilſtand, ſaa at de ved deres 10de Aar kunne have naaet den Udvikling, der maa anſees ſom normal for Dreng i denne Alder.

Jeg har dvælet ſaa længe ved Emaadrengeſ forſte Underviisning, fordi jeg er ſaa faſt overbeviiſt om dens Vigtighed og om den ſtore Indflydelse, ſom den, efter ſin forſkjellige Beſtaffenhed, udøver paa Drengeneſ hele Udvikling og Fremgang. Forældre, der ikke med tilbørlig Omhu vaage over deres Sønners forſte Underviisning, maaſkee i den Tanke, at denne Underviisning ikke er af ſynderlig Vigtighed og derfor kan beſorges af hvem det ſkal være, paadrage ſig et ſtort Anſvar og have ingen Met til at beklage ſig, derſom Drengene ſiden ikke ſvare til deres Forventninger. Thi man erindre dog vel, at de Feil, der begaaes ved Underviisningen i denne Alder have ſikre og ſorgelige Følger, der ofte forſt forvindes efter

flere Aars Forløb og maaskee aldrig. Enhver, der har beskæftiget sig noget med mindre Drenges Underviisning, ved, hvor fast forkeerte Forestillinger og slette Vaner jidde, og hvor vanskeligt de lade sig udrydde.

So udførligere jeg har omtalt Forberedelsen til første Klasse, desto kortere skal jeg fatte mig, naar Talen er om de Disciple, der aspirere til 2den eller 3die Klasse. Om disse Disciple gjælder det Samme, som alt er bemærket om dem, der optages i 1ste Klasse; mange ere vel forberedte, men mange ere ogsaa saa daarligt forberedte, at de ligefrem af Mangel paa de allernødvendigste Forkundskaber ikke kunne følge med Klassen. Deres Betydning i Klassen er mere negativ end positiv; de gaae ikke selv fremad, men de forhindre Klassen deri. Grunden hertil maa ofte søges deri, at Forberedelsen virkelig har været daarlig. Disse Disciple lide saaledes meget almindeligt under de samme Mangler som de, der optages i 1ste Klasse. De læse daarligt, regne daarligt og skrive daarligt, ofte maadeligt, baade hvad Retskrivning og Skjønsskrivning angaaer. Forjaavidt de optages i 2den Klasse fordres Tydsk og i 3die Klasse tillige Fransk. Bistnok have de læst Tydsk og Fransk, men det er ikke saa sjældent, at de ere næsten aldeles uvidende i Grammatikens allerførste Begyndelsesgrunde. I saa Fald ere de meget uheldigt stillede; thi Læreren kan dog ikke begynde i 2den Klasse, hvor han begyndte i 1ste, og i 3die Klasse, hvor han begyndte i 1ste eller 2den. Efter Skolens Plan for Sprogunderviisningen maa dog idetmindste en stor Deel af Formlæren ansees for lært efter 1 à 2 Aars Underviisning. Men mange af disse nye Disciple have idetmindste Intet lært ordenligt, og om end Underviisningen i disse Klasser aldrig kan lade noget Parti

af Formlæren hvile, i den Tro, at det ikke er glemt, saa er dog den flygtige Recapitulation af disse Partier mere beregnet paa, at Læreren derved kan sikkre sig imod, at Disciplene skulle glemme, hvad de engang have lært og paa ingen Maade kunne undvære, end derpaa, at nye Disciple, der aldrig have lært disse Begyndelsesgrunde, derved skulde kunne tilegne sig disse aldeles uundværlige Forkundskaber med den nødvendige Sikkerhed.

Men hyppigere troer jeg dog, at Feilen ligger i, at de private Lærere altfor lidt bekymre sig om at bringe deres Underviisning i saamegen Overensstemmelse med Skolens Underviisning, at de Elever, som de forberede for en bestemt Klasse i en bestemt Skole ved deres Optagelse i denne Skole og denne Klasse dog nogenlunde kunne være paa samme Standpunkt som de Disciple, med hvilke de ville komme til at dele Underviisning. Naar en Dreng forberedes til en bestemt Skole, hvori han maastee allerede er indmeldt, forekommer det mig, at Drengens private Lærer burde gjøre sig nøie bekendt med vedkommende Skoles Plan og forberede sin Elev i Overensstemmelse med den. Den nødvendige Oplysning kan jo faaes af vedkommende Skoles sidste Program, og hvad Læreren ellers kunde ønske at vide, betræffende sin Elevs hensigtsmæssigste Forberedelse, vil han sikkert med Glæde blive underrettet om af enhver Skoles Rector eller Lærere, naar han blot vil sætte sig i Forbindelse med dem.

Men ofte gaaer den private Veiledning i Øster, medens Skolen er i Vester, og naar saa Eleven indstiller sig til Optagelse i Skolen, savner han de Forkundskaber, der ere ham absolut nødvendige, for at følge med Classen, medens han maastee er i Besiddelse af en heel Deel andre, der, idetmindste

for Tiden, ere ham aldeles unyttige; alt dette er en Følge af, at hans private Veiledning ikke har været bragt i den nødvendige Overensstemmelse med Skolens Underviisning. Jeg skal anføre et Exempel, hentet fra vor Skole. I et af de sidste Skoleaar indstillede her sig, efter Februar Examen, en Discipel, som ønskede at optages i 3die Klasse. Han var henved 13 Aar gammel og havde for sin Optagelse her i Skolen nydt Underviisning i følgende Sprog: Dansk, Hebraisk, Græsk, Latin, Tydsk og Fransk. I 3die Klasse kunde han efter Provens Udfald ikke optages. Han blev da sat i 2den Klasse, men passede ligesaa lidt i 2den, som han vilde have passet i 3die Klasse. Idetmindste var han ved sin Optagelse særdeles svag og ubetinget Klassens daarligste Discipel i Dansk, Tydsk og Fransk. Hvorledes det stod sig i Hebraisk, Græsk og Latin skal jeg ikke kunne sige; men da han var aldeles uvidende om de allerimpleste grammaticalste Begreber, kan det vel heller ikke have været synderligt berendt i disse Sprog. Denne Discipel, der forresten røbede god Villie og gode Evner, vilde dog vist have været ulige bedre tjent med, at man havde indskrænket sig til de Sprog, hvori der absolut maatte og skulde fordres nogen Forkundskab, naar han skulde optages i 2den eller 3die Klasse i hvilkenfomhelst Skole i Kongeriget.

For nærmere at oplyse, hvad jeg ovenfor yttrede om Nødvendigheden af en nogenlunde Overensstemmelse imellem den private Forberedelse og vedkommende Skoles Plan, skal jeg endnu særskilt fremhæve et Par Puncter.

I nogle Skoler begyndes der paa tydsk Stiil allerede i 1ste Klasse, i andre i 2den eller 3die og i nogle endog i 4de Klasse. Der kan tvistes om, hvilket der er det Rette og som

saadant at foretrække; men hvad der ikke kan tvistes om, det er, at en Privatlærer, der forbereder en Dreng til 2den eller 3die Klasse i en Skole, hvor Underviisning i tydsk Stiil allerede gives i 1ste Klasse, ogjaa maa optage dette Fag saa betimeligt, at hans Glev ikke skal komme usforberedt i 2den eller 3die Klasse, hvor hans Kammerater vilde have 1 à 2 Mars Forspring for ham. I Herlufsholms Skole skrive Disciplene tydsk Stiil allerede i det sidste Halvaar i 1ste Klasse*), og 2den Klasse har hele Aaret igjennem skriftlig Stiil 2 Gange om Ugen, og i det sidste Halvaar tillige mundtlig Stiil 1 Gang ugentlig. Og dog have næsten alle de Disciple, som optages, jeg skal ikke tale om 2den, men i 3die Klasse næsten aldrig været øvede i tydsk Stiil. Læreren skal da til stor Skade for Underviisningen nødes til at begynde forfra med de nye Disciple og faaer derved flere Partier i Classen. Fordrer Skolen tydsk Stiil i 1ste og 2den Klasse, kan det sikkert med al Ret og Villighed ventes, at de Disciple, som aspirere til 2den og 3die Klasse, ikke ere aldeles usforberedte i dette Fag.

Det er eller har idetmindste været meget almindeligt, at de Disciple, som aspirere til 3die, ja undertiden endog til 4de Klasse, enten aldeles ikke have læst Naturhistorie, eller hvis de have læst Naturhistorie, dog have læst noget ganske Andet, end hvad de skulde have læst. Da Naturhistorie tidligere kun undtagelsesviis har været Skolefag, er det meget rimeligt, at

*) Det er vel næsten overflødigt at bemærke, at disse skriftlige Øvelser i første Klasse ikke gaae videre, end at Disciplene med nogenlunde Sikkerhed maae kunne haandtere en løs Sætning, med hvad der kan forekomme.

det kan være vanskeligt nok at faae en Dreng ordenligt forberedt i dette Fag, der er de fleste Privatlærere aldeles fremmed. Dette kan være en Grund mere, der kan bestemme en Mand til at sætte sin Søn tidligt i Skole, men det kan ikke fritage ham for den Forpligtelse, der paaligger ham med Hensyn til Drengens Forberedelse ogjaa i dette Fag, hvis han foretrækker at indfætte ham i 3die eller i 4de Glasje. Dette Fag hører til dem, der afgaae ved Afgangseramens 1ste Deel, altsaa ved Udgangen af 6te Glasje, og det er derfor ingenlunde ligegyldigt, om en Discipel nyder Underviisning i Naturhistorie i 3 eller i 6 Aar.

I det Hele taget skal jeg saaledes ikke nægte, at jeg troer, at mange Disciples private Forberedelse for deres Optagelse i Skolens yngste Glasjer lader en heel Deel tilbage at ønske, og at denne mindre hensigtsmæssige Forberedelse er en meget væsentlig Hindring, ikke blot for disse Disciples Fremgang, men for Underviisningen i disse Glasjer overhovedet. Om Herlufsholm i denne Henseende er ugunstigere stillet end de andre udvidede Skoler, kan jeg ikke vide. Vist er det rigtignok, at Herlufsholm som Opdragelsesanstalt ikke kan undgaae at optage langt flere ufstuderende Disciple end andre Skoler, og det er en temmelig almindelig Mening hos Forældre, at de ikke behøve at anvende synderlig Omhu paa at forberede en Dreng, som ikke er bestemt til at studere. De overlade ham derfor gjerne til Lærere eller hvem Andre, man efter Forholdenes Natur finder det beqvemest at overlade ham til. Det forekommer mig ogsaa, at Forberedelsen i de senere Aar er bleven ringere og ikke bedre, og det bliver ganske troligt, at det virkelig forholder sig saa,

naar man erindrer, hvor vanskeligt det nu er at faae en theologist Candidat til Huuslærer. Jeg har idetmindste oftere i de senere Aar været anmodet om at besørge gode Huuslærerpladse besatte med theologiske Candidater, men det har ikke været mig muligt at finde Candidater, der vilde overtage disse baade i pecuniair og andre Henseender gode Lærerpladse. Flink Seminarister ere heller ikke til at faae; man hjælper sig da, som man kan, men Resultatet bliver ogsaa deraf.

Det er altsaa nok muligt, at det, navnlig for Tiden, kan være vanskeligt nok for mange Forældre at faae deres Sønner godt forberedte til de udvidede Skolers yngste Classer, men derfor bliver det ikke mindre nødvendigt; thi man vogte sig dog for den farlige Tro, at den første Underviisning ikke er ligesaa vigtig som den sidste. De Forældre, som indsee Bigtigheden af at skaffe Drengene en god Forberedelse, men paa Grund af Forholdene mistvible om Muligheden deraf, bør derfor sikkert foretrække at indsette deres Sønner i de udvidede Skolers 1ste Klasse; thi Forberedelsen hertil er, hvor vigtig den end er, og hvor lidet den end tør overlades til enhver, dog i de allerfleste Tilfælde lettere at skaffe tilveie og kontrollere.

Jeg har allerede ovenfor indrømmet, at Skolerne, og da nærmest vor Skole, kun kunne sikke sig imod slet forberedte Disciples Optagelse, men mange, mere eller mindre daarligt forberedte Disciple ville de ikke kunne undgaae at optage. Skolerne kunne i denne Henseende gjøre Lidet eller Intet, men det beroer væsentligst paa Forældrene selv, om de for Drengenes egen Skyld ville sørge for en god og passende Forberedelse. Men der er et andet og meget væsentligt Punkt,

hvorpaa jeg skal henlede Forældres Opmærksomhed. Jeg sigter herved til den meget mislige Optagelse af Disciple i Skoleaarets Løb, navnlig efter Halvaarsramen. Jeg misfjender ingenlunde den Humanitet, der bringer Skolernes Bestyrelse til, saavidt muligt, at imødekomme Forældrenes Ønsker, men derimod kan jeg ikke ret forklare mig, hvorledes Forældrene selv kunne ønske deres Sønner optagne i Utide. Vidste de, hvor mislig denne Optagelse i Utide er, vilde de sikkert ikke, uden under særdeles tvingende Omstændigheder, indlade sig herpaa. Jeg indseer vel, at der kan gives Omstændigheder s. Ex. Dødsfald o. l., hvorved det kan blive nødvendigt jo før jo heller at sætte en Dreng i Skole. Men naar Forældre, fordi det af en eller anden mindre væsenlig Grund kan convenere dem, ønske deres Sønner optagne efter Halvaarsramen, da troer jeg dog, at de vilde opgive dette Ønske, hvis de ret vidste, hvortil det fører. Da det nu ikke er saa sjældent, at Forældre ønske deres Sønner optagne efter Halvaarsramen, og da denne Optagelse i Utide efter min Formening altid er meget mislig, skal jeg til Begrundelse af denne Mening og til Oplysning for Forældre anføre de Grunde, som, idetmindste for mig, afgjort tale herimod, hvad enten man seer Sagen fra Skolens eller, hvad der fra Forældrenes Standpunkt maa være det naturligste, fra Drengenes Side.

En Dreng, der optages efter Halvaarsramen, er næsten uden Undtagelse meer eller mindre daarligt forberedt, og det kan ikke være anderledes; thi om han end er saaledes underviist, at han vilde have været godt forberedt for den Klasse, hvori han optages, ved Skoleaarets Begyndelse, saa er han det naturligviis ikke længer nu, da Classen har et Forspring paa 6 Maaneder. Det er ikke muligt for nogen, selv den

meest samvittighedsfulde, Privatlærer saaledes at følge Skolen Skridt for Skridt i det første Halvaar, at han kan bringe sin Elev paa det samme Punct, hvorpaa Classens Disciple befinde sig ved Halvaarsexamen. Var det ham end muligt at læse det Samme, saa var det ham dog ikke muligt at læse det paa samme Maade. Selv om Læreren vilde opgive al Frihed og gjøre sig selv til et reent Echo af den Skole, for hvilken han forbereder sin Elev, vilde han dog ikke kunne bringe ham til det samme Standpunkt, hvorpaa Skolens Disciple befinde sig. Thi de forskjellige Metoder ville frembringe forskjellige Resultater, og det er neppe formeget sagt, at der, selv under de gunstigste Omstændigheder, ikke vil være et eneste Fag, hvori dette ikke vil træde meget stærkt frem. Men gaaer det saaledes med den Elev, hvis Lærer har vilst en næsten angstelig Omhu for at følge Skolen Skridt for Skridt, hvorledes skal det da gaae den Dreng, hvis Lærer har fulgt sin egen Plan og kun har rettet sig efter Skolens Plan, forsaavidt det sidste Program gav nogen Oplysning derom. Man erindre vel, at det er midt i Skoleaaret, og at Drengen faaer at bestille med nye Lærere, der hver for sig følge Metoder, der baade ere forskjellige fra den, han tidligere har været vant til, og indbyrdes forskellige. Han kommer dertil ind under ganske nye Forhold og har maaskee kun læst Lidet eller Intet af det, Classen har læst i det første Halvaar. Han kan gjerne have læst ligesaa Meget og læst det ligesaa godt, men det er dog langt fra det Samme. Nu maa han ikke blot følge med en Classen, der er sammenarbejdet, og det netop paa en Tid, hvor Underviisningen gaaer allerrastest; men naar det inden ret lang Tid kommer til Repetition, maa han følge Classen, om han

end aldrig før har læst det, der er Repetition for hans Kammerater. Det er derfor aldeles naturligt, at disse Drengene i Regelen ikke, eller dog kun meget vanskeligt, kunne følge med, om de end have været godt forberedte for deres Optagelse i Skolen. Erfaringen lærer ogsaa, at de meget hyppigt blive siddende over i Glasjen. Om dem, der ere daarligt forberedte, skal jeg slet ikke tale; de maae, naar de optages efter Halvaarsexamen, aldeles opgives. Naar det derfor gaaer disse Drengene daarligt, ja særdeles daarligt, da have Forældrene ingen Ret til at beklage sig, hverken over Drengene eller over Skolen; de kunne takke sig selv derfor.

See vi Sagen fra Skolens Side, stiller den sig ligesaa mislikt. De Disciple, som allerede findes i Glasjerne, ere meget daarligt tjente med, at der optages nye i Skoleaarets Løb. Thi da den Underviisning, der passer for Glasjen, ikke passer for de nye Disciple, bringes der herved, midt i Skoleaaret, en Forstyrrelse ind i Underviisningen, der ikke kan andet end virke skadeligt paa hele Glasjen. Komme der saamtidigt flere nye Disciple*) i en og samme Glasje, bliver det let nødvendigt at dele Glasjen i Partier, og herved reduceres den Tid, der er bestemt for Glasjen, pludseligt til det Halve. Det er altid de yngste Glasjer, det gaaer ud over; thi som det overhovedet er sjældent, at nye Disciple optages i de ældre Glasjer, saa er det naturligtvis endnu sjældnere, at de optages i Uldte.

Ogsaa for Lærerne kunne disse Disciple ikke være velkomne. De nødes til midt i Skoleaaret atter at begynde

*) Efter Halvaarsexamen iaar optoges f. Ex. 4 nye Disciple i 1ste Glasje i Hørlufsholms Skole.

forfra eller dog et ganske andet Sted end der, hvor Classen atter tager fat efter Halvaarsseramen. Det kan være slemt nok at tage imod daarligt forberedte Disciple ved Skoleaarets Begyndelse, men at modtage dem midt i Skoleaaret er unægteligt meget værre.

Naar Skolen derfor, uagtet alle disse Hensyn, bekvæmmer sig til at modtage Disciple efter Halvaarsseramen, saa kan dette alene have sin Grund i, at den af humane Hensyn, selv med Dpoffrelser, vil komme Forældrenes Ønske imøde; men deraf, at Skolen tillader disse Disciples Dptagelse, tør man ikke slutte, at den billiger den; det hverken gjør den, eller kan den gjøre.

Skolefterretninger

for

Skoleaaret 1852—53

af

G. A. Dichman.

A. De afholdte Gramina.

I. Afgangsexamen i Maret 1852 afholdtes, saaledes som i forrige Aars Skoleprogram var anmeldt, skriftligt fra 23de til 25de Juni og mundtligt fra 6te til 8de Juli. Hr. Professor Dr. Lange indfandt sig som Examenscommissair. Til de Prøver, hvori han deeltog, i Overensstemmelse med den i Programmet for forrige Skoleaar Pag. 74 fra Cultusministeriet meddeelte Bestemmelse, maa endnu føies skriftlig Tydsk. Efter Rectors Anmodning var Hr. Landmaaler Fleischer, som i flere Aar havde været Lærer i Mathematik i Herlufsholms Skole og endnu dengang opholdt sig i Nestved, villig til at tage Deel i Censuren over de skriftlige og mundtlige Prøver i Mathematik.

Opgaverne til de skriftlige Udarbejdelser vare af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet i Forveien under Forsøgling tilsendte Rector, der aabnede enhver af dem i Overværelse af de Disciple, som vare forsamlede for at besvare Opgaven, og af den Lærer, som skulde føre Opsyn med Disciplene under Besværelsen. Opgaverne vare følgende:

Cyndsk Stiil.

I de Bøger, der beskrive Henrik den Andens og hans tre Sønners Historie, horer Man kun sjeldent Marichal Vieillevilles Navn nævne. Dog tog han virksom Deel i de vigtigste Forhandlinger og fortjener en hæderlig Plads ved Siden af sine Tidens store Statsmand og Krigere. Denne Mand horte ikke til de mægtige Naturer, der ved deres Genies eller deres Lidensfabs Magt gribe ind i det Hele og tvinge Historien til at tale om dem. Hans Fortjeneste bestod netop i at undgaae Opfigt, og han søgte mere at have Fred med Alle, end at vække Beundring og Misundelse. Endstjøndt tre Fyrster afløste hinanden, blev han Thronen hengiven med urokkelig Standhaftighed; men han behøvede aldrig, som en hjerte- og villieløs Højmand, at bortgive sin personlige Værdighed for at være sin Konges Ven; han forstod med en stærk Sjæl og en roesværdig Selvfornægtelse*) at underkaste sine Dønsker Forholdene. Det lykkes ham ogsaa at tage den Fyrstegunst, hvormed han havde begyndt, med sig i Graven; thi det fortjener at bemærkes, at han døde i det Dieblif, da Catharina af Medicis besøgte ham paa hans Slot. Charakterer af dette Slags spille aldrig nogen Rolle i Historien, der mere beretter hvad der steer ved Kraft, end hvad der forhindres ved Klogskab; men de ere desto taknemmeligere for Biographen, der altid hellere vil vælge sig en Ulykses, end en Achilles til sin Helt.

Udarbeidelse i Modersmaalet.

Hvorledes er Førestillingen om det Ridderlige i Væsen og Charakterer opstaaet og uddannet og hvori maa det nærmest sættes?

Latinsk Stiil.

Iblandt de mest glimrende Navne i den græske Litteratur vil Ingen tage i Betænkning at regne Demosthenes. Den, der med Nytte og Fornøielse vil læse Demosthenes's Taler, det Fortræffeligste, som Oldtiden

*) Selbstverläugnung.

har frembragt i denne Art, maa omhyggelig gjøre sig bekendt med den hele Tidsalder's Historie, i hvilken han levede. Men herved støder Man paa en ikke ringe Vanskelighed. Demosthenes begyndte at deeltage i Statsfagernes Forhandling omtrent Aar 355 før Chr., i en Alder af henved 30 Aar, og levede indtil Aar 322, da han, af Frygt for at blive udleveret til Macedoniernes, dræbte sig selv paa Den Calauria. Denne Tids Historie og især Philip af Macedoniens Planer og Bedrifter — thi Alexanders Tog til Asien og Seiervindinger angaae ikke synderlig Demosthenes — have vi foruden Justinus, som yderst kort og ikke uden betydelige Feil gjennemløber Hovedpunkterne, kun een gammel Skribent, der har beskrevet i Sammenhæng, Diodorus fra Sicilien, hos hvem Alle klage over, at der, for ikke at tale om Talent og Kunst, ofte i høi Grad savnes Omhu saavel i andre Ting som i at angive Begivenhedernes Orden og Tid. Hvad vi savne hos Diodor, maa Ingen troe, at Plutarch udfylder, der i sin Levnetbeskrivelse af Demosthenes baade forbigaaer saare mange og vigtige Ting, og ved dem, han fortæller, næsten aldeles undlader Betegnelsen af Tiden. Hvor dristigt endelig Demosthenes selv og hans Modstandere, Aeschines og Dinarch, idet de lempe Alt efter deres Tales Siemed, baade fordreie Begivenhedernes Sandhed og forvirre deres Orden og Tid, vil den, der foretager sig at sammenligne dem indbyrdes og med Andres Bidnesbyrd, snart opdage.

Latinsk Version.

Tullius S. D. Tironi.

Quo in discrimine versetur salus mea et honorum omnium atque universæ reipublicæ, ex eo scire potes, quod domos nostras et patriam ipsam vel diripiendam vel inflammandam reliquimus. In eum locum res deducta est, ut nisi qui deus vel casus aliquis subvenerit, salvi esse nequeamus. Equidem, ut veni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quæ ad concordiam pertinerent; sed mirus invaserat furor non solum improbos, sed etiam eos, qui boni habentur, ut pugnare cuperent, me clamante, nihil esse bello civili miserius. Itaque quum Cæsar amentia quadam raperetur et oblitus nominis atque honorum

suorum Ariminum, Pisaurum, Anconam, Arretium occupavisset, urbem reliquimus; quam sapienter aut quam fortiter, nihil attinet disputari. Quo quidem in casu simus, vides. Feruntur omnino condiciones ab illo, ut Pompejus eat in Hispaniam, delectus, qui sunt habiti, et præsidia nostra dimittantur; se ulteriorem Galliam Domitio, citeriorem Considio Noniano — his enim obtigerunt — traditurum; ad consulatus petitionem se venturum neque jam velle absente se rationem haberi sui. Accepimus condiciones, sed ita ut removeat præsidia ex iis locis, quæ occupavit, ut sine metu de his ipsis condicionibus Romæ senatus haberi possit. Id ille si fecerit, spes est pacis, non honestæ, — leges enim imponuntur, — sed quidvis est melius quam sic esse ut sumus; sin autem ille suis condicionibus stare noluerit, bellum paratum est, ejusmodi tamen, quod ille sustinere non possit; tantummodo ut eum intercludamus, ne ad urbem possit accedere, quod sperabamus fieri posse.

A n n o t. (non interpretanda). Scripta est hæc epistola inter ipsa initia belli civilis Cæsariani et Pompejani. Cicero paullo ante ex Cilicia provincia, cui præfuerat, redierat.

Arithmetisk Opgave.

At bestemme det tocifrede Tallet, som divideret med Ciffrenes Product giver en forelagt Quotient A, og som adderet til Tallet 9 B giver det omvendte tocifrede Tallet (d. e. som skrives med de samme to Ciffre ombyttede).

$$\text{Exempler: } 1) \quad A = 2, \quad B = 3;$$

$$2) \quad A = 3, \quad B = 2.$$

Geometrisk Opgave.

Uf et Triangels Areal T og de to Sider a og b at finde den tredie Side c og Vinklerne A, B, C.

$$\text{Exempel: } T = 20', \quad a = 1', \quad b = 5'.$$

Til Afgangsexamens 1ste Deel fremstillede sig Disciplene af 6te Klasse. De Characterer, som bleve dem tilkjendte, ville blive bekjendtgjorte, naar disse Disciple have underkastet sig denne Examens 2den Deel.

Til Afgangsexamens 2den Deel fremstillede sig med Ministeriets under 29de October 1851 meddeelte Samtykke (jvfr. Programmet for forrige Skoleaar Pag. 7—10) trende Disciple, som i Aaret 1851 havde underkastet sig Afgangsexamens 1ste Deel, nemlig Johan Wilhelm Christian Ingerslev, Carl Adolph Rohding og Frederik Høegh-Guldberg, hvilke derpaa dimitteredes til Universitetet. De specielle Characterer, som de have erholdt ved enhver af ovennævnte Prøver, samt de Hovedcharacterer, der ved Sammenlægningen af disse Characterer udkomme, sees af efterfølgende Schema.

Afgangsexamen for de Disciple, som dimitteredes i Aaret 1852.

Afgangsexamens 1ste Deel.					Afgangsexamens 2den Deel.									
Dimittenderne.	Lybst.	Fransk.	Geographie.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin (mundtlig).	Latin (skriftlig).	Græsk.	Ætologi.	Historie.	Aritmetik.	Geometrie.	Naturlære.	Hovedcharacter.
J. W. C. Ingerslev	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	G.	Mg.	Første Character.
C. A. Rohding	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Første Character.
F. Höegh-Guldberg	G.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	ug.	Mg.	ug.	Første Character.

Ingen af dem har opgivet Hebraisk.

II. Skoleexamina. Den aarlige Hovedexamen i Aaret 1852 afholdtes paa den i Programmet for forrige Skoleaar bebudede Tid og Maade.

Halvaarsexamen i Aaret 1853 afholdtes skriftligt den 2den og 3die Februar, og mundtligt fra den 9de til den 15de. Den var overhovedet anordnet paa samme Maade, som den aarlige Hovedexamen; dog blev, paa Grund af Disciplenes forøgede Antal, Omfanget af de skriftlige og mundtlige Prøver endnu noget mere indskrænket, end Tilfældet havde været i de foregaaende Aar, paa det at ikke denne Examen skulde undbrage for megen Tid fra Underviisningen.

Midten af Februar Maaned, umiddelbart efter at Halvaarsexamen er endt, er, foruden den til nye Disciples Indtrædelse reglementerede Dag (den sidste eller, naar denne falder paa en Søndag, den næstsidste Dag af Sommerferien), det eneste Tidspunct, hvorpaa Herlufsholms Skole optager nye Disciple, hvilket dog ifølge den oprindelige Bestemmelse ikke skal finde Sted til denne Tid, undtagen naar Forældrene have særdeles gyldige Grunde til at ønske det. I Aar optoges efter endt Halvaarsexamen 5 Disciple, af hvilke toende mødte paa den til deres Afgangsprøve bestemte Dag, den 16de Februar, men trende, formeddelt Iis og Sneefog, først i de tre paafølgende Dage.

B. Opdragelsesvæsen og Inspection.

Skolebygningens Omdannelse og Forøgelse med et Stokværk. Den østlige Deel af Skolebygningen (omtrent $\frac{2}{3}$ af denne), hvori Bygningsarbeidet var begyndt ifjor Sommer, var ved nærværende Skoleaars Begyndelse

bragt under Tag; men endnu vare de indre Indretninger langtfra fuldførte eller Murene tørre, allermindst i det 2det Stokværk og i Ovisten. Derfor kunde denne Deel af Bygningen endnu ikke benyttes til Beboelse. Paa samme Tid forøgedes Disciplenes Antal, saa at dette ved Skoleaarets Begyndelse steg til 90, medens det kort før Hovederamens Slutning havde været 72. Denne Forøgelse af Disciplenes Antal paa samme Tid, som en Deel af Stiftelsens Locale ikke kunde benyttes, vilde naturligviis, uagtet Stiftelsen i Klosterbygningen og den Deel af Skolebygningen, som endnu ikke var tagen under Arbeide, havde en Mængde af for det Meste store Localer, og uagtet den, saaledes som omtalt er i Programmet for forrige Skoleaar, havde faaet sit Bibliothek og Naturaliecabinet samt 7de Klasse A anbragt paa andre Steder, have været en Umulighed uden Bistand af den beredvillige og selvopoffrende Stemmning hos Stiftelsens Embedsmænd, som jeg i samme Program har omtalt Pag. 25. Hs. Høivelbaarenhed Hr. Kammerherre Grev Knuth afstod de ham som Forstander tillagte Værelser til Beboelse for Disciple om Dagen; Adjuncterne Dahl, Leth og Engelse samt Inspecteur Rosenørn stjænkede hver nogle Disciple Ophold hos sig ligeledes om Dagen; Adjunct Rossin, som ellers Intet har med Inspectionen at gjøre, paatog sig at have Rattelcie og føre Opfyndet paa en indtil Foraaret for 6 Disciple indrettet Sovesal i Midten af Skolebygningen, og 7de Klasse erholdt Underviisningsværelse i Rectorboligen. Saaledes lykkedes det at staffe 90 og efter Halvaarsrammen i Februar 1853 92 Disciple baade Beboelses- og Underviisningsværelser. Efterhaanden tørredes den nederste Etage af Skolebygningen, hvori det gamle Muurværk for en stor Deel var blevet bevaret, og hvori Bygningsarbeidet var begyndt

tidligst under en meget gunstig Sommervarme og ligeledes tidligst fuldendt, saa at den nye Gymnastiksal med Begyndelsen af November Maaned og de øvrige Localer, som høre til denne Etage, deriblandt ogsaa Læsesalen, med Begyndelsen af December Maaned kunde benyttes efter deres Bestemmelse.

Fra 1ste April d. A. maatte Midten og den vestlige Deel af Skolebygningen rømmes for, ligesom den østlige Deel, at blive ombygget og forøget med et Stokværk; men paa samme Tid var den 2den Etage og Gavlværelserne i den østlige Deel skikkede til Beboelse. Der iværksattes da en ny Plan for Localernes Anvendelse, der, for ikke at berøre Enkelt- heber, i det Hele taget gif ud paa, at de Lærere og Disciple, som forhen havde beboet Øvsten og den vestlige Deel af Skolebygningen, nu skulde have Plads om Dagen og om Natten i 2den Etage og Gavlværelserne i denne Bygnings østlige Deel.

Fra den Tid indtil nu (Slutningen af Juni Maaned) er Bygningsarbeidet i Skolebygningen saaledes gaaet frem, at der er al Grund til at haabe, at det nederste Stokværk af den vestlige Deel med det nye Skoleaars Begyndelse og det andet Stokværk samt Gavlværelserne henimod November Maaned ville kunne tages i Brug, og at saaledes den hele Skolebygning i sin nye Form fra den Tid af vil kunne opfylde sin Bestemmelse (jvfr. Programmet for forrige Skoleaar Pag. 25).

Læsesalen. Den i Programmet for forrige Skoleaar bebudede Læsesal er bleven indrettet ifjor Sommer og Efteraar, og har været i Brug siden den 5te December 1852. Paa den er efter Omgang en af Stiftelsens Adjuncter (de inspectionsførende Lærere) tilstede hver Søndag fra Kl. 6½ til

8 Morgen, 1½ til 3 Middag og 7½ til 9 Aften, for at føre Opjyn med de der forsamlede Disciple; dog undtages herfra Løverdags Aften, da Læsesalen er lukket, hvorimod den benyttes Søndag Morgen fra Kl. 6½ til 8. Med Brugen af denne Læsesal forbandtes Foranstaltninger til at indrømme Disciplene større Frihed i deres Forberedelsestid. I begge Henseender opstillede Rector, efter noie at have overveiet Sagen med de inspectionsførende Adjuncter og Inspecteuren, nogle Regler, som senere ogsaa have erholdt Hs. Høivelbaarenhed Forstanderens Bifald. De indeholdes i efterstaaende Bekjendtgjørelse.

„Paa den Læsesal, som i Sommer er indrettet, og som tages i Brug fra førstkommande 5te December, have Disciplene af Skolens 4 nederste Classer deres Plads i Forberedelsestidene.

Fra samme Tidspunct vil der efter Regler, som i det Følgende skulle blive meddeelte, aabnes Afgang for Disciple af alle Skolens Classer til i Forberedelsestidene at nyde Frihed, naar de have lært deres Lectier. Den Frihed, som da forundes dem, bestaaer deri, at de, naar det ikke er mørkt, kunne bevæge sig eller lege paa Grønnepladsen og indtil Steengjerdet ved Poppelvilen, at de desuden, saafremt de ikke gjøre for megen Stoi, kunne more sig med Lege eller andre Beskjæftigelser paa de Discipelværelser, som ikke paa den Tid benyttes af Beboerne til Forberedelse, og at de endelig kunne forblive paa deres egne Værelser, hvis de, saalange som deres Kammerater forberede sig der, indskrænke sig til at more sig ved Læsning, Skrivning og Tegning. Disciplene gjøres udtrykkelig opmærksomme paa, at det er en Folge af de her givne Bestemmelser, at de ikke, efter at have lært deres Lectier, maae

i Forberedelsestiden begive sig ind i Discipelhaven eller Lammehaven, hvorved de Inspectionshavende ikke vilde være i Stand til uden megen Uleilighed og Tidsspilde at forvise sig om deres Nærværelse og Forhold; derimod ansees det for oversflødigt at tilfoie, at den Moerstab eller de Lege, som Disciplene vælge, stedsse maae være sømmelige, uftadelige og stemmende med den i Skolen indførte Orden.

De Regler, hvorefter den her beskrevne Frihed bliver i Forberedelsestiderne tilstaaet de Disciple, som have lært deres Lectier, ere følgende:

- a. De to øverste Classers Disciple nyde denne Frihed, uden at erhverve sig Tilladelse dertil. Skulde Noget af dem imod Forventning ved Lediggang eller paa anden Maade misbruge den ubetingede Afgang, som aabnes til denne Frihed, kan han vente, at Rector vil fratage ham den eller maaskee endog anvise ham Plads paa Læsesalen i Forberedelsestiderne.
- b. 5te Classens Disciple kunne, efterat have lært deres Lectier, vente Tilladelse af den inspectionshavende Lærer til i Forberedelsestiderne at more sig paa den nylig beskrevne Maade, saafremt de for den nærmest forløbne Maaned have Gd. eller derover til Hovedcharacter; have de derimod G? eller derunder til Hovedcharacter, tage de Plads paa Læsesalen i Forberedelsestiderne og ere da underkastede de samme Vilkaar, som de 4 nederste Classer.
- c. De 4 nederste Classers Disciple, hvilke, som forhen anført, have Plads paa Læsesalen i Forberedelsestiderne, kunne, naar de have lært deres Lectier, vente Tilladelse af Læse-Inspecteuren til at forlade Læsesalen og nyde

den oftere omtalte Frihed, saafremt de til Hovedcharac-
teer have Gd. eller derover for den nærmest forløbne
Maaned.

Herlufsholm d. 3die Decbr. 1852."

De almindelige Fornøielser. Den aarlige Kjøretour, som ellers er ansat til St. Hansdag, foretoges ifjor, fordi der den 24de og 25de holdtes skriftlig Afgangseramen, først Løverdagen den 26de og gif til Holsteenborg. Fugleskydningen holdtes Løverdagen den 4de September. Afsambleer, der vare saa talrige, som forhen, kunde i Winter ikke gives af Mangel paa tilstrækkeligt Locale; dog blev der, som sædvanligt, foranstaltet et stort Bal paa Herluf Trolles Fodfelsesdag, da man for en enkelt Gang kunde underkaste sig den Forstyrrelse og Uleilighed, som flere Localers Rømning medførte. Desuden bleve der, som Erstatning for Afsambleerne, givne tvende Aftenselskaber, det ene den 19de December 1852, da Disciplene opførte en Comoedie, det andet den 6te Marts d. A., da Disciplene havde Maskerade. Til disse Aftenselskaber vare ingen Freumede indbudne, undtagen Gaardens Familier og nogle i Næstved eller Omegnen boende Familier, som stode i Forbindelse med Stiftelsen. Desuden anordnedes Søndag Eftermiddag den 27de Februar ved privat Overeenskomst og Bistand en Slædefart for Disciplene, Lærerne og flere af Gaardens Beboere ud til Gaums, hvor Selskabet blev gjæstfrit modtaget af Hr. Forpagter Sørensen. I dette Aars Foraar er der foretaget en Fodtour til Kalbyriisfjoven Løverdags Eftermiddag den 4de Mai. Endelig har der i de 4 Wintermaaned: November—Februar, hver Søndag fra Kl.

5 Efterm. været Forsamling paa Spisestuen, hvor de Disciple, som vare hjemme, have moret sig med allehaande Lege. Den Beventning, som i Programmet for forrige Skoleaar omtaltes som særegen for Søndag Aften i de nybnævnte 4 Maaneder, er nu siden ifjor Vinter reglementeret for hver Søndag Aften hele Aaret igjennem.

Bespiisningen. Stiftelsens Bildt var under de to foregaaende Directeurer for Stiftelsen tilfaldet Directeurerne selv, med Undtagelse af nogle Stykker, som bleve leverede til Skolens Bord paa enkelte Høitidsdage. I Geheimestatsminister Kaas's Tid var dog ogsaa et Deputat af Bildt anvist til Rectors Brug. Den nærværende Forstander for Skolen og Godsjet har ved Resolution af 22de September 1851 aldeles gjort Afkald paa Leverance af Bildt til ham selv fra Stiftelsens Skove, men bestemt dette udelukkende til Skolens Bord, med Undtagelse af 4 Dyr og 12 Harer, som leveres aarlig deels til Rector, deels til Forvalteren, deels til Skovrideren, og nogle Sneyper og andet Fuglevildt; som indsendes til Stiftelsens forrige Directeur paa dennes Fødselsdag.

Skolens Deconomus eller Spisemester, Hr. Hansen, havde ønsket at fratræde sin Post til 1ste Mai d. A. I hans Sted antoges Cand. philos. Hr. Peter Emil Wengel, som indtil for kort Tid siden har været Eier af Hombgaarden ved Ringsted. Der blev meddeelt ham en ny Instrux og et nyt Bespiisningsreglement, hvorved der tilsigtedes adskillige Forbedringer i Bespiisningen, der forresten allerede i Forveien var upaaflagelig.

C. Underviisningsvæsenet. Lærerne. Cultusministeriets Skrivelser m. m.

Istedetfor Wagtmester Nærum, som var commanderet over til Eledvig til sit Regiment, antog Rector, ifølge Fuldmagt fra Forstanderen, Underofficeer Wortmann, der cantonerer i Næstved, til Gymnastikasistent, fra 1ste December f. A. at regne. Den egentlige Gymnastiklærer, Ritmester Bidstrup, som havde beklædt denne Post fra Aaret 1815, afgik ved Døden den 19de Mai d. A., efter i et Par Aar at have lidt af et svækket Helbred. Stiftelsen mistede i ham en Lærer, der, ligesom han havde viist sig retskaffen og agtværdig i sit Liv, saaledes ogsaa nviagtigt og samvittighedsfuldt havde varetaget den ham her overdragne Bestilling. Hans Post ventes besat inden næste Skoleaars Begyndelse. Siden den Tid, da Ritmester Bidstrup blev sengeliggende, indtil nu er den gymnastiske Underviisning bleven besørget af Gymnastikasistenten alene.

Det øvrige Lærerpersonale er det samme, som i forrige Skoleaar.

De Forandringer, som siden forrige Skoleaars Slutning ere foregaaede med Hensyn til Fagene og Underviisningstidernes Fordeling, ere følgende: Adjunct Neergaard har overtaget Adjunct Kielsens Timer i Græsk i 5te Klasse, men overladt sine Timer i Naturhistorie i 1ste Klasse til Adjunct Davidsen. Fransk har i 3die Klasse erholdt 1 Time flere og Mathematik 1 Time færre. Derimod har den sidste Disciplin, ifølge en ved Skoleaarets Begyndelse forudtagen Bestemmelse, siden Halvaarsceramen erholdt 1 Time flere i 6te Klasse, idet der fra dette Tidspunct afgik een Time

af de tre, som vare tillagte Naturhistorien i denne Klasse. Disse Forandringer traadte, med Undtagelse af den sidstnævnte, i Kraft tilligemed Skoleaarets Begyndelse, paa hvilken Tid altsaa Fag- og Timestfordelingen var saadan, som de tvende efterstaaende Tabeller udvise.

Fagenes Fordeling imellem Lærerne fra Begyndelsen af Skoleaaret 1852—53.

	Beløbet af samtlige Timer
Rector alle latinske Timer i VII (10) og Halvdelen af Timerne i VI (5)	15
Aldjunct Dahl Historie og Geographie i de 6 overste Classer	24
— Leth Dansk i I—III (13), Tydsk i I—II (11)	24
— Kielsen alle latinske Timer i IV og V (18) og det halve Antal i VI (5), Græsk i VI—VII (10)	34
— Engelsted Religion i hele Skolen (15), Dansk i IV—VII (9)	24
— Neergaard Naturhistorie i VI—II (12), Latin i III (10), Hebraisk i VII (3), Græsk i V og IV (11)	36
— Davidsen Fransk i II—VI (15), Tydsk i III—VI (10), Historie og Geographie i I (6), Naturhistorie i I (2), Regning i I (3)	36
— Mossin Mathematik og Regning i II—VII (24), Physik i VII (3)	27

Delebet af
samtlige Timer.

Inspecteur Rosenørn Skrivning i I—IV . . .	11
Ritmester Bidstrup med Assistent, Bagtmester Nærum, Gymnastik i alle Classer, deelte i 3 Partier	6
Musiklærer Brandt Sang (9), Instrumental- musik (14)	23
Architect Preß Tegning i I—III	7

Underviisningstimerne's Fordeling imellem Fagene fra Begyndelsen af Skoleaaret 1852—53.

Fagene.	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.
Dansf	3	2	2	2	3	5	5
Mundtlig og skriftlig Latin	10	10	9	9	10		
Græsk	6	5	6	5			
Hebraisk	3						
Endsk		3	2	3	2	5	6
Fransf		2	2	2	4	5	
Religion	2	2	2	2	2	2	3
Geographie og Historie (Geographie)	3	4	5	4	4	4	6
Mathematif og Regning (2)		(2)	(1)	(1)	(2)	(2)	(3)
Mathematif og Regning	4	3*)	4	4	4	5 (1 Hovedregning)	3
Fysik	3						
Naturhistorie		3*)	2	2	2	3	2
Skrivning				1	2	3	5
Tegning					1	2	4
Gymnastif	2	2	2	2	2	2	2
Summa i hver Klasse.	36 Timer.	36 Timer.	36 Timer.	36 Timer.	36 Timer.	36 Timer.	36 Timer.

Desuden i Sang 4 halve og 2 hele Timer for hele Skolen, samt 2 Timer i II. og I. og 1 Time i IV. og III. til Syngeøvelser, endelig 14 Timer Instrumentalmusik for enkelte Disciple i Fritimerne.

I Gymnastif ere Disciplene deelte i 3 Partier, hvoraf VII, VI og V udgjøre 1ste, IV og III 2det, II og I 3die Parti.

*) Siden Halvaarsexamen har Mathematif 4 og Naturhistorie 2 Timer i VI.

Den gymnastiske Underviisning i Herlufsholms Skole blev den 7de September f. A. inspiceret af Hr. Oberstlieutenant Lacour, R. af D., hvem Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har overdraget det Hverv ved afholdte Prøver at undersøge den gymnastiske Underviisnings Tilstand i de lærde Skoler.

Fra Skoleaarets Begyndelse ere anskaffede Klasseprotokoller, een for hver Klasse, hvori alle de Lærere, som undervise Classen, indføre deres daglige Characterer og Bemærkninger. Forhen havde enhver Lærer sin Underviisnings-Dagbog, som han førte for alle de Classers Bedkommende, i hvilke han gav Underviisning.

Med Hensyn til **Ferierne** ere siden sidste Hovedexamen nogle Forandringer foretagne enten for denne ene Gang eller for bestandigt.

Bygningsarbejderne i Skolebygningen vare i de sidste Dage før Sommerferiens Begyndelse den 23de Juli f. A. komne til det Punct, at de Haandværksmestere, som bestyrede disse Arbejder, kunde forudsee, at der i de Dage, som fulgte paa den 21de August, til hvilken Dag om Morgenen de nye Disciples Afgangsprøve og om Aftenen de ældre Disciples Hjemkomst efter Sommerferien var ansat, vilde, formedelst Beskaffenheden af de Bygningsarbejder, som paa den Tid skulde foretages, blive saa megen Uro og Spektakel i Skolebygningen, at der ikke kunde holdes Skole der eller blive No for Disciplene til at forberede sig paa deres Lectier, ligesom det ogsaa kunde blive farligt for Disciplenes Liv og Lemmer, om de paa den Tid vare tilstede her. Bevæget ved disse Grunde og opfordret af Forstanderen til at afgive min Erklæring om dette Anliggende, kunde jeg, skjøndt jeg med Hensyn

til Underviisningens Lærere ikke ønskede Sommerferien forlængelse, ikke undlade, med de forinden sammenkaldte Læreres Bifald, at foreslaae, at Sommerferien maatte for Aaret 1852 forlænges til den 31te August Kl. 6 Eftm., til hvilken Tid Disciplene senest skulde være vendte tilbage hertil, saa at Underviisningen paa Skolen kunde begynde den 1ste September om Morgenen Kl. 8, og at de til Optagelse ansatte nye Disciple skulde møde her Kl. 8 Morgen den 31te August for at underkaste sig Afgangsprøven. Forstanderen billigede dette Forslag og indrykkede til fornøden Underretning for alle Vedkommende et Avertissement i den berlingske Tidende under 3die August.

Herlufsholms Disciple benyttede næsten uden Undtagelse deres Ferier til Besøg fornemmelig hos deres Forældre eller nærmeste Slægtninge, og mange af dem maae, for at naae deres Maal, foretage sig lange Reiser, undertiden over Vester og Sunde til de andre Provindser. I Juleferien nære baade Disciplene og disses Forældre eller Slægtninge det naturlige Ønske, at kunne være samlede med hverandre paa Juleaften. Men, dersom Juleferien begyndte her paa samme Tid, som i de andre lærde Skoler, nemlig den 24de December, vilde enkelte Disciple slet ikke, mange ikke forend seent paa Aftenen og da maaskee forfrosne og udmattede blive samlede med deres Familie paa denne Dag, og dersom en Discipel behøvede Bondebefordring for at komme til sit Bestemmelsestid, vilde han have Banfelighed ved at erholde den paa denne Dag, paa hvilken ogsaa Bønderne ønske at være samlede med deres Familie i det Mindste om Aftenen. Derfor har i et Tidrum af over 30 Aar, hvori jeg har været ansat ved Herlufsholms Stiftelse, Jule-

ferien stedsse begyndt for den 24de, hvilket i det Mindste i de 20 Aar, hvori jeg har været Rector, er skeet uden Forlængelse af Ferien, da denne stedsse er bleven forkortet ligesaa meget i Slutningen, som den var bleven forøget i Begyndelsen, saa at den aldrig har overskredet det reglementerede Tidrum af 14 Dage. I Overeensstemmelse med et af Adjuncterne og mig fremsat Dussse tillod Forstanderen, at denne Foranstaltning ogsaa med Hensyn til den sidste Juleferie og for Fremtiden maatte bevares paa den Maade, at Juleferien skulde begynde den 23de Decbr. og ende den 5te Januar, istedetfor at den efter det almindelige Reglement for de lærde Skoler skulde begynde den 24de December og ende den 6te Januar.

Ligeledes havde her med Hensyn til Paaske- og Pinteferien i omtrent 20 Aar bestaaet en særegen Anordning. Thi, da, som nyligt bemærket, næsten alle Disciple i Herlufsholms Skole rejse bort i Ferierne, undertiden til langtfraliggende Steder og over Vandet, og deres Fornøielse saaledes i hvi Grad afhænger af et gunstigt Veirlygt i Ferietiden, saa var for omtrent 20 Aar siden, med Læreres og Disciples almindelige Bisald og med den daværende Directeurs Samtykke, den Forholdsregel tagen, at, medens efter det almindelige Reglement Paaskeferien skulde udgjøre 7 Dage og Pinteferien 4 Dage, saa skulde ved Herlufsholms Skole paa Grund af, at Pinteferien som oftest indtræffer under mildt og gunstigt, men Paaskeferien sædvanligviis under koldt og raat Veir, den første Ferie udgjøre 7 Dage, men den sidste kun 5 Dage. Den sidste Ferie burde, naar fuld Erstatning skulde være givet for Pinteferiens Forlængelse, egentlig kun have udgjort 4 Dage; men at indskrænke den saa meget tillode, som bekjendt,

Helligdagene ikke, og den ene Dag, der saaledes gif tabt for Underviisningen, kunde ikke have nogen Betydning i Herlufsholms Skole, da jeg aldrig paa egen Haand har forsøgt nogen Ferie ud over det Reglementerede, hvilket derimod undertiden er steet ved andre lærde Skoler. Iøvrigt kunde Tabet af den ene Dag erstattes ved at indstrænke Vintseferien til 6 Dage.

Den omtalte Anordning er bleven ophævet af Stiftelsens nærværende Forstander. Vaaesferien varede saaledes i Mar 7 Dage og Vintseferien 4 Dage; begge begyndte og endte paa de samme Dage, som dertil ere fastsatte ved det almindelige Reglement for de lærde Skoler, og saaledes vil det vedblive for Fremtiden.

Med Hensyn til **Udbetalingen af Sagerne** blev ogsaa her den maanedlige Forudbetaling indført ved Forstanderens Resolution af 29de Febr. d. A., dog saaledes, at Enhver, der ønskede at oppebære sin Gage paa denne Maade, skulde underskrive en i de trykte Blanketter til de maanedlige Dvitteringer indført Clausul, hvorved han forpligtede sig til, „saafremt han fratraadte sit Embede eller sin Bestilling inden Maanedens Udgang, at tilbagebetale den Deel af den ham udbetalte Lønning, som faldt paa den Tid, da han ikke virkede i Stiftelsens Tjeneste.“

Fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet er a) med Hensyn til Programudværlingen indkommen en Forespørgsel til Hans Høivelbaarenhed Forstanderen, der i den Anledning under 22de Septbr. f. A. tilskrev mig, som følger.

„Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har under 31te forrige Maaned forespurgt, om hvorvidt det ønskes, at Herlufsholms Stiftelses Skole indtræder i den nu bestaaende Udverling af Pro-

grammer mellem de lærde Skoler i Kongeriget Danmark paa den ene Side, og de tilsvarende Skoler i Hertugdømmerne Slesvig, Holsteen og Lauenborg samt i Kongerigerne Preussen og Norge paa den anden Side, efter hvilken Udverling der fra Ministeriet sendes

til Preussen	143	Exemplarer
til Hertugdømmerne	13	—
til Norge	17	—

173 Exemplarer

ligejom Ministeriet aarlig af de modtagne Programmer sender

til Universitetet i Kjøbenhavn . .	50	Expl.
til samtlige lærde Skoler i Kongeriget, til Ministeriets eget Brug, samt til forskjellige Foreninger og Autoriteter, saasom den pædagogiske Forening, Studenterforeningen og Biskopperne ic.	57	—

107 —

Talt 280 Exemplarer.

Det er vel aldeles overladt til Stiftelsen i hvilken Udstrækning den vil indgaae paa Programudverlingen, men jeg har dog fundet det rigtigst, at Stiftelsen indgaaer paa Programudverlingen i det Hele, hvorom jeg ved Skrivelse af Dags Dato har underrettet Ministeriet, og jeg maa nu ifølge heraf tjenstligst anmode Hr. Rector om behagelig for Fremtiden at foranstalte trykket et saa stort Antal af de aarlige Programmer, at der hvert Aar kan blive tilstillet Ministeriet for Kirkes og Underviisningsvæsenet det opgivne Antal af 280 Exemplarer."

Til Rector selv er der fra Ministeriet sendt b) en Circulaire, der indeholder de Bemærkninger, som Underviisningsinspecteuren, Hr. Etatsraad, Professor Dr. Madvig, i Anledning af den ifjor i de lærde Skoler afholdte Afgangsexamen har

fundet sig opfordret til at meddele Ministeriet, og i Forbindelse dermed adskillige Raad, som han har vistet givne disse Skolees Lærere. Af denne Circulaire har jeg tilstillet enhver af de videnskabelige Lærere her ved Skolen et Exemplar.

D. Disciplene. Deres Afgang og Tilgang.

I Tidrummet imellem Juni Maanedes Udgang, da Programmet for forrige Skoleaar sluttedes, og det nye Skoleaars Begyndelse, der, som ovenfor Pag. 84—85 er anført, var for denne Gang ansat til den 1ste September, ere følgende 8 Disciple udtraadte af Skolen foruden dem, der, som forud anmeldte til Udgang, allerede vare nævnede i det sidste Program:

Johan Sigismund Møsting Stauning af V (afdøde Sognepræst Stauning til Herlufmagle i Sjælland) d. 22de Juni 1852. Carl Frederik Benjamin Branner af II (Sognepræst Branner til Næsby og Tyvelse i Sjælland) d. 20de Juli 1852. Henrik Gerner Sneedorf Mazar de la Garde af III (Cancelliraad Mazar de la Garde, Postmester i Helsingør, Ridder af Bana-Ordenen) d. 22de Juli 1852. Carl Christian Leopold Gether af VI (Overauditeur, Borgemester Gether i Kjøge) d. 26de Juli 1852. Frijs Henrik Gottlieb Jordy af II (Forpagter Jordy paa Petersminde ved Næstved) d. 18de August 1852. Gotfred Emil Gøysche af III (Sognepræst Gøysche i Fensmark i Sjælland) d. 26de August 1852. Frederik Johan Briand de Crevecoeur af VI (Forpagter Briand de Crevecoeur paa Ydernæs i Sjælland) d. 29de August 1852. Axel Jacobsen af II (Forligelsescommis-

fair og Gjæstgiver Jacobsen i Korsør), d. 31te August 1852. Parentheserne indeholde Fædrenes Navn og Stilling.

Til Afgangsprøven den 31te August fremstillede sig 34 Drengebørn. Af disse kunde Tvende ikke optages, fordi de vare altfor langt tilbage i Skrivning, Orthographie og især i Indenadslæsning. En Tredie, som befandtes kun at qualificere sig til nederste Klasse, i hvilken hans Fader Intet havde imod at see ham optagen, havde alt fyldt sit 13de Aar og var saaledes for gammel til at indtræde i nederste Klasse, hvori en Discipel ikke maa optages, hvis han ved Skoleaarets Begyndelse er over 12 Aar gammel (jvnf. Cultusministeriets Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 angaaende en Underviisningsplan og Examinens Bestemmelser for de lærde Skoler, § 3 Pag. 4 Nr. 1). Han skulde altsaa have været afviiet; dog paa Grund af Faderens indstændige Bønner om hans Optagelse og særegne Omstændigheder, som skulde finde Sted i dette Tilfælde, blev det forsøgt, om han ikke kunde følge med 2den Klasse. Det viste sig snart, at dette ikke var muligt, og han forlod Skolen igjen den 27de September. Der blev altsaa, naar sidstnævnte Aspirant fraregnes, optagne 31 nye Disciple, der paa Listen over Skolens nuværende Disciple findes betegnede med en Stjerne. Disciplenes Antal var den 1ste September 90 og efter den 27de 89, som omtrent var det Antal, Stiftelsen befandtes at kunne rumme med Hensyn til det Punct, hvortil Bygningsarbejderne i Skolebygningen dengang vare naaede.

Siden den Tid og indtil nu, d. e. til Juni Maanedes Udgang, ere trende Disciple udtraadte, nemlig:

Carl Emil Appeldorn af VI (Pastor Appeldorn til Bachendrup og Gjøløv) d. 10de Novbr. 1852. Morten

Henri Frederik Gottlieb Lund af V (Birkedommer Lund ved Grevsfabet Holsteinborg i Sjælland) i Juleferien 1852. Christian Frederik Julius William Fiedler af III (Cand. juris Fiedler, Arvefæster af Sevedagaard i Sjælland, nu Beinspecteur i det Slesvigste) den 1ste Mai 1853.

Derimod bleve den 18de Februar d. A. efter endt Halvaarsøxamen 5 nye Disciple optagne. De ere paa Fortegnelsen over de nuværende Disciple betegnede med 2 Stjerner. Disciplenes Antal blev ved disses Optagelse 92, og da en af de strax ovenfor som udgaaede anførte Disciple er udtraadt af Skolen siden Halvaarsøxamen, er Antallet nu 91.

Til den forestaaende Afgangøxamen og Hovedøxamen ville saaledes 91 Disciple indstille sig. De anføres nedenunder i den Orden, hvori de ifølge Udfaldet af sidstafholdte Halvaarsøxamen sidde i Classerne. Fædrenes Navn og Etilling tilføies i Parenthes.

VII Classe.

A.

1. Christian Andreas Reinau (Muurmester Reinau i Sørfjøbing).
2. Peter Olaf Benzen (Skuespiller Benzen i Kjøbenhavn).

B.

3. Cajus Peter Emil Branth (Overkrigsscommissair Branth, Gier af Glarupgaard ved Aalborg).
4. Ludvig Peter Schrøder (Skovrider Schrøder paa Christiansø paa Laaland).
5. Poul Frederik Jacob Giellerup (Pastor Giellerup til Røholte i Sjælland).

6. Jacob Erik Monrad (Provst Monrad, Sognepræst til Marvede og Hylkinge i Sjælland).
7. Peter Bugislaus Carstens Petersen (Pastor Petersen i Nise paa Erve).
8. Christian Claudi Ravnkilde (Cancelliraad, Byfoged Ravnkilde i Særjebing).

VI Classse.

1. Peter Charlow Borchsenius (Kjøbmand Borchsenius i Nestved).
2. Alerius Julius Martin Bøttern (Kjøbmand Bøttern i Særjebing).
3. Carl Adolph Schytte (Justitsraad og Amtsforvalter Schytte i Vordingborg).
- 4) Conrad Barner (Jægermester Barner til Esfildstrup i Sjælland).
5. Adolph Julius Frederik Hansen (Forraad Hansen i Tidsvilde i Sjælland).
6. Carl Emil Sigler (Organist Sigler i Raskov).

V Classse.

1. Hans Albert Hvidberg (Proprietair Hvidberg i Hirschholm).
2. Peter Jacob William Kiebz (Krigssassessor, practiserende Læge Kiebz i Ballerup i Sjælland).
3. Holger Ludvig Theodor Olrik (Statsraad, Borgemeester, Ridder Olrik i Helsingør).
4. Carl Christian Edvard Fibiger (Forpagter Fibiger paa Berriggaard paa Laaland).

5. Rasmus Peter Reinholdt Hviid (Landvæsenscommissair og Stiftsrevisor Hviid i Maribo).
6. Sophus Michael Giellerup (Broder til Nr. 5 i 7de Klasse.)
7. Holger Engelbrecht Jacobsen (Forligelsescommissair og Gæstgiver Jacobsen i Korsør).
- * 8. Christian Hendrik Lemvig (Sognepræst Lemvig til Krummerup og Tuglebjerg).
9. Carl Henrik Wilhelm Rauert (Forpagter Rauert paa Rosendahl i Sjælland).
10. Adam Gottlob Bojerup Wind (Skovrider Wind ved Herlufsholms Stiftelses Skove).

IV Klasse.

1. Christian Ludvig Kjer (Forvalter Kjer paa Herlufsholm).
2. Nicolai Edinger Valle (Sognepræst Valle i Aversie i Sjælland).
3. Hans Otto Hinrichsen (Kjøbmand Hinrichsen i Grønsjøbing).
4. August Frederik Louis Gandil (afd. Krigsadjutant, Toldcontrolleur Gandil i Kiel).
- * 5. Thomas Heinrich Peterfen Schmidt (Sognepræst Schmidt i Fobby).
6. Ludvig Adolph Holm (Licentiat Holm, Sognepræst til Hyllested i Sjælland).
7. Carl Heinrich August Krogh (afdøde Møller Krogh i Tubekø Mølle i Sjælland).
8. Jens Clausen Klestrup (Kjøbmand Klestrup i Grønsjøbing).

- * 9. Laurig Christian Appell (Kirkesanger og Skolelærer Appell i Hngom).
- * 10. Niels Frederik Wilhelm Lynghye Thaning (afdøde Consistorialraad og Sognepræst Thaning).
- 11. Otto Nicolai Jensen (Professor Jensen, R. af D., Forstander for Jonstrup Seminarium).
- 12. Otto Christian Haaber Boserup Wind (Broder til Nr. 10 i 5te Klasse).
- 13. Frig Marius Holme (Forpagter Holme paa Transbygaard ved Skjelsjør).
- * 14. Lars Peter Christian Fabricius (Forpagter Fabricius paa Basnæs i Sjælland).

III Klasse.

- 1. Carl Frederik Christian Reimer (Proprietair Reimer til Atterupgaarden i Sjælland).
- 2. Andreas Eggert Christopher Tryde (Sognepræst Tryde i Sarkjøbing).
- 3. Wilhelm Alexander Ahlesfeldt-Laurvig (afdøde Grev Ahlesfeldt-Laurvig, Forpagter af Blegholm paa Langeland).
- 4. Ludvig Ferdinand Jacobi Rode (Sustitsraad Rode paa Ballø).
- 5. Frederik Wilhelm Kraft (Landsoverretsprocurator Kraft i Kjøbenhavn).
- * 6. Peter Wilhelm Wulff (Kjøbmand Wulff i Stubbe-
kjøbing).
- 7. Christian Fenger (Proprietair, Kammerraad Fenger paa Nordgaard ved Ringsted).

8. Carl Frederik Holm (Tradslateur og Contoirchef ved Dresunds Soldkammer Holm).
- * 9. Eddard Gullstad (Sognepræst Gullstad til Døllefjelde og Musse ved Nysted).
10. Baldemar Christoph Wilhelm Hansen (Broder til Nr. 5 i 6te Klasse).
- * 11. Thorvald Gustav Jørgensen (Sognepræst Jørgensen til Østerv, Provst paa Færverne).
12. Niels Gustav Magnus Schaarup (Examinatus juris, Postfører Schaarup i Nysted).
- * 13. Jacob Frederik van Deurs Formann (Sognepræst Formann i Kundby i Sjælland).
14. Johannes Reinold Lund (Birkebonner Lund ved Grevsfabet Holsteinborg i Sjælland).
- * 15. Ole Frederik Kruse Thestrup (Pastor Thestrup i Stavreby i Sjælland).
- * 16. Lauritz Gerhard Fasting (Justitsraad og Borgermester Fasting i Nakstov, N. af D.)
- * 17. Frederik Christian Kelter [Wesenberg] (afdøde Forpagter Kelter paa Waarskov i Laaland).

III Klasse.

1. Engelbrecht Jacobsen (Broder til Nr. 7 i 5te Klasse).
2. Ole Wilhelm Winther (Sognepræst Winther til Bringstrup og Eigersted i Sjælland).
- * 3. Nicolai Henrich Knudson (Grosserer Knudson i Kjøbenhavn).

4. Theodor Wilhelm Horup (Forpagter Horup paa Bekkestov i Sjælland).
5. Gustav Hans Henrik Holten Castenschiold (Regimentschirurg og Districtslæge Castenschiold i Næstved).
6. Sophus Frederik Ferdinand Ahlesfeldt-Laurvig (Broder til Nr. 3 i 3die Klasse).
7. Jens Wilhelm Gether (Overauditeur, Borgemeester Gether i Kjøge).
- * 8. Frederik Caspar Conrad Frieboe Zahle (Provst Zahle, Sognepræst i Stillinge ved Slagelse, N. af D.)
- * 9. Christian Emil Brasen (Provst for Vester- og Øster-Slackeberg Herreder, Brasen, Sognepræst til Skjelsjør, N. af D.)
10. Paul Christian Stemann Drif (Broder til Nr. 3 i 5te Klasse).
- * 11. Hans Christian Tommesen Ovenbeck (afsbøde Cand. med. & chir. Ovenbeck).
12. Holger Christian Olivarius (Kjøbmand Olivarius i Næstved).
13. Georg Severin Baldemar Engelsest (Sognepræst Engelsest til Lundsforlund i Sjælland).
- * 14. Rasmus Ferdinand Victor Wilhelm Jensen (Vinhandler Jensen i Odense).
- * 15. Frederik Wilhelm Daniels (Forpagter Daniels paa Hanlykkegaard pr. Maribo).
- * 16. Henning Christoph Holstein (Kammerjunker, Major og N. af D. Holstein i Kiel).
17. Jacob Frederik Ferdinand Lassen (Kjøbmand Lassen i Ringsted).
- ** 18. Georg Alexander Thorsøe (afd. Skovfoged Thorsøe).

I Klasse.

1. Niels Sophus Johannes Jensen (afd. Kjøbmand Jensen i Kallundborg).
- * 2. Emil Julius Henrik Mazar de la Garde (Cancelliraad og Postmester Mazar de la Garde i Helsingør).
- * 3. Carl Engell (Skolelærer og Kirkefanger Engell i Enderølev i Sjælland).
- * 4. Frederik Gottschalk Knudsen (Broder til Nr. 3 i 2den Klasse).
- * 5. Ludvig Frederik Winther (Sognepræst Winther til Etemminge og Fjelde paa Laaland).
- * 6. Hans Henrich Mackeprang (Kjøbmand Mackeprang i Saxkjøbing).
- * 7. Sophus Frederik Andreas Alfred Bech (Proprietair Bech til Sandbygaard).
- * 8. Peter Anton Ferdinand Müller (afd. Pastor Müller i Enderølev ved Kjøge).
9. Carl Alexander Horup (Broder til Nr. 4 i 2den Klasse).
- * 10. Theodor Frederik Bosselt (Sognepræst Bosselt til Holeby og Bursø, Provst i Tuglse Herred i Laaland).
- * 11. Ludvig Christian Valdemar Møller (Stadslæge Møller i Raskov).
- * 12. Niels Theodor Nielsen (Kjøbmand Nielsen i Odense).
- * 13. Erik Becker (Magister artium Becker, Sognepræst i Kjøng og Provst for Thybjerg og Hammer Herreder).
- * 14. Johan Nicolai Ferdinand Wolff (Kjøbmand Wolff i Stege).

- ** 15. Johannes Nicolai Jacobsen (Proprietair Jacobsen til Falkensteens pr. Slagelse).
 - ** 16. Otto Julius Houg (Tiendecommissair og Godsforvalter Houg paa Gaunøe).
 - ** 17. Axel Appel (Viceconsul og Kjøbmand Appel i Maribo).
 - ** 18. Hans Frederik Wilhelm Thomsen (Proprietair Thomsen ved Tostrup).
-

E. De læste Pensa, de autillede skriftlige Dvelfer og de brugte Læse- og Lærebøger i Skoleaaret 1852—53.

Danf.

- VII Cl. Udsigt over den danske Litteratur indtil omtrent Christian den 7des Tid efter Thortsens Haandbog. 1 Stiil er ugentlig freven, deels hjemme, deels paa Skolen.
- VI Cl. Udsigt over den danske Litteraturhistorie efter Thortsens Haandbog til § 14. 1 Stiil er ugentlig freven, deels hjemme, deels paa Skolen.
- V Cl. Nordens Mythologi efter Chr. Winthers „Omrids af den nordiske Mythologi“. Af Holsts poetiske Læsebog ere endeel Digte lærte udenad. 1 Stiil er ugentlig freven.
- IV Cl. Holsts danske Læsebog, hvoraf endeel Digte ere gennemgaaede og lærte. Interpunctionslæren og Sætningslæren er læst efter Wolles Grammatik. Af Borgens

Stiløvelser er læst den 23de og 24de Section. 1 Stil er ugentlig skreven.

III Cl. Hele Bojesens Grammatik er læst og repeteret og indøvet ved Analyse i Holsts profaiske Læsebog. Desuden er læst og repeteret „Læren om Skilletegneses rette Brug“ og „Retskrivningslæren“ efter Wolles „Regler og Bestemmelser“. Endeel Digte ere gennemgaaede og lærte udenad efter Holsts poetiske Læsebog. 1 Stil ugentlig.

II Cl. Bojesens Grammatik til § 57 er læst og repeteret (nogle Anmærkninger ere forbigaaede), samt flittigt indøvet ved Analyse i Runges Læsebog. Endeel Digte ere lærte udenad og gennemgaaede efter Holsts poetiske Læsebog. 2 Stile ugentlig (Dictat, Gjengivelse af en let Fortælling, Sammenligning af opgivne bekjendte Gjensande, Doversjættelse fra Tydsk).

I Cl. Bojesens Grammatik til § 47 (næsten alle Anmærkninger ere forbigaaede). Grammatikken er indøvet ved Analyse i Runges Læsebog; Disciplene ere vrede i at danne Exempler til de i Grammatikken lærte Regler. Nogle Smaa digte ere lærte udenad. 3 Stile ugentlig, der i første Halvaar væsentligt bestode af Dictat og i sidste Halvaar skifteviis af Dictat og Gjengivelse af en fortalt lille Fabel eller lignende.

Latin.

Tydning. VII Cl. Dimittenderne eller VII A opgiver til Afgangseramen Følgende. Af Cicero: Talen for Cælius Roscius fra Umeria, Talen for det maniliske

Lovforslag, de 4 Taler imod Catilina, Talerne for Archias, Ligarius og Deiotarus (Reinau har ikke Taler for det maniliske Lovforslag), de 2 første Bøger af Disputationes Tusculanæ, Cator major og de 2 sidste Bøger de officiis; Sallusts catilinariske Krig; 7de, 8de og 9de Bog af Livius (dog Benzen har ikke den 9de Bog); Taciti Germania; 1ste, 2den og 6te Bog af Virgils Æneide; de 2 første Bøger af Horatses Oder og hans Breve tilligemed ars poetica; det Meste og Vigtigste af Bojesens romerske Antiquiteter og af Tregders latinske Litteraturhistorie.

Saavel A, som B eller 2den Afdeling, har af det Ovenanførte i det sidste Skoleaar gennemgaaet: af Cicero den 4de Tale imod Catilina, Talerne for Archias, Deiotarus og Ligarius, 2den Bog af Disputationes Tusculanæ og 3die Bog de officiis; Taciti Germania; Æneidens 1ste Bog og 559 Vers af 2den Bog; Horatses Oder, 1ste Bog, samt 2den Bog af Brevene tilligemed ars poetica; Antiquiteterne forfra indtil Religionsvæsenet og Litteraturhistorien indtil 2den Periode's 3die Tidælder eller Selvalderen. Cursorisk: Begge Afdelinger Taler for Milo, A tillige 1ste Bog af Livius.

VI Cl. Hos Rector: Sallusts catilinariske Krig og 9de Bog af Livius. Cursorisk: Cæsars galliske Krig, 5te Bog. Hos Adjunct Kielsen: Ciceros Tale for Milo og de 2 første Afsnit af Ciceros Breve, efter Cüpfles Udvalg.

V Cl. Af Cæsars Commentarier over den galliske Krig, 2den, 3die og 4de Bog (den sidste cursorisk); af Cicero Taler for det maniliske Lovforslag og Taler for Kong Deiotarus.

- IV Cl. Af Bergs og Møllers latinske Læsebog er læst fra E. 54 til E. 91, med Forbigaaelse af en Deel af de latinske Sætninger; de 23 første Capitler af den 5te Bog af Cæsars Commentarier om den galliske Krig.
- III Cl. Af Bergs og Møllers Læsebog er læst forfra til Pag. 53; omtrent hver anden Sætning er forbigaaet.
- Grammatik. VII Cl. Madvigs større Grammatik fra 7de Capitel eller § 300 indtil Enden, samt hele Formulæren.
- VI Cl. Hos Rector: I Madvigs større Grammatik hele Formulæren, samt Syntaxen forfra indtil § 279 (Genitiv). Hos Adjunct Kielsen: Samme Grammatik fra § 279 til § 431.
- V Cl. Madvigs Formulære og af Madvigs større Grammatik fra § 206 til § 410.
- IV Cl. Madvigs Formulære og af Madvigs større Grammatik fra § 206 til § 300.
- III Cl. Af Madvigs Formulære er lært næsten hele Bøiningslæren.
- Stil og Version. VII Cl. Skriftlig: 2 Stile ugentlig og 2 Versioner maanedlig. Mundtlig: Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Zumpt's Opgaver ved Olsen fra Nr. 58 til Nr. 63. Dvæle i usforberedet at oversætte fra Latin paa Dansk er ogsaa mundtligt anstillet.
- VI Cl. Hos Adjunct Kielsen: 2 Stile ugentlig. Hos Rector: Nogle mundtlige og i den sidste Deel af Skoleaaret 6 skriftlige Versioner.
- V Cl. 2 Stile ugentlig.
- IV Cl. 2 Stile ugentlig.

II Cl. I sidste Semester er Classen i 2 Timer om Ugen bleven øvet i at oversætte lette Sætninger fra Dansk paa Latin.

Græsk.

VII Cl. Dimittenderne opgive: Lysias, Talen mod Eratosthenes og Talen for Invaliden; Xenophons Memorabilia Socratis, 1ste og 2den Bog; Plato, Apologien og Criton (denne dog ikke Benzen); Xenophons Anabasis, 1ste og 2den Bog; Herodots 3die Bog; Homers Odyssee, 6te og 7de Bog; af Homers Iliade: Keinau 1ste, 3die, 4de, 5te og 6te Bog, Benzen 4de, 5te, 6te og 7de; Jacobs poetiske Anthologie, Elegierne, Epigrammerne og Idyllerne.

I Aarets Løb er med A og B læst Lysias's Taler imod Eratosthenes og for Invaliden; af Xenophons Memorabilia 1ste Bogs 2 første Capitler; Herodots 3die Bog; af Jacobs Anthologie Idyllerne; af Homers Iliade 4de, 5te og 6te Bog. Det Vigtigste af Tregders Litteraturhistorie indtil 3die Periode og af Bojesens homeriske og attiske Antiquiteter.

VI Cl. Homers Iliades 4de, 5te og 6te Bog; af Xenophons Memorabilia 1ste Bogs 2 første Capitler; Platons Apologie; Tregders Formlære; af Madvig's Ordfoiningslære er læst 2det Afsnits 6 første Capitler.

V Cl. Af Xenophons Anabasis 3die og 4de Bog. Det Vigtigste af Formlæren er læst efter Tregders græske Formlære og endel Regler mundtlig meddeelte efter Madvig's Ordfoiningslære.

IV Gl. Af Bergs Læsebog er læst forfra til Pag. 62, med Forbigaaelse af omtrent Halvdelen af Exemplerne. Som grammatikalsk Veiledning er benyttet Schema til den græske Formlære af C. Berg.

Lydst.

VI Gl. Hjorts tydske Læsebog, Pag. 414—542; Jürs' og Rungs deutsche Dichter, Pag. 1—37, 107—184, 239—270; maanedlig er en Time anvendt til at examinere i de Penssa, Disciplene særskilt have læst. Meyers tydske Grammatik med Tillæg. Abrahams Litteraturhistorie. 1 Stiil ugentlig; desuden er der maanedlig skreven 1 Extemporalstiil.

V Gl. Hjorts tydske Læsebog, Pag. 291—340; Jürs's og Rungs deutsche Dichter, Pag. 107—146, 153—163. Meyers Grammatik med Tillæg. Grønbergs Stiiløvelser, Pag. 10—23. 1 Stiil ugentlig.

IV Gl. Hjorts tydske Læsebog, Pag. 113—194. Meyers tydske Grammatik, suppleret med dicterede Regler. (Declination efter Jürs's Ark). Grønbergs tydske Stiiløvelser, Pag. 1—10. Ugentlig 1 Stiil, desuden hveranden Uge 1 Extemporalstiil.

III Gl. Hjorts tydske Læsebog, Pag. 21—87 (Otto v. Kogebues Reise um die Welt); Meyers tydske Grammatik (Declinationerne efter Jürs's Ark); Grønbergs tydske Stiiløvelser, Pag. 1—7. Ugentlig ere 2 Stile skrevne, den ene paa Classen.

II Gl. Rungs Læsebog Pag. 100—151, 169—191, 207—220. Jürs's Ark; efter Meyers Grammatik Substantivernes Kjon og Tal, Talord, Hjælpesverberne, regel-

mæssige Verbers Activ og Passiv, uregelmæssige Verber, Præpositioner og nogle af de Regler, som findes i Bogens sidste Udsnit. 2 Timer ere ugentlig anvendte til skriftlige Øvelser. I sidste Halvaar er 1 ugentlig Time anvendt til mundtlig Stiil efter Jürs's og Kung's Materialier, hvori der er læst fra Stykke 22 til Stykke 40.

- I Cl. Kung's Læsebog for de lavere Classer forfra til Pag. 71. Efter Jürs's Art Artikler, Pronominer, Adjectivernes Declination og Comparation. Efter Meyers Grammatik Substantivernes Kjen, Noget om Talordene, Hjælpeverberne, regelmæssige Verbers Activ og Passiv, samt Præpositionerne. I sidste Halvaar er 1 a 2 Timer ugentlig anvendte til skriftlige Øvelser.

Fraust.

- VI Cl. Colomba par P. Merimée; endvidere er læst cursorisk af samme Forfatter: Mattheo Falcone, Vision de Charles XI, Enlèvement de la redoute, Tamango, les mécontents, lettres adresseés d'Espagne. Udenom have flere af Disciplene læst Bensa af forskjellige nyere Forfattere, hvori der er examineret, og hvortil der er skrevet Gløser. Borrings's Stiiløvelser, § 23—100 (de ulige Numere). Borrings's Grammatik, Formlæren og Syntaren.
- V Cl. Borrings's Etudes littéraires, Pag. 1—20, 105—133, 256—284. Borrings's Stiiløvelser, 2den Afdeling, § 1—23. Enkelte Timer anvendte til cursorisk Læsning. Borrings's Grammatik, Formlæren.
- IV Cl. Lærens Læsebog for Skolernes lavere Classer, Pag. 42—122. Borrings's Stiiløvelser, 1ste Afdeling. Bor-

rings Grammatik, Formlæren. En enkelt Time anvendt til cursorist Læsning.

III Cl. Lærens Læsebog for Skolernes lavere Classer forfra til Pag. 52 (de første 82 Stykker). Lærens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af Grammatikkens Elementer, 2det Udsnit § 61—91. Borrings Grammatik, Formlæren.

II Cl. Lærens Læsebog for Begyndere er læst heel. Lærens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af Grammatikkens Elementer, 1ste Udsnit forfra til § 60. Borrings Grammatik, Formlæren til de uregelmæssige Verber (flere Anmærkninger oversprungne). Ugentlig ere i det sidste Halvaar skrevne 2 Stile, den ene paa Classen.

Hebraisk.

VII Cl. A. Reinau har læst de befalede 40 Capitler af Genesis, samt Propheterne Haggai og Zacharias. Som Grammatik har han benyttet Whittes hebraiske Sproglære. B har læst omtrent de 3 første Capitler af Genesis, samt det Væsentligste af Formlæren efter Whitte.

Religion.

VII Cl. Dimittenderne opgive Fogtmanns Lærebog og Matthæi Evangelium paa Græsk. B har læst efter Fogtmanns Lærebog fra § 98 til § 144. Matthæi Evangelium er læst paa Græsk.

VI Cl. Fogtmanns Lærebog fra § 47 til 98. Herølses større Bibelhistorie.

- V Cl. Fogtmann's Lærebog til § 47. Af Hersølebs større Bibelhistorie det gamle Testamente fra 3die Periode til Enden.
- IV Cl. Balles Lærebog, Cap. 1, 2, 3, 7 og 8. Af Hersølebs større Bibelhistorie det gamle Testamente fra 2den til 6te Periode og i det nye Testamente Apostlenes Historie.
- III Cl. Balles Lærebog, Cap. 4 og 5. I Hersølebs Bibelhistorie er af det gamle Testamente læst fra Pag. 50 til 5te Periode; af det nye er læst forfra til Bjergprædikenen.
- II Cl. Balles Lærebog, Cap. 1—2 til § 8 i 3die. Hersølebs større Bibelhistorie til 3die Periode.
- I Cl. Af Luthers lille Catechismus de 10 Bud, de 3 Troens Artikler og Fader vor; af Balslevs Bibelhistorie det nye Testamente. Af Psalmebogen ere følgende Psalmer lærte: 71, 190, 42, 135, 571, 573, 586, 588, 561, 587, 599.

Geographie.

- VI Cl. Munthes Geographie, udgiven af Prof. Velschow.
- V Cl. Samme Lærebog, Pag. 333—374 og 20—200.
- IV Cl. Samme Lærebog, Pag. 283—355.
- III Cl. Samme Lærebog, Pag. 200—295.
- II Cl. Samme Lærebog, Pag. 129—228.
- I Cl. Samme Lærebog forfra til Pag. 116.

Historie.

- VII Cl. A. Verdenshistorien indtil 1815 efter Kosods almindelige Verdenshistorie i Udtog. Fra 1815—1848 efter Kosods fragmentariske Historie. Fædrelandets Historie efter Allens Lærebog i Danmarks Historie.

B. Efter samme Lærebøger Perioden 1789—1848, og Verdenshistorien samt Fædrelandets Historie forfra til 1517 e. Chr.

VI Cl. Allens Danmarkshistorie 1588—1789; Bohrs nyere Historie, Pag. 1—129.

V Cl. Bohrs nyere Historie, Pag. 1—129. Allens Lærebog i Danmarks Historie 1517—1789.

IV Cl. Bohr, Middelalderens Historie.

III Cl. Bohr, Middelalderens Historie, Pag. 1—84. Allens Lærebog i Danmarks Historie, Pag. 1—34.

II Cl. Kofod, Historiens vigtigste Begivenheder, Pag. 132—242.

I Cl. Kofod, Historiens vigtigste Begivenheder, forfra til Middelalderens Historie.

Mathematiske Discipliner.

VII Cl. A. Arithmetik og Algebra efter Steens „Reen Mathematik“ med Forbigaaelse af enkelte Afsnit. Mundts Plangeometri; Ramus's Stereometri og Plantrigonometri. Skriftlige Dvælseser ere jevnlig anstillede. Astronomien er læst efter Dlusjens „Begyndelsesgrunde af Astronomien“; det Vigtigste af Astrognosien er særligen meddeelt.

B. Efter samme Lærebøger: Stereometrien, Plantrigonometrien og Astronomien, samt af Arithmetikken Ligninger, Logarithmer og Progressioner. Samme skriftlige Arbejder, som A.

VI Cl. Mundts Plangeometri og Steens „Reen Mathematik“ indtil Logarithmer. Jevnsides med den sidste er benyttet Bergs „Samling af mathematiske Opgaver, 1ste

Deel". I sidste Halvkaar almindelig een skriftlig Udarbeidelse ugentlig.

V Cl. Steens „Reen Mathematif“ fra Pag. 101 (Roduddragning) til Pag. 166 (Enden af 1ste Deel). Ramus's Geometri fra Pag. 53 (2det Affnit) til Pag. 123 (Cirkelns Udmaalning) med Forbigaaelse af Art. 96—108, 111, 114—116.

IV Cl. Efter Steens „Reen Mathematif“ er læst Proportionalitet, Potentsoploftning og Roduddragning. Efter Ramus's Geometri fra Pag. 27 (Paralleller) til Pag. 61 (Proportioner og Ligedanhed). I første Halvkaar 1 skriftlig Udarbeidelse ugentlig.

III Cl. Steens „Elementair-Arithmetif“ indtil Pag. 39 (Quadratrod). Practiske Dvelfer i Talregning og Bogstavregning. 1 skriftlig Udarbeidelse ugentlig.

II Cl. Brøfregning, Parenthesens Brug, Reguladetri i hele Tal og Brøf, samt begyndt paa Decimalbrøf.

I Cl. De 4 Species i Brøf.

Naturlære.

VII Cl. A. Ørsted „Naturlærens mechaniske Deel“ til Pag. 281 (Velgebevægelse). Af Naturlærens chemiske Deel er læst Magnetisme, Electricitet, Varme, og Meteorologi efter Joh. Müllers Physik, oversat af G. L. Petersen.

B. Det Samme, undtagen i den mechaniske Deel fra Pag. 220 (Stødet) til Pag. 281.

Naturhistorie.

VI Cl. Hele Zoologien og Botanikken efter Bramsens og Drejers forfattede Lærebog i disse Videnskaber.

- V Gl. Af Petits Botanik fra de Vægerblomstrede, s: Pag. 24, til Enden.
- IV Gl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst fra de nærtvingede Insecter, Pag. 105, til Slutningen af Zoologien, s: Pag. 147.
- III Gl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst Krybdyrene, Fiskene, samt Leddyrene indtil de uregelmæssige Crustaceer, s: fra Pag. 71 til Pag. 117.
- II Gl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst Indledningen, Menneket, Pattedyrene og de 3 første Ordner af Fuglene.
- I Gl. Dyreriget efter Krøyers naturhistoriske Lærebog for de første Begyndere.

F. Gratistpladser, beneficerede Pladser, Stipendier, ekstraordinære Understøttelser.

I. Gratistpladser og beneficerede Pladser.

Af Programmet for forrige Skoleaar (Pag. 16, Slutningen) erfares, at det ifjor blev bestemt, at Disciplenes aarlige Skolecontingent med nærværende Skoleaars Begyndelse skulde forhøies fra 130 til 160 Rbd., men at der fra samme Tidspunct af skulde oprettes 6 Gratistpladser, og at desuden 36 Disciple skulde erholde en Moderation i Skolecontingentet eller en beneficeret Plads, idet deres Skolecontingent indskrænkedes til 130 Rbd., som hidindtil havde været den reglementerede aarlige Betaling.

Dpfordret af Hs. Høivelbaarenhed Forstanderen, afgav jeg under 3die August f. A. min Erklæring og mit Forslag angaaende de mig fra Greven tilsendte Ansøgninger, som vare indkomne fra Forældrene om at erholde enten Gratistpladser eller beneficerede Pladser for deres Sønner. Dette mit Forslag fraveg Forstanderen i adskillige Puncter, fordi han efter sine Grundsætninger, der iøvrigt ikke vare mig bekjendte ved mit Forslags Afleverelse, men først bleve det ved Modtagelsen af Grevens Resolution af 19de August, lagde mindre Vægt paa, at den Ansøgende trængte til den Understøttelse, han ansøgte om, end jeg i mit Forslag havde gjort. De Grundsætninger, Forstanderen har fulgt ved Bortgivelsen af de omtalte Pladser, kunne erfares af en Meddelelse fra Samme til Statsraadet, hvilken er indrykket i Departementstidenden for 1852 Nr. 49 og, forsaavidt denne Sag angaaer, afstrykes her nedenunder, hvorved jeg dog, for at forebygge Misforstaaelse, maa bemærke, at, hvad jeg med et gammelt, her ved Stiftelsen brugeligt Navn har kaldt beneficerede Pladser, kaldes i bemeldte Meddelelse Stipendiepladser.

„Gjærat der var givet Disciplenes Forældre eller Børgere Leilighed til at indgive Andragender om de 5 Gratistpladser og 36 Stipendiepladser, som ved det nye Skoleaars Begyndelse skulde uddeles, indkom der Ansøgninger fra 39. Ved Bortgivelsen af bemeldte Pladser er, efter Conference herom med Skolens Rector og Lærere, fulgt det Princip, at Gratistpladser kun tildeles Disciple, som under et længere Dphold paa Stiftelsen have godtgjort, at de forene Flid med naturlige gode Anlæg til at betragte den studerende Bane, og som have viist en roesværdig Dpforsel, samt endelig hvis Forældres Kaar ere mindre gunstige; dog saaledes, at dette sidste Hensyn underordnes de førstnævnte, hvoraf følger, at særdeles heldige oekonomiske Vilkaar ubeløkke fra Gratistpladser, men at der ikke som Betingelse fordres nogenjomhelst egentlig Trang hos Forældrene.

Endelig har den hidtil bestaaende Vedtægt, at der indrømmedes en Friplads for den ene af 3 Brødre, der samtidigt vare i Skolen, været en medvirkende Årsag til at indrømme Gratistplads til een Discipel, der af denne Grund hidtil har været fritaget for at erlægge Contingent. — Stipendiepladserne ere inddeelte i tvende Klasser, nemlig een Klasse, hvori det samme Princip er fulgt som med Hensyn til Uddelingen af Gratistpladser og hvor det altsaa kun er Stiftelsens Mangel paa Evne, der gjør, at de Disciple, der henhøre til denne Klasse, ikke have erholdt en Gratistplads. Under den sidste Klasse har derimod Hensynet til Forældrenes Kaar gjort sig mere gjældende end ved Uddelingen af Gratistpladser og Stipendiepladser af 1ste Klasse, uden at det dog derfor undlades at tage Hensyn til Flid, Evner og Opførsel, og blive Stipendiepladserne af denne Klasse kun at uddele for eet Aar ad Gangen. Det er kun med Hensyn til at det tidligere fastsatte Skolecontingent er blevet forhøiet og at det mulig kunde falde trykkende for mange Forældre at udrede Forhøielsen, 30 Rbd. aarlig, som ligger udenfor den Beregning, de have opstillet ved deres Søners Indsættelse paa Stiftelsen, at denne Klasse er bleven til, og det er heraf en Folge, at Stipendiepladser af denne Klasse kun blive tildeelte Disciple, som ere blevne optagne i Stiftelsen førend en Forhøielse i Contingentet var fastsat, samt at denne Klasse vil ophøre, naar der ikke længere ere saadanne Disciple.

I Henhold til de saaledes opstillede Principer er der for Skoleaaret 1852 til 1853 uddeelt 6 Gratistpladser, 18 Stipendiepladser af 1ste Klasse og 10 af 2den Klasse; hvorimod det ikke er fundet stemmende med hine Principer at tildele de øvrige 5 Ansøgere enten Gratist- eller Stipendiepladser, deels af Hensyn til enkelte Forældres gode Formuesomstændigheder, deels af Hensyn til at de vedkommende Disciples Fremgang ikke i den sidst forløbne Tid har været saaledes som man maatte fordre det, for at tildele dem et af de nævnte Goder.“

Hvilke Disciple der have erhødt de her omtalte Understøttelser, sees af følgende, af Greven mig overleverede

F o r t e g n e l s e

over de Disciple paa Herlufsholms Stiftelse, som ere blevne tildeelte Gratist- eller Stipendiepladser for Skoleaaret fra 23de August 1852 til 23de August 1853.

Gratistpladser, hvorefter aldeles intet Skolecontingent bliver at svare, ere tildeelte:

1. Discipel af 7de Klasse A. Christian Andreas Reinau.
2. — af 7de — B. Ludvig Peter Schrøder.
3. — af 5te — Sophus Michael Siellerup.
4. — af 5te — Holger Engelbrecht Jacobsen.
5. — af 4de — August Frederik Louis Gandil.
6. — af 2den — Sophus Frederik Ferdinand Ahlefeldt Laurvig.

Stipendiepladser, hvorefter Skolecontingentet kun bliver at erlægge med 130 Rbd., ere blevne tildeelte:

a. 1ste Klasse:

1. Discipel af 7de Klasse A. Peter Olaf Bengen.
2. — af 7de — B. Peter Bugislaus Carstens Petersen.
3. — af 7de — B. Christian Claudi Ravnkilde.
4. — af 6te — Alerius Julius Martin Bøttern.
5. — af 6te — Carl Emil Sigler.
6. — af 6te — Adolph Frederik Julius Hansen.
7. — af 4de — Christian Ludvig Rjer.
8. — af 4de — Carl Henrik August Krogh.

9. Discipel af 4de Klasse Nikolai Ebinger Valle.
 10. — af 4de — Friß Marius Holme.
 11. — af 4de — Otto Nicolai Jensen.
 12. — af 3die — Ludvig Ferdinand Jacobi Rode.
 13. — af 3die — Christian Frederik Julius Fied-
 ler.
 14. — af 3die — Waldemar Christoph Wilhelm
 Hansen.
 15. — af 3die — Christian Jenger.
 16. — af 2den — Gustav Hans Henrik Holten
 Castenskjold.
 17. — af 2den — Engelbrecht Jacobsen.
 18. — af 2den — Georg Severin Waldemar En-
 gelsted.

b. 2den Klasse:

1. Discipel af 5te Klasse Rasmus Peter Reinhold Hviid.
 2. — af 5te — Carl Christian Edvard Fibiger.
 3. — af 5te — Peter Jacob William Kieß.
 4. — af 5te — Morten Henri Frederik Gottlieb
 Lund.
 5. — af 5te — Adam Gottlob Boserup Wind.
 6. — af 4de — Otto Christian Haaber Boserup
 Wind.
 7. — af 3die — Niels Gustav Magnus Schaa-
 rup.
 8. — af 3die — Axel Jacobsen.
 9. — af 2den — Jens Wilhelm Gether.
 10. — af 2den — Paul Christian Stemann Drif.

III. Stipendier, uddeelte i Aaret 1852.

1. De Meierske Præmier (2 paa 30 Rbd. hver) tilstodes ogsaa for dette Aar Disciplene Johan W. Chr. Jørgensen og Carl Adolph Røhding, hvilke begge efter den i Juli Maaned afholdte Afgangsexamen bleve dimitterede til Universitetet.

2. Det grevelige Moltkeske Skolestipendium for kongelige Embedsmænds Sønner (4 Portioner, hver paa 25 Rbd. i hver Halvaarstermin) uddeles: for Juniterminen til Cajus Branth, Jacob Monrad, Peter Petersen (alle 3 nu i VII) og til Sophus Giellerup (nu i V); for Decemberterminen til ovenmeldte Branth, ovenmeldte Giellerup, Ludvig Rode og Baldemar Hansen (begge i III).

3. Det grevelige Moltkeske Universitetsstipendium for kongelige Embedsmænds Sønner (100 Rbd. i hver Halvaarstermin, hvilken Sum kan deles enten i 2 ligestore Portioner eller i 3 Portioner, 1 paa 50 Rbd. og 2 paa 25 Rbd.) oppebæres for Juniterminen af Studiosus Medicinæ Peter Ravnkilde (Søn af Cancelliraad Ravnkilde, Byfoged i Sørfjøbing) og af Studiosus Theologiæ Lauritz Lund (Søn af Regimentsdyrlæge Lund ved 4de Dragonregiment); for Decemberterminen af nysnævnte Lund og af Studiosus Frederik Høegh-Guldberg (Søn af forhenværende Postmester i Bordingborg, Overcrigskommissair Høegh-Guldberg), der efter den i Juli Maaned samme Aar afholdte Afgangsexamen var bleven dimitteret til Universitetet.

4. Reifestipendiet nødes paa den Maade, som forklaret er i Programmet for forrige Skoleaar Pag. 61—62, af

Cand. jur. Carl Leuning. Det Afdrag, som paa Grund af Krigsskatten var gjort i Reifestipendiet for Aaret 1851, lod Forstanderen tilbagebetale ham, efterat være bleven underrettet om, at Reifestipendiets Fond siden Decemberterminen 1848, da Krigsskatten begyndte at hæves, ingen Forøgelse havde erholdt ved Summer, som vare oplagte fra Universitetsstipendiet, efter som dette siden den Tid heelt var anvendt til Stipendieportioner, og at altsaa Reifestipendiet var blevet udrødet af Summer, som vare blevene oplagte, inden Krigsskatten traadte i Kraft.

III. **Extraordinære Understøttelser.**

Da af de 3 Disciple, som i Aaret 1852 dimitteredes fra Herlufsholms Skole, alle med bedste Character, kun den Eine var en kongelig Embedsmands Søn og altsaa alene kunde erholde, ligesom han ogsaa i Virkelighed erholdt (see ovenfor) en Portion af det Moltkeste Universitetsstipendium, tilstod Forstanderen, efterat have confereret med Rector, de tvende andre Dimittender, Jørgensen og Rohding, hver en extraordinær Understøttelse paa 80 Rbd. af Herlufsholms Stiftelses egen Kasse.

G. **De videnskabelige Samlinger.**

Det physiske Cabinet har, efter i Aaret 1850 at være istandsat og fuldstændiggjort, ikke behovet nogen Forøgelse. Naturaliecabinettet, der er bestemt til at holde en betydelig Forøgelse (jvnsf. Programmet for forrige

Skoleaar Pag. 62), har ogsaa modtaget en Deel Sager; men disse ere endnu ikke udpakkede, fordi der ingen Plads er til at opstille dem, saalænge som Bygningsarbeidet i Skolebygningen vedvarer.

De Bøger og videnskabelige Hjælpebidler, som Bibliotheket er forøget med siden Midten af Juni Maaned s. A., ere følgende:

Atlas, bestaaende af 41 nye Landkort, stor Fol.

Atlas, zu Alex. v. Humboldts „Kosmos“, herausgeg. von Bromme. 4to. 1—5 Bief. Stuttg. 1851.

Atlas antiquus, Spruneri. Fol. Goth. 1850.

Blätter für literarische Unterhaltung, Aarg. 1842—47. De 3 sidste Hefter af Aarg. 1848, hele 1849—50, samt de 9 første Hefter af 1851. 4to.

Berghaus, physikalischer Atlas in 8 Abtheilungen, 1—6 Band. Fol. Gotha 1849—52.

Bergsøe, A. J., Den danske Stats Statistif, 4de Bind 4—6te H. Kbh. 1852—53.

Berlingske Tidende for 1852.

Brandt, C. J., Rim og Sange til Fædrelandets Historie, 1—2 Bind. Kbh. 1848—49.

Ciceronis oratio Philippica secunda. Text u. Uebersetzung, von Wernsdorf. 8vo. 1851.

Ciceronis orationes Philippicæ, ed. Wernsdorf. 1—2. Lipsiæ 1821—22.

Ciceros Breve efter Süpfle's Udvalg, udg. af S. Th. Rielsen. Kbh. 1853.

Ciceros udvalgte Taler, ved Lesolii, 1ste Deels 2det Hefte (de Pompejo præficiendo). Kbh. 1852.

Classiker des Alterthums in neubearbeiteten Uebersetzungen. 1—3 Bief. Stuttg. 1853.

Clausen, H. N., Udvikling af de christelige Hovedlærdomme. Kbh. 1845.

Curtius, ed. Zumpt. Brunsv. 1849.

- Demosthenes, Filippiske Taler ved G. J. W. Lund. Kbh. 1853.
- Erstew, Forfatterlexicon for Danmark med Bilande, 13de og 14de Hefte. Kbh. 1851—53.
- Fabricius, A., Illustreret Danmarks Historie for Folket. 1—17de Hefte. Kbh. 1852—53.
- Fabricius, A., historisk Atlas til Middelalderen og den nyere Tid. 1—4 Lever. Kbh. 0853.
- Flora danica, 43de Hefte. Illumin. Kbh. 1852.
- Fristrup, W., Veiledning for Rejsende og Corresponderende. Nr. 1. Kbh. 1853.
- Frøriep, Rob., der nördliche Sternhimmel, 4 Blätter. 1848.
- Fædrelandet for de 3 sidste Qvartaler af 1852, og Nr. 1—103 af 1853.
- Garde, den dansk-norske Sæmagts Historie 1700—1814, 4de Hefte. Kbh. 1852.
- Gerwinus, G. G., Geschichte der deutschen Dichtung. 4te Ausg., 1ster Band. Lpz 1853.
- Giesing, Christian den Ottendes Regjeringshistorie, 5:e og 6te Hefte. Kbh. 1852.
- Goldschmidt, Nord og Syd, ny Række, 2den—3die Bind, 4de Bds. Nr. 1. Kbh. 1852—53.
- Goethe's samlede Werke. 1—40. Stuttg. u. Tüb. 1840.
- Hammerich, J., Danmark 1157—1448, 1—2 Hft. Kbh. 1847—48.
- Hefter, M. W., Geschichte der lateinischen Sprache. Brandenb. a. S. 1852.
- Heiberg, J. L., Poetiske Skrifter, 1—8 Bind. Kbh. 1848—49.
- Hermann, K. F., Lehrbuch der griechischen Antiquitäten. 1—3. Heidelberg. 1841—52.
- Histoire naturelle, le cours élémentaire d', contenant la zoologie par Milne Edwards, la minéralogie et la géologie par Beudant et la botanique par de Jussieu. 1—3. Paris 1851—52.
- Piort, P., Bidrag til nyere dansk Lænkemaades og Dannelses Historie. Politisk Afdel. 1828—50. Kbh. 1852.
- Poffmann, C. F. A., gesammelte Schriften. 1—12. Berl. 1844—45.

- Homeri $\left\{ \begin{array}{l} \text{Odyssea} \\ \text{Ilias} \end{array} \right\}$ ex recognitione Imm. Beckeri. Berol. 1843.
- Horatius, recensuit atque interpretatus est J. G. Orellius.
Editio 3tia; cur. J. G. Baiterus. 1—2. Turici, 1850—52.
- Hoeven, v. d., Handbuch der Zoologie. 1ster Band u. 2ter B.
1ste Hälfte. 2pp. 1850—52.
- Humboldt, M. von, Kosmos, overs. af Schumacher, 3die Bindes
1—3 Hefte. Kbh. 1852—53.
- Jahrbücher, neue, für Philologie u. Pädagogik. Aarg. 1852;
af Aarg. 1853 de 5 første Hefter; Helt Supplementb. for 1852,
og 1ste Hefte af Do. for 1853. 2pp. 1852—53.
- Jensen, J. C., Anviisning til et vel indrettet Landbrug, 2det Dpl.
Kbh. 1847.
- Jensen, J. J. C., Veiledning i Frugt- og Kjøkkenhave-Dyrkningen
samt Missbænkfordriveriet og Blomsterculturen. 2det Dpl. Kbh. 1850.
- Jørg. Jomton, Strænsee. Kbh. 1852.
- Klee, Fr., Nordens ældste Beboere og deres efterladte Minder.
Kbh. 1852.
- Kort over Preussen, hørende til Dblsens Atlas som Supplement.
- Kort over Bornholm ved Manza.
- Kort over Als ved Manza.
- Kraft u. Müller, Real-Schul-Lexikon, 1—2 B. Hamb. 1853.
- Krüger, K. W., historisch-philologische Studien. 1—2. Berlin
1836—51.
- Lamartine, histoire des girondins. 1—4. Bruxelles 1851.
- Leuning, C., om Forundersøgelsen i criminelle Sager efter fransk
og engelsk Ret. Kbh. 1853.
- Littrow, die Wunder des Himmels. 1—4 Tef. Stuttg. 1852.
- Macaulay, Englands Historie fra Jacob II.s Thronbestigelse, overs.
af Baudis, 1ste Bds. 3—6te Hefte. Kbh. 1852—53.
- Madvig, J. N., Om Arvefølgesagens Behandling i den forenede
Rigsdag. Kbh. 1853.
- Martensen, P., Den christelige Dogmatik. Kbh. 1850.
- Molbeck, C., dansk Glossarium, 1ste Hefte. Kbh. 1853.
- Molbeck, Chr. K. F., Dante, tragisk Drama. Kbh. 1852.

- Monrath, C. Chr., Africa og dets Beboere, ethnographisk skildrede med Afbildninger. Kbh. 1837.
- Monrath, America og Australien med Beboere, ethnographisk skildrede med Afbildninger. Kbh. 1840.
- Munch, P. A., det norske Folks Historie, 1ste Bind, 2den Bind 1ste—4de Hefte. Christiania 1851—53.
- Museum, the pictorial, of animated nature. Fol. 1—2. London. (Mammalia, Birds, Reptiles, Mollusca, Insects).
- Müller, L. C., den bibelske Historie. Aalborg 1851.
- Müller, P. C., dansk Synonymik, 2den Udg., besørget ved F. P. J. Dahl. 1ste—3die Hefte. Kbh. 1853.
- Müller, R. D., Denkmäler der alten Kunst, gezeichnet u. radirt von C. Desterley. (4to). 1ster Theil, Gött. 1835; 2ter Theil, 1—3 Hefte.
- Geschichte hellenischer Stämme u. Städte. 1—3 Band. 2ter Ausgab. von Schneiderwin. Bresl. 1844.
- Geschichte der griechischen Literatur bis auf das Zeitalter Alexanders, herausgeg. von C. Müller, 1—2 Band. Bresl. 1841.
- Handbuch der Archäologie der Kunst, 3te Auflage mit Zusätzen von F. G. Welcher. Bresl. 1848.
- Prolegomena zu einer wissenschaftlichen Mythologie. Gött. 1825.
- Kleine deutsche Schriften über Religion, Kunst, Sprache u. Literatur, Leben u. Geschichte des Alterthums, herausgeg. von E. Müller. 1—2. Bresl. 1847—48.
- Mynster, J. P., blandede Skrifter, 1—2 Bind, samt 3die Bind 1ste Hefte. Kbh. 1853.
- Mynster, J. P., Betragtninger over de christelige Troeslærdomme. 1—2. Kbh. 1845—46.
- Riebuhr, römische Geschichte, herausgeg. von M. Jäfer. 2—3 Band. Berl. 1847—48.
- RöskeIt, J., Lehrbuch der deutschen Literatur für Töchter Schulen. 1—3. Bresl. 1849.
- Parley, Peter, Fortællinger om Dyrene, overs. af Maria Bojesen 1—3 Hefte. Kbh. 1853.
- Paul, Jean, ausgewählte Werke. 1—6. Berl. 1847—49.

- Postforsendelser, Lov angaaende, af 11te Martz 1851.
- Programmer for Aaret 1852 fra Metropolitan-skolen, Sorøe Academies Skole, de lærde Skoler i Frederiksberg, Koeskilde, Odense, Nykjøbing, Kolding, Aarhus, Horsens, Randers, Ribe, samt fra Borgerbydskolen paa Christianshavn og Realskolen i Aarhus.
- Puggaard, Chr., Møens Geologic. Kbh. 1851.
- Revue des deux mondes, 10—24 livraisons af Aarg. 1852; af Aarg. 1853 1—10 livraisons. Bruxelles. 1852—53.
- Richardt og T. H. A. Becker, Prospecter af kongelige Slotte, 1ste Hefte. Kbh. 1852. (Stor Fol.)
- Riises Archiv, 51—52 Bind, og 53de Bind's 1ste Hefte. Kbh. 1852—53.
- Ritter, Geschichte der Philosophie, 1ter Theil. Hamb. 1852.
- Roscher, W., Leben, Werk u. Zeitalter des Thurybides. Götting. 1842.
- Rothe, H., Landstabsgartneriske Betragtninger over Danmark. Kbh. 1853.
- Rückert, H., Geschichte des Mittelalters. Stuttg. 1853.
- Rüstow u. Röchy, Geschichte des griechischen Kriegswesens. Arau 1852.
- Schillers sämmtliche Werke. 1—12. Stuttg. u. Tüb. 1847.
- Schlosser, Fr., Weltgeschichte, bearbeitet von Krieger, 25—26 Lief. Frankf. a. M. 1852.
- Scriptorum Latinorum sæculi XIX delectus; curavit F. T. Friedemann. 1—2. Lips. 1840.
- Souvestre, Emil, les derniers paysans. 1—2. Paris 1851.
- Souvestre, Emil, Philosophen paa
Lagammeret } bearbejd. af H. P. Holst.
Souvestre, Emil, En Haandværkers
Optegneser } Kbh. 1852.
- Sporrschil, J., der deutsche Stylst. Lpz. 1837.
- Staffeldt, Schack, samlede Digte, udg. af J. L. Liebenberg. 1—2. Kbh. 1843.
- Stael, Mad. de, Corinne ou l'Italie. Paris 1851.
- Stael, Mad. de, de l'Allemagne. Paris 1850.
- Stöber, Franz, Mythologisk Galleri, med Forklaring af A. J. Hest. 4to. Kbh. 1839.

- Tacitus, erklært von K. Nipperdey, Ister Band, 2y3. 1851.
- Taciti opera, recensuit atque interpretatus est J. G. Orellius.
1—2. Turici. 1846—48.
- Tvhisted, W., Eventyr af Tusind og een Nat. 3 Udvvalg. 1—11
Hefte. Kbh. 1852—53.
- Thucydides, mit erklærenden Anmerkungen herausgeg. von K. W.
Krüger. 1—2. Berl. 1846.
- Thucydides, übersetzt von Maximilian Jacobi. 1—3. Hamb. 1804-8.
- Veiledning for Reisende og Corresponderende. No. 1. Kbh. 1853.
- Vogt, C., Lehrbuch der Geologie und Petrefactenkunde. 1—2.
Braunschv. 1849.
- Westphal, J. H. Astrognosie, 4to. Berl. 1822.
- de Wette, Fortolkning af Apostlernes Gjerninger, oversat af J.
Johansen. Kbh. 1851.
- Xenophons Memorabilia, til Skolebrug bearbejdet af C. Thomsen.
Kbh. 1852.
- Zschokke, H., Huusandagtsbog, oversat af Krarup Bilsrup, 1—5
Hefte. Kbh. 1852.
- Zimmermann, W. F. A., der Erdball und seine Naturwunder.
1ste Lief. Berl. 1853.
- Drsted, H. C., samlede og efterladte Skrifter, 8—9 Bind. Kbh. 52.

Disciplenes Morfskabsbibliothek (see Programmet for forrige Skoleaar Pag. 73) er i nærværende Skoleaar blevet forøget med omtrent 100 Bind.

H. Den forestaaende Hovedexamen og Afgangsexamen.

Under 16de Juni d. A. tilmeldte Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet Rector Tiden, paa hvilken i Aar den skriftlige Deel af Afgangsexamen skulde afholdes i alle Landets lærde Skoler, og de Dage, paa hvilke i Herlufsholms Skole den mundtlige Deel af Afgangsexamen skulde foretages; endvidere meddelees, at Underviisningsinspecteuren, Hr. Statsraad, Dr. og Professor Madvig, vilde overvære den mundtlige Afgangsexamen her og tillige som Censor deeltage i Bedømmelsen af Prøverne i Dansk, Latin (skriftlig og mundtlig), Græsk, Historie, Geographie og Fransk.

Den skriftlige Deel af Hovedexamen er, ligesom ifjor, bleven ansat til de samme Dage, som Ministeriet har bestemt til den skriftlige Deel af Afgangsexamen, saaledes som hofstaaende Schema udviser.

Skriftlig Examen i Juni 1853.

	Afgangsexamen.	Den aarlige Hovedexamen.
Torsdag d. 23. Form. fra 8	VII A latinsk Version (Dl.), VI tydsk Stil (R.)	V—II tydsk Stil (L. N. G. Dv.), I dansk Stil (R.)
	Eftm. fra 3 VII A Arithmetik (L.)	VII B Geometrie (Dl.), VI—IV latinsk Stil (Dv. N. M.), II og I Regning (G. R.).
Fredag d. 24. Form. fra 8	VII A latinsk Stil (R.)	VII B og VI latinsk Version (Dv. L), II fransk Stil (R.) I tydsk Stil (G.).
	Eftm. fra 3 VII A Geometrie (R.)	VII B latinsk Stil (R.), fra 2 til 3 $\frac{1}{4}$ IV—I Skrivning (Dl. L. G. M.), fra 4 til 7 III latinsk Stil (Dv.).
Lørdag d. 25. Form. fra 8	VII A dansk Stil (Dv.)	VII B—II dansk Stil (M. L. R. Dl. N. G.)
	Eftm. fra 3	VI Arithmetik (Dl.). Fra 1 til 5 (med Ophold fra 2 $\frac{3}{4}$ til 3 $\frac{1}{4}$) Tegning (R. M.).

I Sang og Instrumentalmusik afholdes Prøve Lørdag den 25de Eftm. fra 5 til 7. (Censorer
Om. B. N.)

Den mundtlige Deel af Hovedexamen og Afgangseramen vil blive afholdt efter følgende Schemata.

Mundtlig Afgangseramen i Juli 1853.

Onsdag den 20de.	Fra 4.	Historie. Dl.
		Religion. C.
	Fra 6.	Tydske. Dv.
Torsdag den 21de.	Fra 9.	Latin. Dm.
		Græsk. K.
	Fra 11.	Geographie. Dl.
	Fra 4.	Arithmetik og Geometrie. M.
		Hebraisk. N.
	Fra 6.	Fransk. Dv.
Fredag den 22de.	Fra 8.	Naturlære. M.
	Fra 9.	Naturhistorie. N.
	Fra 11.	Censur over skriftlige Arbejder.

Mandagen den 18de Juli om Aftenen og den paafølgende Tirsdag fra Kl. 8 Morgen ere Rector og Lærerne forsamlede for at fuldende Censuren og udføre de andre Forretninger, som Hovedexamens Slutning medfører. Derpaa bliver Hovedexamens Udfald bekendtgjort for Disciplene, dog for 6te Classes Vedkommende med den Indstrækning, som følger af, at denne Classe paa den Tid endnu ikke er prøvet i de 4 Fag, som henhøre til Afgangsexamens 1ste Deel.

Onsdag Form. den 20de fra Kl. 9 holdes Svømmeprøve.

Fre dagen den 22de er der Middagselskab ved Skolens Bord i Anledning af Dimissionen.

Sommerferien indtræder med Lørdagen den 23de Juli. Underviisningen i det nye Skoleaar begynder den 23de August. De til Optagelse ansatte Disciples Afgangsprøve afholdes Mandagen den 22de August fra Kl. 8 Morgen og fortsættes, hvis det behøves, den paafølgende Onsdag Formiddag. Inden Mandagen den 22de om Aftenen Kl. 8 skulle de vortreiste Disciple være vendte tilbage til Stiftelsen og have meldt deres Ankomst til Inspecteuren.

Disciplenes Forældre og Bærger samt andre Belyndere af Skolen eller Videnskaberne indbydes herved til at overvære den mundtlige Deel af Hovedexamen og Afgangsexamen.

Herlufsholms lærde Skole og Dybdragelsesanstalt
i Slutningen af Juni 1853.

G. A. Dichman.

Mundtlig Hovedexamen i Juli 1853.

	3 ^{de} Classens Underviisningsværelse (VII, VI, IV, II.)		2 ^{den} Classens Underviisningsværelse	
	Klokketæt.	Classerne og Fagene.	Klokketæt.	Classerne og Fagene.
Torsdag den 7 ^{de} .	4—6 $\frac{1}{4}$	IV. Historie. D.	4—6 $\frac{3}{4}$	III. Fransk. Dv.
Fredag den 8 ^{de} .	9—11	VII. Latin. Dm.	9—11	V. Mathematik. M.
	11—12 $\frac{1}{2}$	VII. Religion. E.	11—12 $\frac{1}{2}$	V. Naturhistorie. N.
Lørdag den 9 ^{de} .	4—5 $\frac{1}{4}$	VI. Religion. E.	4—7	I. Tydsk. L.
	5 $\frac{1}{4}$ —7	IV. Geographie. D.		
	9—11 $\frac{1}{4}$	II. Geographie. D.	9—11 $\frac{1}{4}$	III. Naturhistorie. N.
Søndag den 9 ^{de} .	11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{2}$	II. Tydsk. L.	11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{4}$	V. Religion. E.
	4—5 $\frac{3}{4}$	II. Tydsk (fortsat).	4—5	V. Religion (fortsat).
	5 $\frac{3}{4}$ —7 $\frac{1}{2}$	IV. Naturhistorie. N.	5—7 $\frac{1}{2}$	I. Historie. Dv.
Mandag den 11 ^{te} .	9—10 $\frac{1}{2}$	VII. Græsk. K.	9—11 $\frac{3}{4}$	III. Tydsk. Dv.
	10 $\frac{1}{2}$ —12	VI. Arithmetik og Geometrie. M.	4—5 $\frac{1}{4}$	V. Dansk. E.
	4—6 $\frac{3}{4}$	IV. Latin. K.	5 $\frac{1}{4}$ —7 $\frac{1}{4}$	V. Historie. D.
Tirsdag den 12 ^{te} .	9—11 $\frac{3}{4}$	II. Fransk. Dv.	9—11 $\frac{3}{4}$	III. Mathematik. M.
	4—5	VII. Fysik. M.	4—7	I. Dansk. L.
	5—7 $\frac{1}{4}$	IV. Tydsk. Dv.		
Onsdag den 13 ^{de} .	9—11	VI. Latin. Dm. & K.	9—10 $\frac{3}{4}$	V. Fransk. Dv.
	11—12	VII. Dansk Literaturhistorie. E.	10 $\frac{3}{4}$ —12 $\frac{1}{4}$	V. Geographie. D.
	4—6 $\frac{3}{4}$	II. Dansk. L.	4—6 $\frac{3}{4}$	III. Historie. D.
Torsdag den 14 ^{de} .	9—11 $\frac{1}{4}$	IV. Mathematik. M.	9—11 $\frac{1}{2}$	I. Naturhistorie. Dv.
	11 $\frac{1}{4}$ —11 $\frac{3}{4}$	VII. Hebraisk. N.	11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{4}$	III. Geographie. D.
	4—6 $\frac{1}{4}$	IV. Religion. E.	4—5 $\frac{1}{4}$	III. Geographie (fortsat).
	6 $\frac{1}{4}$ —7 $\frac{1}{4}$	II. Hovedregning. M.	5 $\frac{1}{4}$ —7	V. Tydsk. Dv.
Fredag den 15 ^{de} .	9—10 $\frac{1}{4}$	VI. Græsk. K.	9—11 $\frac{1}{2}$	I. Geographie. Dv.
	10 $\frac{1}{4}$ —12	II. Religion. E.	11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	III. Dansk. L.
	4—5	II. Religion (fortsat).	4—5 $\frac{3}{4}$	III. Dansk (fortsat).
	5—7	VII. Arithmetik og Geometrie. M.	5 $\frac{3}{4}$ —7 $\frac{1}{2}$	V. Græsk. N.
Lørdag den 16 ^{de} .	9—11 $\frac{1}{4}$	II. Naturhistorie. N.	9—12	I. Religion. E.
	11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{2}$	VI. Historie. D.		
	4—6 $\frac{1}{4}$	IV. Fransk. Dv.	4—6 $\frac{3}{4}$	III. Latin. N.
Mandag den 18 ^{de} .	9—10 $\frac{1}{2}$	VII. Historie. D.	9—11 $\frac{3}{4}$	III. Religion. E.
	10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{3}{4}$	IV. Græsk. N.		
	4—6 $\frac{3}{4}$	II. Historie. D.	4—6 $\frac{1}{2}$	V. Latin. K.

De ved Fagene tilføiede Bogstaver betegne Examinatorerne.